

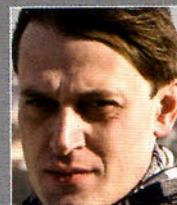
ЧОМУ ЗОВНІШНІЙ СВІТ МАВ
ВТРУТИТЬСЯ У ГРОМАДЯНСЬКУ
ВІЙНУ В ЛІВІЙ

ШАНСОНІЗАЦІЯ НА МАРШІ:
НА РИНОК РАДІО ПРИЙШЛИ
ВЕЛИКІ ПОЛІТИКИ

ЧОМУ, ТАВРУЮЧИ УКРАЇНЦІВ ТА БАЛТІВ
ЗА «ЗРАДНИЦТВО», КРЕМЛЬ
НЕ ПОМІЧАЄ ВЛАСНИХ КОЛАБОРАНТІВ

Тиждень
український www.tyzhden.ua

ЮРІЙ ПРОХАСЬКО
ПРО НЕВРОЗИ
ЄВРОПИ
ТА УКРАЇНИ

№ 13 (178) 1 – 7 КВІТНЯ 2011 р.

Хто маніпулює ЯНУКОВИЧЕМ

Санкціонувавши справу проти Кучми,
Янукович грає з вогнем

The
Economist

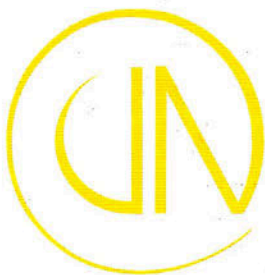
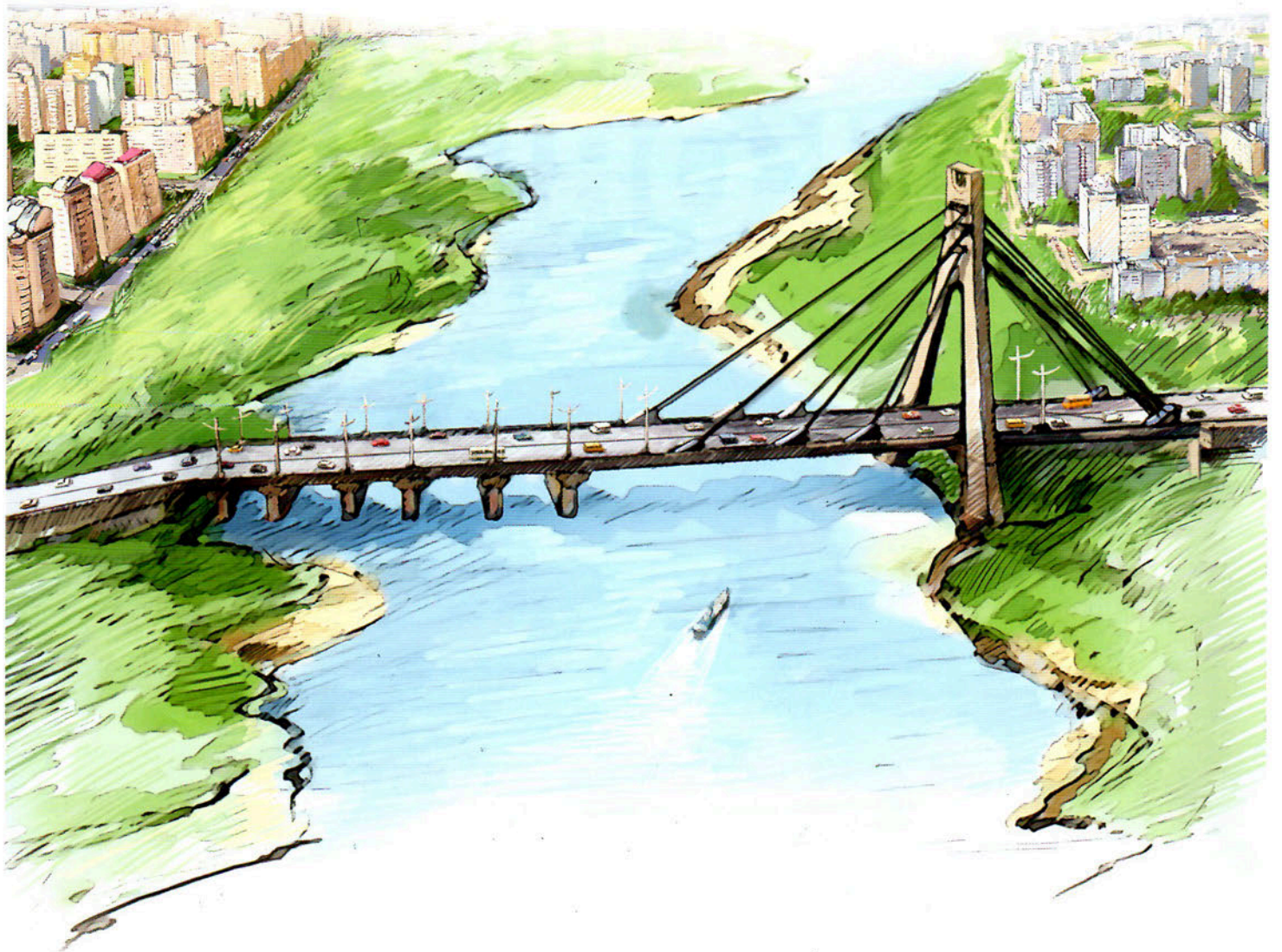
Featuring selected content
from The Economist

ISSN 1996-1561

9 771996 156002

Є РЕЧІ, ЯКІ
НАС ОБ'ЄДНУЮТЬ

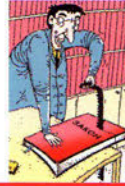

ukr.net
це – мій інтернет!

Фото тижня
Рівняння на Каддафі?

4
Про людське око
Чому можновладці ще більше віддаляють критиковані Венеціанською комісією закони від демократичних стандартів

6
Наймолодший Патріарх
Якою буде УГКЦ за нового очільника

8

ВПРИТУЛ

Ціль – президент?
Чому наслідки реалізації Кучмагейту можуть здивувати його авторів

10

14
Юрій Макаров:
після «справи Кучми» Янукович чіплятиметься за владу до останнього

14

16
Рейдерство як реформи
Нові сценарії захоплення Верховного Суду України

16

18
Володарі FM-хвиль
Під кого ділять радіоефір

18

20
Залізк автоматом
Чому вітчизняний ОПК може втратити більшість ринків збуту

20

22
Гостинні гомункули
Про рекламу «стратегію» українського МЗС вартістю \$100 тис.

22

24
Маневрова війна
Як Росія використовує швидку дипломатію та інформаційні операції, долаючи відставання в побудові свого «Південного потоку» від європейського Nabucco

24

28
Леонідас Донскіс
про п'яту колону

28

30
Чим це все закінчиться
Війна в Лівії: чому американцям, європейцям і арабам потрібно більше терпіння

30

34
Внутрішні справи
Рецесія збільшила розрив між багатими й бідними регіонами

34

36
Лі Тернер
про нову економічну стратегію Великої Британії

36

38
Гліцкриг
Як купити репутабельність

38

МИ

40
Розплата за егоїзм
Історичні паралелі: чому держави на захід від Росії 1919 року не змогли створити оборонного союзу

40

42
Триколон зі свастикою
Чому, тавруючи визвольні рухи Балтії та України за «колабораціонізм», у Кремлі забувають російських поплічників Рейху

42

46
Ностальгія покликкала
Історія Мішеля Терещенка, нащадка роду українських промисловців і меценатів, який повернувся на Батьківщину й відроджує льонярство

46

НАВИГАТОР

50
Лабіринти несвідомого
Юрій Прохасько про неврози Європи та України

50

54
Без ручки чи на колесах?
Як вивірити з музеїв запах нафталіну

54

62
Гартування артом
Мистецький Дніпропетровськ

62

Тиждень

№13 (178) 1–7.04.2011
Засновник ЕСЕМ Медіа ГмбХ
Видавець ТОВ «Український Тиждень»
Головний редактор Сергій Литвиненко
Заступники головного редактора
Ростислав Павленко, Наталія Петринська
Оглядачі Юрій Макаров, Дмитро Вовнянко, Андрій Дуда
Редактори Жанна Безп'ятчук, Дмитро Губенко, В'ячеслав Дарпінянц, Роман Кабачий, Дмитро Крапивенко, Ігор Кручич, Андрій Лаврик

Журналісти Богдан Буткевич, Інна Загородня, Олександр Михельсон, Аліна Пастухова, Олена Чекан
Відповідальний секретар Віталій Столига
Арт-директор Андрій Ермоленко
Дизайнери Ганна Ермакова, Тимофій Молодчиків
Художник Павло Ніц
Більд-редакція Олександр Чекаменюк, Валентина Бутенко
Фотограф Андрій Ломакін
Кольорокоректор Олена Шовкопляс
Літературні редактори Юрій Бедрик, Лариса Міщенко, Марина Петрова
Коректори Росіна Ларіна, Ірина Павленко

Генеральний директор Микола Шейко
Фінансовий директор Андрій Решетник
Директор з збуту Олександр Грищенко
Директор з реклами Олена Андреева
e-mail: andreeva@ut.net.ua
тел.: 067 407-10-89
Відділ промо та маркетингу Ганна Кашейда
Голова редакційної ради Роман Цуприк
Видається з 2.11.2007 р.
Свідоцтво про державну реєстрацію КВ №13005-1889Р від 13.08.2007 р.
Адреса для листування 03067, Київ, а/с №2
Адреса редакції та видавця 03067, Київ, Машинобудівна, 37

E-mail: office@ut.net.ua.
Тел.: (044) 351-13-00
Друк ТОВ «НОВИЙ ДРУК», Київ, вул. Магнітогорська, 1
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №1447 від 28.07.2003 р.
№ зам. 113922
Наклад 41 500
Номер підписано до друку 30.03.2011 р.
Виходить щоп'ятниці.
Розповсюджується в роздрібній торгівлі та за передплатою.
Ціна договірна. Передплатний індекс 99319

Рівняння на Каддафі?

Якщо в Тунісі чи Єгипті ситуація поступово нормалізувалася, то в інших країнах регіону революційне полум'я тільки-но розгорається. Понад 70 осіб загинуло в Сирії під час антиурядових заворушень, що почалися два тижні тому в південному місті Дараа й перекинулися на інші території, зокрема й на столицю Дамаск. Протестувальники вимагали свободи та політичних реформ. Влада наразі пішла їм назустріч, мобілізувавши водночас своїх прихильників. 29 березня президент Башар Асад відправив у відставку Кабінет міністрів, а в багатьох містах були організовані багатолюдні мітинги на його підтримку. Наступного дня, виголошуючи промову в Народній раді (парламенті), Асад використовував лексику лівійського диктатора. Зокрема, заявив, що Сирія теж стоїть перед обличчям «великої змови» Заходу, метою якої є нібито розвал країни і спроби її розчленувати. При цьому президент не оголосив, як очікували, що скасовує закон про надзвичайний стан, який діє у Сирії, відколи біля керма стала 1963 року партія БААС.

Фото: AP

24 березня
У Києві на Майдані Незалежності обвалилася стіна готелю «Козацький» – загинула одна людина

25 березня
Податкова скасувала щомісячні «порожні» декларації для спрощенців

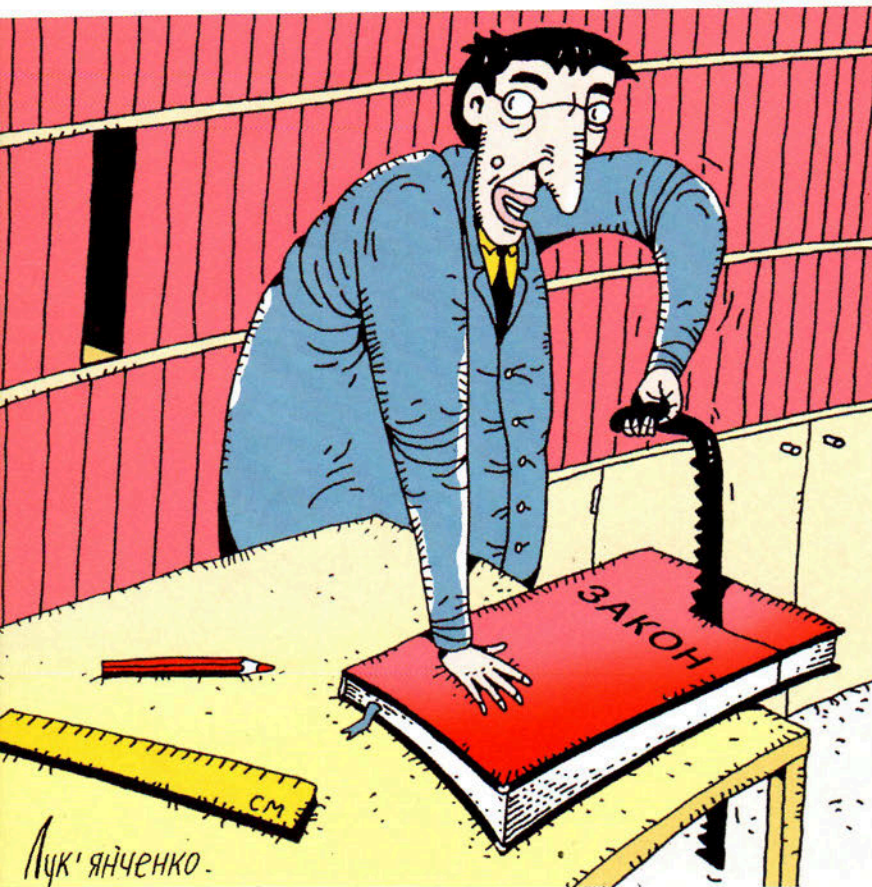
26 березня
100-тисячна акція протесту в Лондоні проти скорочення держбюджету

Про людське око

Автор:
Ростислав Павленко

Історики, які в майбутньому вивчатимуть суспільно-політичний процес нинішньої України, знайдуть для себе багато цікавого у вивертах свідомості й політичній винахідливості, які демонструють деякі представники нинішньої влади. Натомість для сучасників ці винаходи мають стати додатковим сигналом до пильності.

Один із прикладів креативу можновладців – реагування на зауваження Венеціанської комісії щодо їхніх законодавчих нововведень. Європейська комісія «За демократію через право» (більш відома як Венеціанська) піддала критиці цілу низку принципів для нинішньої влади рішень. Зокрема, щодо конституційної реформи: її має бути продовжено в напрямку вдосконалення відносин між органами влади; реставрація кучмівської системи – це ще не реформа. Зазнало критики також одне з улюблених творінь нинішньої влади – судова реформа: має бути забезпечено незалежність судової гілки влади, невтручання виконавчої влади у здійснення судочинства тощо. З останніх прикладів – негативна реакція на закон про мови від правлячої коаліції: такий документ, на переконання Венеціанської комісії, мав би не упосліджувати державну мову і створювати зайве напруження в суспільстві, а адекватно регулювати питання використання мов відповідно до Конституції. Раніше, за Кучми, на такі висновки Венеціанської комісії ображалися. За часів Медведчука іноді навіть намагалися сформулювати відповідь – щось у стилі радянської пропаганди. Нинішня влада теж реагує, але в інший спосіб. У мовному питанні регіонали вкотре дозволили собі покрасуватися перед своїми найортодоксальнішими виборцями. Депутат від ІП Сергій Ківалов, будучи членом Венеціанської комісії, назвав її рішення щодо закону про мови несправедливим. Вадим Колесніченко менше стримував себе: «Ми маємо дволику, лицемірну позицію Венеціанської комісії... (її) псевдоексперти... наслідуються розповідати, що ми маємо ухвалювати закони для захисту української мови». Утім, цього депутата можна зрозуміти: через Координаційну раду організацій російських співвітчизників, яку він очолює, проходить допомога Російській Федерації «соотечественникам» (див. *Тиждень*, № 9/2011), а щедрість благодійників треба відпрацьовувати.

Тиждень в історії

1 квітня 1901 року

Народився **Зенон Косак-Тарнавський**, провідний член УВО і ОУН, один із творців червоно-чорного прапора

2 квітня 1996 року

Боріс Ельцин і Аляксандр Лукашенко підписали **договір про створення союзу держави**

3 квітня 1981 року

Вийшов друком **перший номер польського незалежного профспілкового видання Tygodnik Solidarność**

27 березня

28 березня

29 березня

30 березня

У Києві відбулася інтронізація нового глави УГКЦ Святослава (Шевчука)

Сомалійські пірати захопили судно з 29 моряками на борту, двоє з них – українці

Спецпідрозділи СБУ заблокували роботу Шевченківського райсуду столиці – шукали хабарників

Україна продовжила квоти на експорт зерна до липня

А ось в інших питаннях, де співвідношення добра і зла менш очевидні для потенційних виборців, регіонали застосовують зовсім іншу тактику. Вони здебільшого погоджуються «врахувати зауваження Венеціанської комісії» і навіть заходяться це робити. Щоправда, на свою користь. Наприклад, на словах представники влади визнають справедливість поглядів Комісії на судову реформу. «Думка експертів Венеціанської комісії дуже важлива і цінна для українських законодавців», – шанобливо заявляє той-таки Ківалов. Він також повідомив, що зараз у парламенті розглядається законопроект, спрямований на розширення повноважень Верховного Суду «з урахуванням зауважень Комісії». Щоправда, прикриваючись її заувагами і змінюючи відповідно до рекомендацій кілька непершорядних положень, можновладці в процесі доопрацювання лише віддаляють відповідне законодавство від європейських демократичних стандартів. Зокрема, «розширення повноважень Верховного Суду» може завершитися примусовою ротацією його нинішніх членів, що дасть Партії регіонів змогу провести на посаду голови ВСУ свою людину (див. стор. 16).

Інший показовий приклад – конституційна реформа, зокрема виборче законодавство. Під гаслом покращення виборчих процедур і використання міжнародного досвіду відповідна робоча група наполегливо протягує в українське законодавство сумнівні положення, випробувані на місцевих виборах: щодо контролю над комісіями, створення нерівних умов для суб'єктів виборів тощо. Запроваджується змішана система – знову повертаються мажоритарні округи, де перемогу легше здобути за допомогою адміністративного і фінансового ресурсу. При цьому для пропорційної частини зберігаються закриті списки, всупереч прямим обіцянкам влади. Натомість буде підвищено прохідний бар'єр, щоб розчистити парламентське поле від партій, які нині балансують на межі 3% і могли б її подолати. Схоже, всі позитивні напрацювання, які містяться в чинному законі, будуть відкинуті, натомість документ сприятиме маніпуляторам (див. *Тиждень*, № 12/2011).

Якщо й можна говорити про використання чийогось досвіду і порад, то явно не європейських. Зміцнення вертикалі влади, що супроводжується пропагандою та жонгливанням словами, – це радше російський досвід.

Опір атому

Вітчизняна Держінспекція ядерного регулювання офіційно зареєструвала наявність слідів радіоактивного йоду з атомної станції Фукусіма-1. Фахівці заспокоюють: нашим землям боятися нічого: йод-131 у повітрі України присутній у мікроскопічній концентрації. Натомість щодо глобального масштабу трагедії експерти менш оптимістичні. «Ядерна криза в Японії триватиме ще довго», – заявив голова Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ) Юкія Аmano. Ситуація на об'єкті вкрай нестабільна. Представники компанії ТЕРСО (оператор Фукусіми-1) визнають, що не здатні пояснити причини потрапляння радіоактивних речовин до океану – станом на 30 березня поблизу японських берегів виявлено радіоактивний йод-131 у концентрації, що перевищує максимально допустимий рівень у 3355 разів. Є рішення остаточно зупинити абсолютно всі блоки Фукусіми. Японські фахівці прогнозують, що демонтаж реакторів аварійної АЕС може тривати 30 років.

На цьому тлі Європою ширяться громадські й політичні кампанії проти розвитку атомної енергетики. Литовські неурядові організації поширюють петицію проти будівництва нових АЕС у Литві, Калінінградській області РФ та Білорусі. В останній триває спротив будівництву за участі Росії АЕС у Гродненській області. Активістів руху переслідують спецслужби, через це Литва ввела ноту протесту білоруській владі. Показово, що на місцевих виборах у Німеччині Партія зелених отримала 25% голосів у Баден-Вюртемберзі, відправивши в опозицію Християнсько-демократичний союз Ангели Меркель, який безроздільно домінував у цій землі 58 років.

ФОТО: УІАН, REUTERS

4 квітня 1557 року

5 квітня 1961 року

6 квітня 1946 року

7 квітня 1906 року

Народився Лев Сапєга, білоруський мислитель, державний діяч Великого князівства Литовського

Президент США Джон Кеннеді санкціонував початок військової операції проти Куби

Частина Східної Пруссії як Калінінградська область увійшла до складу СРСР

Виверження вулкана Везувій спустошує Неаполь

€125 млн

надать ЄБРР на проекти щодо безпеки Чорнобильської АЕС

\$56,204 млрд

сягнув держборг України на початок березня, на кінець січня він становив \$54,635 млрд

70 млрд грн

У таку суму оцінює нинішня столична влада незаконні обробки Черновецького і К^о з київською землею

5 ОБЛИЧ

ЮРІЙ ІВАНЮЩЕНКО
нев'їзний

Депутату від ПР, відомому як Юра Єнакіївський, заборонено в'їзд до США.

СЕРГІЙ ТІГІПКО
майстер «джинси»

Водночас щонайменше в шести регіональних газетах з'явилися ідентичні статті про «прогресивні» реформи Тігіпка, підписані різними авторами.

ВІКТОР ЛОЗІНСЬКИЙ
не вийде на волю

Генпрокуратура вимагає для экс-депутата довічного ув'язнення.

ОЛЕКСАНДР ЛУК'ЯНЧЕНКО
живе скромно

Донецький мер за певняє, що 2500 грн (середньої зарплати на Донеччині. – Ред.) йому «вистачило б на життя».

АЛАН ДЕРШОВІЦ
захищатиме Кучму

Екс-президент України найняв відомого американського адвоката для захисту. В одній з його справ фігурували записи, якими намагалися скомпрометувати експрем'єра Ізраїлю Арієля Шарона.

ЦЕРКВА

Наймолодший... Патріарх?

Новий глава УГКЦ попросив Папу Римського про надання їй статусу патріархату

27 березня в Патріаршому соборі Воскресіння Христового в Києві новообраний Верховний Архієпископ Української греко-католицької церкви Святослав (Шевчук) прийняв символи духовної влади над найчисленнішою католицькою громадою в країні – жезл, митру та омофор. 24 березня Святослава Шевчука синод єпископів обрав главою УГКЦ, а наступного дня він дістав благословення від Папи Римського Бенедикта XVI. Один із наймолодших в історії своєї церкви провідників (йому 41 рік; маючи менше років, обійняв цю посаду лише Андрей Шептицький – у 35) почав керувати в досить складний момент. Для зміцнення позиції церкви в Україні новий глава УГКЦ уже попросив Папу Римського про надання їй статусу патріархату (цей процес було ініційовано ще за кардинала Йосифа Сліпого). На думку Блаженнішого Святослава, 20 років становлення УГКЦ після виходу із стану підпілля довели її зрілість, а численні структури у світі – глобальний характер.

ПРОТЕСТИ

8 акцій проти влади щодня

Як засвідчують дані опитування Центру дослідження суспільства за підтримки фонду «Відродження», перший рік правління Януковича відзначився великою кількістю протестів проти влади. У середньому в різних куточках країни відбувається вісім таких акцій щодня. Найбільше протестів (32%) припадає на центральні регіони, найспокійніше на сході країни – лише 21% усіх акцій.

При цьому протестні настрої дедалі зростають. Якщо в жовтні 2009-го – вересні 2010-го частка акцій, у яких брало участь понад 100 осіб, становила 37%, то в жовтні – грудні 2010-го багатолюдних протестів було вже 53%. За даними Інституту імені Горшеніна, у виступах проти зростання цін, невиплати зарплат, корупції, політичної ситуації в країні тощо зараз готові взяти участь 45,3% українців.

20 млн грн

заборгував Севастополю
Чорноморський флот РФ

На 2,2 млн мешканців

зменшилося населення Росії
за останні вісім років – дані
перепису

НАСТУПНИК ГУЗАРА.
Святослав Шевчук заявив, що
він є духовним сином свого
попередника на посаді –
кардинала Любомира
Гузара, який виступав за
єднання всіх християнських
церков київської традиції

ЗАПИТАННЯ ТИЖНЯ

Якою буде УГКЦ за нового очільника?

**Андрій Юраш,
релігієзнавець:**

– Вибір, як на мене, сміливий, непередбачуваний і багатонадійний. УГКЦ зараз перебуває в доволі цікавому моменті, коли багато що вже зроблено й майже нічого начебто досягати не потрібно. Та насправді є потенціал для значно серйознішого просування. І, напевне, ієрархи логічно визначилися, що для здо-

буття більш значущих результатів у майбутньому потрібна кандидатура, в багатьох розуміннях модерна: і за віком, і за статусом у церкві. Тож мені здається, що перспективи, пов'язані із Владикою Святославом, можуть принести серйозні дивіденди УГКЦ.

Які його головні особливості? По-перше, він прекрасний організатор і адміністратор. А церква, яка має чимало різних структур у багатьох країнах світу, прагне розвинути свою мережу по всій Україні. Зокрема й на Сході та Півдні, де її ще ніколи не було. Вона має намір відновитися в тих регіонах, де історично існувала, але де її фактично не залишилося на даний час. І без доброго керівника наряд чи вдасться досягнути запланованого результату.

По-друге, це богословська освіта й інтелектуальний рівень Владики. Він є спадкоємцем лінії попередника, кардинала Гузара, якого всі вважали своєрідним інтелектуалом-філософом на єпископському просторі, який багато зробив для УГКЦ. Поєднання освіченості з організаційними здібностями – це дуже вдала комбінація для керівника будь-якої церкви. Варто згадати й про здатність швидко ухвалювати вольові рішення, як він часто робив, коли був другою особою семінарії у Львові.

Я не схильний сьогодні перебільшувати загрози від спроб поширення в Україні «руського міра». Хоча однозначно з боку Московського патріархату є амбіції переформатувати все відповідно до свого бачення. Я не думаю, що зараз можна говорити про повну ліквідацію УПЦ КП або УГКЦ, про що говорять насамперед у середовищі Київського патріархату. Але однозначним є намагання мінімізувати впливи греко-католицької церкви і зробити її маргіальною, локальною структурою без перспективи розвитку в усеукраїнському масштабі. У цьому контексті я і кажу про Владика Святослава, який обіцяв проводити таку політику, щоб УГКЦ у відносинах Ватикан – Москва з об'єкта перетворилася на суб'єкт.

У жовтні 2009-го – грудні 2010-го
відбулося 3600
акцій протесту

**Проти
чого
українці**

За даними Інституту
імені Горшеніна та Центру
дослідження суспільства

ФОТО: УКРАЇНОРМ. УНАН, ОПЕКСАНДР ЧЕРКЕНЬОВ
ІНФОРМАЦІЯ ПІВЛО ПІЦ

Ціль – президент?

Новий Кучмагейт задуманий як віяловий обстріл, але наслідки його реалізації можуть здивувати авторів

Автор:
Юрій Райхель

Новий акт п'єси під назвою «Справа Гонгадзе» викликав такий собі інформаційний шок. Гречка, зростання цін на послуги ЖКГ, подорожчання харчових продуктів – усе це одразу стало нецікавим. Як і така очікувана поїздка Юлії Тимошенко до бельгійської сто-

лиці та її полум'яні промови з приводу встановлення в Україні диктатури. Усе якось поблякло, і країна обговорює одну дуже цікаву альтернативу: посадять і кого, а може, й не посадять.

Треба віддати належне сценаристам та організаторам цього шоу: інформаційну бомбу вели-

Після вбивства

Як розвивалися події після зникнення Гонгадзе і касетного скандалу

16.09.2000

Викрадено і вбито Георгія Гонгадзе

Початок акції «Україна без Кучми»

Створено Форум національного порятунку – об'єднання опозиційних політиків, громадських діячів з метою усунення від влади Кучми

28.11.2000

15.12.2000

19.01.2001

09.02.2001

09.03.2001

Олександр Мороз, який співпрацював із Гонгадзе, оприлюднив плівки Мельниченка

Відставка Юлії Тимошенко з посади віце-прем'єр-міністра

Масові заворушення під стінами Адміністрації президента, влада придушила «Україну без Кучми»

Юлію Тимошенко звільнено із СІЗО

26.03.2001
Відставка Юрія Кравченка з посади міністра внутрішніх справ

Віктора Януковича призначено прем'єр-міністром

21.11.2002

Вересень 2002 року

Кольчужний скандал: Україну звинуватили в продажі зброї Іраку в обхід міжнародного ембарго. Різно охолоджуються відносини України із Заходом

26.04.2001

09.04.2001

05.09.2004
Отримано кандидата у президенти Віктора Ющенка

Початок масових виступів на майдані Незалежності проти фальсифікації виборів – Помаранчева революція

Затримано трьох учасників убивства Гонгадзе: колишніх офіцерів МВС Миколу Протасова, Валерія Костенка та Олександра Поповича

Прем'єр-міністра Віктора Ющенка відправлено у відставку

Справу Гонгадзе передано до суду

Суд виніс вирок трьом виконавцям убивства Гонгадзе: Протасову дали 13 років позбавлення волі, Костенку та Поповичу – по 12 років тюрми

22.11.2004

26.12.2004

28.02.2005

04.03.2005

28.10.2005

15.03.2008

Віктора Ющенка обрано президентом України після повторного другого туру виборів

За дивних обставин (самогубство двома пострілами в голову) загинув Юрій Кравченко, який, імовірно, віддавав наказ про викрадення та вбивство Гонгадзе

* Керівник апарату МВС, один із ключових свідків у справі Гонгадзе

31.05.2009
Після шести років перебування в колонії помер Едуард Фере

ГПУ висунула обвинувачення Леонідові Кучмі в перевищенні повноважень і причетності до вбивства Гонгадзе

24.03.2011

25.02.2010
ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ

21.07.2009

Віктор Янукович – президент України, початок арештів соратників Тимошенко

Затримано Олексія Пучка – організатора і виконавця вбивства журналіста

кої потужності вони підірвали в потрібний час і на певний період планованих резульатів домоглися. Але це не головний чинник, і міститься він на дуже віддаленій орбіті від центральної мети, заради якої все це дійство й почалося.

ПОЧАТОК БАГАТОХОДІВКИ

Народ украї незадоволений, соціальне напруження зростає, грошей у бюджеті катастрофічно бракує тощо. Усе це так, але інформаційним білим шумом увагу людей від насущних проблем не відвернути. Хоч скільки розповідай їм про боротьбу з корупцією, про зростання ВВП, ніхто в це не вірить після відвідування найближчого магазину. Такими справами населення можна зайняти на три дні. Але розслідування та притягнення розраховані на значно довший термін. Схоже, це ретельно продумана й добре зрежисована багатоходівка.

Для її реалізації в потрібних кількостях залучено фінансові, організаційні, інформаційні та інші ресурси. Це легко побачити хоча б за тим, як по нотах розіграна увертюра: окрім Кучми подіють також про притягнення Литвина та інших можливих фігурантів. Юлія Тимошенко заговорила про нібито тиск через Кучму на його зятя Пінчука тощо.

Такий інформаційний туман підтримуватиметься й далі. Але все це не більше ніж камуфляж, що не несе жодного навантаження. Протестні акції, що збіглися в часі, чудово лягають у сценарій зі створення певної напруженості в суспільстві. Тема, розмах реалізації та цинічний підхід до задіяних осіб – можна здогадуватися, хто стоїть за кулісами цієї постановки. Усе це надто схоже на почерк тих, хто в 2000–2001 роках режисерував касетний скандал. І різко звужив свободу маневру тодішньої української влади, поклавши край усім сподіванням на прогрес у відносинах із Заходом.

ВЕРСІЇ ПРОДОВЖЕННЯ

Натомість публіці підкидають хибні об'єкти, на які майстерно переводиться дискусія. Утім, варто уважніше придивитися до цих об'єктів – і їхня штучність стає очевидно. Зупинімося, приміром, на версії про Пінчука. Відібрали в зятя колишнього прези-

дента його медіа- і трубну імперію можна й досить легко. Прикладів і в нас, і в сусідній Росії безліч. Можливо, хтось дуже цього хотів би, та руки закороткі. Проблем із реалізацією і цілком прогнозованих наслідків так багато, що краще не заводитися.

По-перше, Пінчук – діяч міжнародний. Він вхожий у західні вельми впливові фінансові та політичні кола. Україна не Росія. Про те, що може собі дозволити Москва, у Києві навіть думати небезпечно. Наслідки такого кроку для нашої країни, передусім у фінансовій галузі, можуть бути важкими. Причому дадуться ознаки вони не одразу, але від цього будуть не менш катастрофічними. Як і інвестиції після такого брутального наїзду? Тим більше що безпосередньо Пінчук до справи Гонгадзе жодного стосунку не має. Юридичні наслідки процесу для Кучми – а те, що він буде, не є очевидним – вельми сумнівні. Як політична фігура колишній президент жодної цінності не становить. Його дискредитація нічого політично реального не дає. До речі, тут легко перегнути палицю, і з якогось моменту скривдженого владою почнуть жаліти. Постріл загрожує виявитися холостим.

По-друге, якщо суд над Кучмою буде відкритим, а іншого просто не дано, то притиснутий до стіни колишній президент може почати говорити таке, що мало не видасться. І тоді, ймовірно, режисери всього цього шоу отримають карикатурну версію Лейпцизького процесу. Як відомо, на ньому звинувачений у підпалі німецького рейхстагу в 1933-му майбутній голова Комінтерну Георгій Димитров морально перетворився з обвинуваченого на обвинувача. До речі, Сталін урахував помилки німецьких Parteigenosse і постарався уникнути подібного на процесах 1937–1938 років. Але очевидно, що нинішня влада не має можливостей кращого друга радянських фізкультурників, та й країна зовсім інша. Тому версія щодо Пінчука дуже хитка. Тим більше що Віктор Михайлович не належить до числа людей зі слабкими нервами і має достатньо можливостей за себе постояти.

З Литвином трохи інакше. По-відець, на якому його тримають, і

New Non- Fiction Books from EU*

К Н И Г А Р Н Я

м. Київ
вул. Лисенка, 3
тел.: (044)235-88-54

www.book-ye.com.ua

◀ **ВІКТОРА ЯНУКОВИЧА**
(у той час – керівник Донецької ОДА) повідомляє Кучмі про втручання в діяльність судових органів у справі адвоката Салова

◀ **МИКОЛУ АЗАРОВА**
(у той час – голова Державної податкової адміністрації України) повідомляє Кучмі про втручання в діяльність судових органів Луганської області (для притягнення до відповідальності керівників банку «Слов'янський») та про наміри не виконувати рішення Верховного Суду про стягнення з ДПАУ 200 млн грн

◀ **ВОЛОДИМИРА ЛИТВИНА**
(у той час – голови Адміністрації президента) підбурює керівництво держави і правоохоронних органів до незаконних дій щодо журналіста Гонгадзе

◀ **ІГОРЯ БАКАЯ**
(у той час – голова правління НАК «Нафтогаз України») За свідченням голосу, схожого на голос Азарова, «тупо і глупо» ухилився від сплати податків

◀ **ЛЕОНІДА ДЕРКАЧА**
(у той час – голова Служби безпеки України). Поширював зафіксовані без рішення суду приватні дані: зміст розмови Юлії Тимошенко із соратниками

без цього короткий. Але проблема в тому, що в його партії, особливо в регіональних організаціях, наростає невдоволення становищем чогось, що просто плутається під ногами в регіоналів. Не даремно Володимир Михайлович скаржився на це у своєму виступі перед активістами ПР. Не те щоб у Партії регіонів були цим дуже стурбовані, але й особливого резону збільшувати кількість опозиціонерів немає. Тож потрібним людям дохідливо показують, що жартувати з вогнем не варто. До того ж Литвин як досвідчений політик чудово усвідомлює, що ним, висловлюючись мовою шахістів, можуть просто пожертвувати як пішаком за ініціативу, щоб продемонструвати, що перед законом усі рівні.

ПЕРЕВОРОТ?

Думати, що влада справді хоче торжества справедливості та покарання винних не тільки в трагедії Георгія Гонгадзе, а й багатьох інших, було б украй наївно. Напевно, таких в Україні немає або їх меншість. Те, що відбувається, має всі риси coup d'Etat – державного перевороту. Без взяття Зимового або Бастилії та балтійських матросів, театральні ефекти дещо інші. І режисер, схоже, має великий досвід їх застосування в Україні.

Цього разу, здається, «точка проникнення» для цього режисера – вкрай загострена боротьба всередині оточення президента. Про те, що розподілом ролей у владі після перемоги Віктора Януковича, м'яко кажучи, не всі залишилися задоволені, писали досить багато. Спроби глави держави дистанціюватися від груп впливу на однаковий радіус успіхом не увінчалися. Вибір так чи інакше довелось зробити. Тим більше під відчутним впливом з-за меж країни, де також вважають, що отримали від зміни влади в Україні набагато менше, ніж сподівалися. Як результат – відновлення розслідування резонансних справ. Але, певна річ, метою перевороту є збільшення впливу на президента. Якщо гарант це розуміє і вступає у складні відносини з групами впливу, нас очікують ще захопливіші сюжети. Ціль – проміжна – президент, і не обов'язково нинішній. А відтак мета – керування Укра-

їною і спрямування її в потрібному руслі. Позбавлення нації суверенітету через підкорення еліти – складна операція, яка потребує часу. А вибори наближаються, і підготовка до них уже почалася.

Начебто все продумано й реалізується красиво. При цьому вже видно, що передбачено кілька варіантів розвитку подій. Утім, завжди потрібно пам'ятати вислів Гельмута фон Мольтке: «Жоден план не витримує зустрічі з противником». Поки що вдалося вмовити президента, не без розпалювання в ньому почуття помсти за 2004 рік, піти на великі драматичні кроки. У цьому випадку суб'єктивні й кон'юнктурні обставини і мотиви не мають особливого значення. Набагато важливіше, що масштабна гризня у найвищих ешелонах нашої влади загрожує вилитися в справжню війну, яку, за висловом давньоримського історика та державного діяча Гая Саллюстія Кріспа, легко почати, але вкрай важко закінчити.

Адже немає гарантії, що снаряди полетять тільки у визначені цілі. У суспільстві жодній владі фатально не довіряють, а держава в такому становищі не може залишатися. Чи розуміли і прораховували призвідники й організатори боротьби в такій формі, що створюють передусім для них дуже небезпечний прецедент? Якщо вони справді хочуть очищення влади, то йдуть проти самих себе, а якщо намагаються використати судову петлю проти своїх супротивників, то повинні мати на увазі відомі історичні приклади, чим це може закінчитися. Процес, аналогічний Кучмагейту, за інших обставин може бути ініційований проти сценаристів і закулісних диригентів нинішніх подій. За це боролися ті, хто організував згадане переслідування, що має всі ознаки полювання на вільдом? Навряд чи.

Чистка рядів у формі перевороту під суддівським і прокурорським камуфляжем цілком може бути успішною. Дійові особи можуть помінятися. Тільки домашні розрахунки з цінами на базарі можуть і не збігтися. Як сказав Наполеон, «війна складається з непередбачуваних подій». ■

МЕДВІН:

VI ВЕСНЯНИЙ КИЇВСЬКИЙ КНИЖКОВИЙ ЯРМАРОК

ВИСТАВКИ
МЕДВІН

РОЗПОРЯДНИК: ВИСТАВКОВА КОМПАНІЯ "МЕДВІН"
Тел./факс: +380 44 501-03-42, +380 44 501-03-44,
+380 44 501-03-66, +38 050 358-75-92.
E-mail: mail@medvin.kiev.ua, www.medvin.kiev.ua

7-10 КВІТНЯ
КИЇВ

Місце проведення:
Експоцентр "СПОРТИВНИЙ", вул. Фізкультури, 1
Національний університет фізвиховання та спорту

НАЙЦІКАВІШІ ТА НАЙСМАЧНІШІ ПОДІЇ:

КНИГА І КУХНЯ

Четвер, 7 квітня, 13.30-14.30 «Груші в тісті від Юрія Винничука».

П'ятниця, 8 квітня, 14.00-15.00 Книжкова кухня: «Фірмовий банош від Андрія Куркова»

П'ятниця, 8 квітня, 16.00-17.00 «Пісні вареники на всі смаки від Зірки Мензатюк»

Субота, 10 квітня, 13.00-14.00 Фірмова страва від Маргарити Січкара «Перець в анчоусах»

КНИГА І ТЕАТР

П'ятниця, 8 квітня, 19.00-20.00 Театр «Міст» з виставою «Маска для розбитого дзеркала»

Субота, 9 квітня, 19.00-20.00 Театр «Вавилон» з виставою «Повернення в нікуди»

Субота, 9 квітня 16.30-17.30 Виступ аніме-театру

Субота, 9 квітня - ДЕНЬ ДИТЯЧОЇ КНИГИ

11.00-14.00 Створення мультфільму разом з мультиплікаційною студією «Червоний собака»

13.00 Презентація книги видавництва "Зелений пес" - "Степан Бандера і я", "Іван Мазепа і я" - це дитячі розслідування міфів про видатних діячів української історії та культури

14.00 Презентація книжки Юрія Горбачевського «Зоряна казка»

15.00-16.00 Театральна вистава для дітей від театру-студії імпровізації «Чорний квадратик»

ПОЕЗІЯ та МУЗИКА

П'ятниця, 8 квітня, 19.00 Ніч еротичної поезії

Субота, 9 квітня, 18.00 Гала Вечір іронічної поезії

Майстер-класа

Четвер, 7 квітня 13.00-14.00 Весняна каліграфія від Ольги Верменич

14.00-16.00 «Паперовий шрифт» від Асі Гонци

16.00-18.00 Палітурення книжок (Анна Фафлей)

П'ятниця, 8 квітня 13.00-14.00 Весняна каліграфія від Ольги Верменич

14.00-15.30 Весняна листівка, Настя Шигаєва

15.30-17.00 «Книжкова закладка» Мистецьке об'єднання ВАЛ

Субота, 9 квітня 13.00-14.00 Весняна каліграфія від Ольги Верменич

14.00-15.00 Розмалюємо абетку від порталу «Все о детях»

15.00-16.00 Пластилінова ілюстрація від Ганни Осадко

16.00-17.00 Великодня витинанка від Олени Ігоніної

17.00-18.00 «Великодня листівка» від мистецького об'єднання ВАЛ

Четвер, 7 квітня

16.30-17.30 Міні-тренінг від Українського медіа-холдинга: Іцхак Пінтосевич «10 заповідей успіху»

П'ятниця, 8 квітня

12.00 Презентація книжки Михайла Чалого «Життя і твори Тараса Шевченка», перевиданої уперше після 1882 року, за участі заступника Голови Верховної Ради України, відомий політика Миколи Томенка,

12:45-13:30 Презентація книги "Хижа" українською мовою спеціального гостя фестивалю - Пола Янга (США),

зустріч з письменником

14.00 Автограф-сесії авторів популярних книг «Все Чемпионаты мира» Артем Франков, Борис Таллиновський

15:00-16:00 Презентація книги Девіда Бейкера (США) «Небесные мечи», зустріч з письменником

16.30-17.30 Міні-тренінг від Українського медіа-холдинга: Маргарита Січкара "Секрети успішної жінки"

17.30-18.30 Відкритий урок краси «Я красивая всегда. Макияж без ошибок». Урок проводить

beauty-консультант української fashion школи «Мастерская моды»

Субота, 9 квітня

12.00 Автограф-сесія поета Дмитра Павличка, Героя України, заслуженого діяча культури Польщі, лауреата літературної премії Словаччини імені П.Гвездослава, літературної премії Болгарії імені Христо Ботева

12.20-13.30 Зустріч з Мариною та Сергієм Дяченками

13.00 Нагородження переможців проекту TOP 25 української музики за версією Молодіжного журналу «Стіна»

15:00 Автограф-сесія письменниці Ірен Роздобудько

15:00-16:00 Автограф-сесія письменниці Лади ЛУЗІНОЇ. Презентація книги «Киевские ведьмы. Никола Мокрый»

17.00 Міні майстер-клас Володимира Караваєва - автора книги «100 аргументов против штрафов ГАИ»

Куратори культурної програми - Брати Капранови

УВАГА!!!! Повна актуальна програма книжкового ярмарку на сайті www.medvin.kiev.ua

Поганий приклад

Автор:
**Юрій
Макаров,**
Тиждень

Чи справді Лі Гарві Освальд сам-один застрелив Джона Кеннеді? Цього ми не дізнаємося ніколи. Джон Вілкс Бут, Сірхан Бішара Сірхан і Марк Юній Брут назавжди залишаться не до кінця зрозумілими посталями – чи то маніяками, чи то виконавцями замовлення третіх осіб, чи то взагалі зомбі, «маньжурськими вбивцями». Треба змиритися з тим, що існують таємниці, які не розкриваються, особливо коли йдеться про політичні атентати. Приховати істину не важко, тут потрібна певна кількість зацікавлених людей, наданих владою та грішми. Найгірше навіть не це. Таємниці мають таку властивість, що коли серед десятка різних, зокрема і найнеймовірніших, версій розгадки буде насамкінець названо одну правдиву, ніхто не здатен буде її вирізати. Ніхто не повірить.

2011-й щойно почався, але я майже переконаний: поновлення кримінальної справи щодо вбивства Георгія Гонгадзе й виклик до прокуратури Леоніда Кучми залишаться гідними номінації «Сюрприз року». Люди компетентні й не дуже, завсідики владних коридорів і дилетанти-базіки змагаються в пошуках розумних пояснень процесу над колишнім господарем держави. Кажуть, Кучма – не кінцева мета удару, а лише проміжна, а насправді ж ініціатори прагнули уразити або зняти экс-президента Віктора Пінчука, щоби пробудити його поступливість і змусити поділитися своїм бізнесом, колишнього Кучминого главу Адміністрації, а нині спікера парламенту Володимира Литвина й у такий спосіб позбавити його самостійного маневру. Якщо ж припустити, що цілили в самого Кучму, то можна розглядати знову два мотиви. Або це запізнела помста Януковича тому, хто фактично «здав» його Майдану, або димова завіса, спосіб перемкнути увагу того, що залишилося від суспільства, на ефектний, однак порожній напрямок, а також демонстрація м'язів. Кому саме? Наближеним, опозиції, Європі, собі. Усі перелічені варіанти цілком у стилі правлячої групи. Який із них домінує, не так важливо. Головне, що серед цих міркувань відсутній єдиний мотив, гідний сучасної демократичної держави чи бодай держави, котра дбає про свою репутацію. Мало кому спаде на думку, що кінцевою метою операції «Кучмагейт-2» може бути чиєсь прагнення відновити справедливість, здійснити правосуддя, покарати злочинців. Це той самий випадок – не вірю.

Я не вірю, що нинішню владу раптом зацікавила істина взагалі й доля Гії Гонгадзе зокрема.

Я не вірю в офіційну версію слідства – ні тоді, ні тепер.

Я не вірю в цифровий диктофон під диваном. Маййорові Мельниченку, чесно кажучи, теж не дуже вірю.

Я не вірю, що Кравченко двічі вистрелив собі в підборіддя. Варто було б призначити слідчий експеримент.

Я не вірю, що Кучма наказав прибрати журналіста а далі хай міркують конспірологи (хто підставив Леоніда Даниловича, ми не знатимемо, але аналіз внутрішньої та, головне, зовнішньої політики до й після «підстави» дає достатньо матеріалу для роздумів).

Ні, мені не шкода Кучми. Він особисто створив систему, жертвою якої став через роки (навіть якщо вся історія закінчиться легким переляком, удар по його самолюбству – жахливий, це підтвердять усі, хто особисто знає Леоніда Даниловича). Усі, хто так чи інакше приклався нині до його особистої драми, – його, Кучми, висуванці й вихованці. Він як досвідчений машинобудівник

сам розробив і вдосконалив каток, під який нарешті потрапив. Ну, а щодо морального обличчя тих, кому нині не бракує сміливості штурхати мертвого лева, ілюзій нема й не було.

Хоча в усієї цієї історії є ще й актуальний прагматичний поворот. А саме: уявіть на хвилинку нинішнього президента, який щойно чи то дав, чи то схвалив команду

«фас». Чи може він не поставити себе на місце свого перед-попередника? Адже за рік із гаком Янукович і К° уже стільки нагосподарювали, що нормальній прокуратурі вистачило б на десяток справ за статтею «зловживання владою та перевищення службових повноважень». І ось, припустімо (припустімо!), він наїється й вирішить здійснити мирну передачу керма. Ні, перш ніж наважитися, він неодмінно згадає Кучму, який до минулого вівторка був шанованою людиною, в нього брали інтерв'ю, його запрошували на вечірки в якості почесного гостя, він їздив за кордон, а тепер із ним прагнуть спілкуватися тільки слідчий прокуратури та ще колишній охоронець. Після такого прецеденту Віктор Федорович чіплятиметься за владу до останнього. В ідеалі – до кінця. Руками. Зубами. Є ж приклади. Ось полковник Кадафі протримався 40 років.

Ласкаво просимо до вічності. ■

**МАЛО КОМУ СПАДЕ НА
ДУМКУ, ЩО КІНЦЕВОЮ
МЕТОЮ ОПЕРАЦІЇ
«КУЧМАГЕЙТ-2» МОЖЕ
БУТИ ЧИЄСЬ ПРАГНЕННЯ
ВІДНОВИТИ
СПРАВЕДЛИВІСТЬ,
ЗДІЙСНИТИ ПРАВОСУДДЯ,
ПОКАРАТИ ЗЛОЧИНЦІВ**

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ
Передплатний індекс 99319

**НИКОЛИ ЩЕ ПЕРЕДПЛАТА
НЕ БУЛА ТАКОЮ ПРОСТОЮ
ТА ЗРУЧНОЮ!**

Ви маєте можливість отримувати журнал вже наступного тижня після передплати, не чекаючи початку чергового місяця

РЕДАКЦІЙНА ПЕРЕДПЛАТА

Лише скориставшись редакційною передплатою, Ви маєте можливість отримувати журнал вже наступного тижня після оплати.

Оплатіть квитанцію в будь-якому банку й повідомте її номер та адресу доставки:

- зателефонувавши на номер +38 (067) 407 1096 (виклик буде скинуто, після чого ми Вам передзвонимо)
 - або надіславши копію сплаченої квитанції факсом +38 (044) 351 1301
 - чи електронною поштою peredplata@tyzhden.ua
 - чи звичайною поштою на адресу: 03067, м. Київ, а/с 2.
- Редакція «Український тиждень», відділ передплати

Вартість редакційної передплати:

I півріччя 2011 р.

- 1 міс. – 30 грн
- 2 міс. – 60 грн
- 3 міс. – 90 грн

II півріччя 2011 р.

- 1 міс. – 45 грн
- 3 міс. – 135 грн
- 6 міс. – 270 грн

ОНЛАЙН-ПЕРЕДПЛАТА – швидко, зручно та надійно на сайті portmone.com

ПОШТА для тих, хто віддає перевагу передплаті через Укрпошту, індекс нашого журналу – 99319.

ПАТРІОТИЗМ?

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ?

ДЕМОКРАТІЯ?

**ВІДВЕРТО
ПРО КРАЇНУ**

повідомлення	отримувач платежу	ТОВ «Український тиждень»	26009000022321	35392656
			поточний рахунок отримувача	код отримувача
	назва установи банку			300023
				МФО банку
	ПАТ «УКРСОЦБАНК»			
	Прізвище, ім'я та по батькові платника			
	Адреса платника, телефон			
	вид платежу: за передплату на журнал «Український ТИЖДЕНЬ»			
	період:			
касир				сума, грн
	платник (підпис)			
квитанція	отримувач платежу	ТОВ «Український тиждень»	26009000022321	35392656
			поточний рахунок отримувача	код отримувача
	назва установи банку			300023
				МФО банку
	ПАТ «УКРСОЦБАНК»			
	Прізвище, ім'я та по батькові платника			
	Адреса платника, телефон			
	вид платежу: за передплату на журнал «Український ТИЖДЕНЬ»			
	період:			
касир				сума, грн
	платник (підпис)			

За детальною інформацією звертайтеся за тел. (044) 351-13-00.
Менеджер з передплати Ірина Приліпко peredplata@tyzhden.ua

РЕЙДЕРСТВО ШЛЯХОМ реформи

Влада шукає можливостей замінити склад Верховного Суду України на лояльний до себе

Автор:
Аліна Пастухова

Майже рік минув після запровадження інновацій у судовій системі (див. *Тиждень* №21, 29/2010), які набули чинності після ухвалення закону про судоустрій та статус суддів, а також внесення змін до документа про Вищу раду юстиції. Ці нововведення суттєво обмежили повноваження Верховного Суду України і зробили відповідну гілку фактично залежною від виконавчої влади. Однак регіонали вирішили повернути ВСУ частину відібраних прав і навіть ініціювали відповідний законопроект. Експерти стверджують, що влада намагатиметься запровадити механізми, що дадуть їй змогу по закінченні у вересні терміну повноважень нинішнього голови ВСУ провести на цю посаду свою людину, яка контролюватиме правосуддя. А за таких умов часткове розширення компетенції ВСУ Банкової не заважатиме. До того ж перегляд низки положень судової реформи, багато з яких зазнали критики Венеціанської комісії, використають як іще одну спробу переконати міжнародну спільноту, що Віктор Янукович і К° намагаються не порушувати принципів демократії.

ВІЙНА ЗА КРИСЛО

Основною причиною урізання в рамках судової реформи повноважень Верховного Суду більшість експертів називала особу керівника інституції – Василя Онопенка. До обрання головою ВСУ той очолював Українську соціал-демократичну партію, що входить до Блоку Юлії Тимошенко.

ОБЛИЧЧЯ ФЕМІДИ?
На посаду голови
Верховного Суду
влада спробує провести
Сергія Ківалова

Хай там як, а обмежити компетенцію Верховного Суду регіоналам виявилося замало. Онопенка – «чужого серед своїх» – спробували «піти». У влади з'явилися реальні претенденти на його посаду. За словами парламентаріїв та політичних експертів, стратегічне місце хоче посісти депутат від ПР Сергій Ківалов. З іншого боку, подекують, заступник глави президентської Адміністрації Андрій Портнов теж не проти, щоб ВСУ очолила його людина.

Чутки про можливу відставку Онопенка з'явилися ще торік улітку, а реалізовувати цей план почали наприкінці грудня. Тоді генпрокуратура порушила проти Євгена Корнійчука кримінальну справу, а Печерський суд ухвалив рішення про його арешт. На початку лютого почалося провадження і проти Онопенкової дочки Ірини за звинуваченням у шахрайстві: начебто вона не повернула банкові \$300 тис. кредиту. Обидва слідства голова ВСУ назвав спробою тиску на нього з метою змусити піти у відставку.

Після зустрічі Онопенка з президентом у лютому, здавалося, що регіонали й головний суддя домовилися: справу проти дочки закрили, зятєві замінили запобіжний захід на підписку про невиїзд, а сам очільник ВСУ, який весь час доволі суворо критикував судову реформу, раптом заявив, що підтримує її.

Зрештою, питання про відставку виринуло знову. Василя Онопенка вирішили позбавити крісла за допомогою пленуму суддів ВСУ, та план провалився. Із 49 колег «за» проголосувало тільки 17 (тоді як для ухвали потрібно мінімум 25 голосів). Тепер владі доведеться чекати до вересня, доки добіжить кінця термін повноважень посадовця.

Водночас немає стовідсоткової гарантії, що наступник обов'язково буде лояльний до ПР. Згідно із законом про судоустрій, його можна обрати лише зі складу суддів ВСУ. Результати ж голосування за недовіру Онопенкові засвідчили, що достатнього впливу на цю інстанцію навіть із урізаними повноваженнями регіонали не мають. А в комітеті ВР із питань правосуддя прогнозують, що судді ВСУ можуть забажати невідного владі Онопенка на другий термін. Тож

у ПР намагатимуться змінити законодавство, аби уникнути такого сценарію.

ГРА З ПОВНОВАЖЕННЯМИ

Імітація процесу створення умов для незалежного функціонування судової системи розпочалася 11 березня, коли Конституційний Суд ухвалив рішення у справі за поданням 53 депутатів від фракції БЮТ щодо невідповідності Конституції частини норм Закону «Про Вищу раду юстиції», які робили судову систему залежною від ВРЮ. А збіг позицій влади та суддів КСУ вже давно став традицією.

За ухвалою Конституційного Суду ВРЮ втратила право вимагати в судів копії справ, розгляду яких не завершено. Ця норма, що діяла від травня 2010-го, була внесена за ініціативою нардепа

України» за авторством депутата від Партії регіонів Дмитра Притики. Його вже встигли ухвалити в першому читанні 238 голосами. Цим документом передбачено відновлення діяльності судових палат Верховного Суду України, дозволено перегляд рішень судів касаційних інстанцій у випадку не лише неправильного застосування матеріального права, а й порушення окремих процесуальних норм. Також Пленум Верховного Суду здобуває право за результатами перегляду рішень касаційних судів узагальнювати судову практику й надавати рекомендаційні роз'яснення.

Але кількість суддів ВСУ заплановано скоротити від 49 до... 20 осіб. Водночас документ пропонує провести серед суддів конкурсний відбір, здійснення його покладаючи на «незалежний орган, до якого ввійдуть судді, яких обиратимуть самі судді, – Вищу кваліфікаційну комісію суддів України, що відповідатиме європейським стандартам». Схоже, саме такий механізм влада планує використати, аби сформувати лояльний до себе склад Верховного Суду.

«Цей законопроект пропонує примусову ротацію особистого складу ВСУ. Його не можна називати прогресивним із погляду незалежності судової гілки влади. Повернення повноважень Верховному Суду – це позиція Венеціанської комісії. Саме тому антисуддівські сили пропонують законопроекти, якими начебто віддають частину компетенції назад. Насправді ж під цим прапором закладена ідея змінити склад Верховного Суду України», – пояснює народний депутат Святослав Олійник.

У парламенті законопроект №7447 подобається далеко не всім, зокрема й у складі більшості. Так, за словами тамтешніх джерел, у другому читанні документа не готова підтримати Компартія, яка не хоче повної залежності судової системи від влади (а отже, Партії регіонів, із якою вона змагатиметься за голоси) напередодні парламентських виборів. Однак союзників у регіоналі і надалі більше за рахунок депутатів з інших політичних сил, і в разі потреби набрати необхідні для затвердження законопроекту 226 голосів вони зможуть і без комуністів. ■

Судді ВСУ можуть забажати невідного владі Онопенка на другий термін

ВЛАДА ІМІТУЄ ВИКОНАННЯ ВИМОГ ВЕНЕЦІАНСЬКОЇ КОМІСІЇ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ СВОГО ІМІДЖУ НА ЗАХОДІ

Валерія Писаренка, якого вважають близьким до «батька» судової реформи 2010 року Андрія Портнова. КСУ визнав таку норму втручанням у здійснення правосуддя.

Та водночас ВРЮ зберегла за собою інші повноваження, що їх депутати просили визнати невідповідними Основному Законові. Так, Конституційний Суд залишив норму про те, що акти ВРЮ можуть бути оскаржені тільки Вищим адміністративним судом. Також зосталася норма, яка надає Вищій раді юстиції право ухвалювати рішення про порушення суддями присяги, зокрема за недотримання морально-етичних принципів поведінки. Вона зазнала суворої критики з боку Венеціанської комісії: на думку останньої, такі розмиті критерії відповідальності призведуть до того, що їх почнуть використовувати як «політичну зброю проти суддів».

Регіонали начебто обіцяють повернення частини повноважень ВСУ. Ще на початку січня у Верховній Раді зареєстровано законопроект №7447 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення роботи Верховного Суду

Кількість суддів ВСУ заплановано скоротити від

49

до...

20 осіб

Повелителі FM-хвиль

Почався масштабний переділ радіоєфіру

На ринку радіо з'явився новий потужний гравець: на останньому конкурсі Національна рада з питань телебачення і радіомовлення віддала одразу 55 частот ДП «Новий обрій». Інтрига в тому, що 55 частот – це одразу потужна FM-мережа, а ДП «Новий обрій» – нікому не відомий мовник, котрий подав на конкурс банальну концепцію музично-інформаційного радіо (80% музики, 20% інформації, логотип – «Суперрадіо»), чого в ефірі не бракує і без нього. Водночас частотним ресурсом на користь новачка поступився «ветеран» – радіо «Мелодія». Після рішення Нацради ця компанія взагалі ризикує зникнути з ефіру. **Тижень** спробував розібратись у хитросплетіннях цієї сфери.

ЩО СТАЛОСЯ

Прикметно, що представники найбільших радіомереж ситуацію жодним чином не коментують. Заяви «Нового обрію» ясності теж не вносять. За словами директора підприємства Олександра Карпенка, засновниками «Нового обрію» є ТОВ «Об'єднана медіа група» й особисто він. Проте зрозуміло, що Карпенко хоч і є добре відомим менеджером, проте він явно не в тій ваговій категорії, щоб одним махом отримати на конкурсі величезну мережу. «Об'єднана медіа група» належить кіпріотській «Ванковіар холдінгс лімітед», однак хто стоїть за офшорною компанією-засновницею, можна лише здогадуватись – комерційні таємниці охороняються надійно.

Є дві версії того, кому Національна рада зробила такий щедрий презент.

Перша – комерційна. Її висунула радіостанція «Мелодія» у своєму публічному зверненні до голови Служби безпеки України Валерія Хорошковського. Зокрема, «Мелодія» натякає на те, що засновники «нікому не відомої» компанії «Новий обрій» можуть бути пов'язані з членами

**Автор:
Леся Ганжа,
спеціально
для
Тижня**

Нацради, і просить СБУ з'ясувати це питання. Попри те що ця версія на ринку є непопулярною, такі припущення мають підстави: у спекуляції частотами цілком доказово підозрювали попередній склад Національної ради. Тоді розіграний на не менш жорсткому конкурсі цифровий мультиплекс МХ-4 (вісім цифрових каналів) отримав невідомий гравець, який за деякий час знову спробував перепродати канали за, так би мовити, комерційною ціною – приблизно \$20 млн за кожен канал.

Утім, популярнішою версією походження нового суперрадіоника є те, що мережа відійшла під потужний політичний дах. Хто саме є тією людиною, якій регулятори без сумнівів і коливань та ще й під найбанальнішу концепцію виділили готову мережу, більшою за яку є хіба що «Ретро FM», – таємниця. Проте є два припущення, які наразі не підтверджуються. В одному згадують родину президента Віктора Януковича, в другому – СКМ Ріната Ахметова. У будь-якому разі люди, дотичні до сфери радіо, переконані: йдеться якщо не про першу особу держави, то принаймні про другу-третю.

**ЦЕ ПЕРШИЙ ПРИКЛАД
В ІСТОРІЇ МЕДІА-РИНКУ,
КОЛИ ПОЗБАВЛЕНО ЛІЦЕНЗІЇ
ЦІЛУ МЕРЕЖУ І ШВИДКО
РОЗІГРАНО ЇЇ ЧАСТОТИ**

Схоже, на ринок радіо прийшли великі політики. І, ймовірно, позаринкові гроші. Це доволі дивно, але не випадково. Дивно, бо радіобізнес ніколи не був надприбутковим. Це не нафта, не сталепрокат і навіть не телекомунікації. За даними Всеукраїнської рекламної коаліції, усе радіо за минулий рік заробило приблизно 200 млн грн. На всіх. «Тепер малу кількість грошей доведеться ділити на більше гравців», – констатує Катерина

М'ясникова, виконавчий директор Незалежної асоціації телерадіомовників (НАМ).

Які перспективи може мати нова мережа? Припустімо, побудувати і впливати. Й тоді інвазія перших осіб українського політикуму на ринок радіо не дивує – телевізійні частоти вже скінчилися.

Якщо в цьому разі все-таки йтиметься про політичний вплив, то новому гравцеві під брендом «Суперрадіо» варто змінити програмну концепцію, адже «балалайкою» (як називають музичний формат у фаховому середовищі) багато не навливаєш. «Логічно було б зробити на цих частотах talk-радіо», – вважає Катерина М'ясникова, аргументуючи тим, що мейнстримові музичні напрями у радіоєфірі представлені й без того добре, та й суто музична пропозиція стає нецікавою: слухачі тяжіють до формату «музика +».

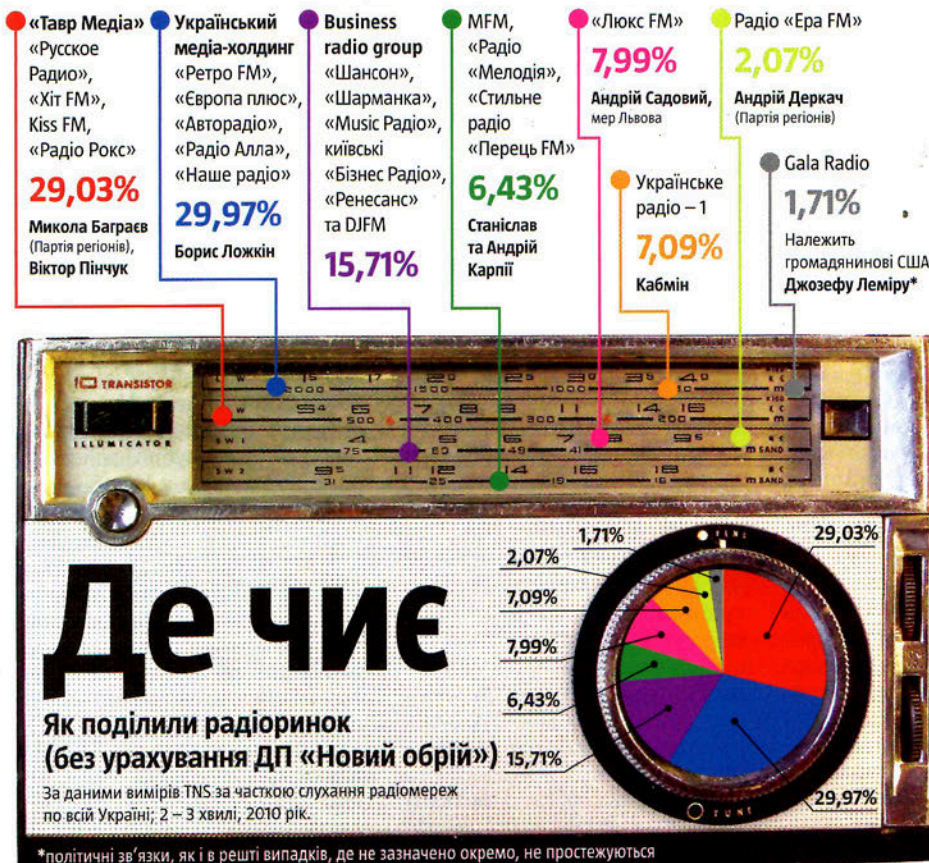
Проте набагато простішим є інший варіант: побудувати і продати. За оцінками Анатолія Євтухова з Business radio group, інвестувавши \$1 млн у технічний ресурс тепер, уже за рік мережу такого рівня можна буде продати за \$20 млн.

Звісно, останній варіант найпростіший і найцінніший, проте «монетизацією політичного впливу», як дипломатично називають такі спекуляції, медіа-ринок не здивуєш.

ХВИЛІ ВПЛИВУ

Найбільший політичний вплив у сфері радіо мають Микола Баграєв і Віктор Пінчук, яким належить холдинг «Тавр». Проте в «Таврі», як і в інших медіа-активах Пінчука (і Пінчука – Баграєва), є жорстка установка на бізнес: ані шалених дотацій, ані бездонних фінансових потоків на «вирішення питань». До купівлі Українським медіа-холдингом (УМХ) «Нашого радіо» «Тавр» був безперечним лідером ринку.

Його конкурент УМХ не афішує своїх політичних зв'язків.

Власниками пресових та радіоактивів холдингу офіційно оголошено Бориса Ложкіна та Валентина Резніченка (останній безпосередньо керує радіогрупою). Проте в багатьох проектах УМХ є так звана партнерська участь. Приміром, партнером у деяких радіоактивах на ринку вважають Петра Порошенка.

У другому ешелоні найбільшим учасником є Business radio group («Шансон», «Шарманка», «Music Радіо» + кийівські «Бізнес Радіо», «Ренесанс» та DJFM), якою керує Анатолій Євтухов. Політичні впливи не простежуються.

З решти загальнонаціональних мереж – ТРК «Люкс», яка почала потроху розбудовувати другу мережу «Праймедіа» (остання має п'ять частот у західному регіоні), пов'язана з мером Львова Андрієм Садовим. Радіо «Ера», єдине розмовне радіо поміж комерційних мереж, є частиною медіа-холдингу Андрія Деркача «Телеграф». Gala Radio – маленька мережа з 18 станцій – належить громадянину США Джозефу Леміру.

Особливе місце посідає холдинг Станіслава та Андрія Кар-

піїв – радіо «Мелодія», чю мережу розіграли на останньому конкурсі і яка має зникнути, та «Перець FM». Надійного даху компанія не має, отже, щодо неї працює «природний відбір покурянськи». Лише зазначимо, що це перший приклад в історії медіа-ринку, коли позбавлено ліцензії цілу мережу і швидко розіграно її частоти в конкурсі. Нацрада, між іншим, рекомендувала «Мелодії» брати участь у конкурсі на власні ж частоти, проте віддала їх... тому самому «Новому обрієві».

Ще є Національна радіокомпанія України (НРКУ), що належить державі. Керувати нею Кабінет Міністрів торік доручив Тарасові Аврахову, экс-очільникові медіа-холдингу Андрія Деркача. На ринку цей крок коментують як те, що НРКУ фактично віддано в управління «Ері», проте не варто забувати й про кар'єру самого Аврахова, котрий із грудня 2002-го по травень 2004-го був прес-секретарем прем'єр-міністра України Віктора Януковича. Національне радіо поклало неабиякі надії на останній частотний конкурс, адже має дуже погане FM-покриття і мовить здебіль-

шого в дротовій мережі. Дротове мовлення, яке й без того дихало на ладан, з продажем Укртелекому (є оператором дротової радіомережі) приватним інвесторам має взагалі примарні перспективи. Щоб виплутати з дротів усі три канали Національного радіо, потрібно 270 повноцінних частот. З таким проханням керівництво НРКУ зверталося і до Кабміну, і до Нацради. Проте на конкурсі Національне радіо отримало лише 17 вільних відрізків мовлення на частотах у невеликих містах і жодної повноцінної, хоча подало найбільше заявок – 102.

КВОТИ МАРНІ?

Іншу велику дискусію на ринку радіо спричинила спроба парламенту скасувати 50-відсоткову квоту на звучання української музики в ефірі. Радійна індустрія не відхрещується: вона була натхненником законопроекту, поданого народним депутатом Оленою Бондаренко (Партія регіонів).

«Українська музика» за визначенням музичних критиків і «українська музика», що потрапляє у відповідні квоти, – це дві не зовсім тотожні речі. Згідно з меморандумом, підписаним між радійниками та Нацрадою, українською стала вся музика, вироблена до 1991 року, як наше спільне й неподільне надбання. Не забули там і авторів (а це як виконавець, так і автор музики чи тексту), які народилися чи проживають в Україні, і музику, що вироблена в Україні. Тобто виходить, що в квоту потрапляє і гімн СРСР, і запис Земфіри, зроблений на студії в Євгена Ступки.

З таким підходом скасування квоти передовсім надзвичайно не вигідне тим авторам, які мають українські паспорти, проте пишуть пісні для російських поп-співаків, адже саме вони, враховуючи необхідність давати обов'язкові 50%, отримували найбільші переваги в ефірі і, як результат, найбільші авторські відрахування за публічне виконання своїх творів. Невигідне таке скасування й різноманітній «співочій близни», якою опікуються потужні продюсери, бо квотування для них було одним із дієвих механізмів протискування своїх підопічних в ефірі. ■

Залік автоматом

Україна все ще залишається одним із найбільших експортерів озброєнь. Однак без системного реформування вітчизняний ОПК може втратити більшість ринків збуту

Автор:
Сергій
Згурець,
спеціально,
для Тижня

Про автора:
керівник наукових програм Центру досліджень армії, конверсії та розброєння. Головний редактор журналу «Експорт зброї і оборонний комплекс України»

Україна випала з першої десятки країн – провідних експортерів зброї за підсумками 2010 року. Такий результат оголосив Стокгольмський міжнародний інститут досліджень проблем миру (SIPRI). За його версією, держава опустилася на 13-ту позицію у світовому рейтингу постачальників озброєнь. При цьому обсяг продажу вітчизняними спецекспортерами та промисловцями становить лише \$201 млн. За нашими ж даними, Україна заробила на зброї понад \$1 млрд.

ЗБРОЙОВИЙ РАХУНОК

Під час підготовки щорічних звітів у SIPRI оперують не офіційними даними, отриманими від країн-експортерів, а зібраними

самостійно, на основі публікацій у пресі, спілкування з експертами та представниками державних структур. Крім того, дані в SIPRI розглядаються тільки за п'ятьма категоріями «основних озброєнь», поставки комплектуючих не враховують. Як наслідок – розподіл місць країн-постачальників у десятці не відповідає інформації з національних джерел. Офіційні дані держав про експорт зброї, якщо такі й оголошують, теж не можна вважати вичерпними.

Реальний обсяг експорту озброєнь і спеціальних послуг держкомпанії «Укрспецекспорт» та її дочірніх підприємств за підсумками 2010 року становив \$956,7 млн, що на 19,66% більше

порівняно з 2009-м. Такі цифри наводили в самому Укрспецекспорті – головному постачальнику зброї в країні минулого року, до утворення Укроборонпрому. Але цей потік враховує лише угоди, які проходили безпосередньо через Укрспецекспорт. Хоча в країні торік було ще близько десятка підприємств і структур, які мають право на самостійну зовнішньоекономічну діяльність у сфері продукції та послуг військового призначення. Аналітичне видання «Експорт зброї і оборонний комплекс України» спільно з Центром досліджень армії, конверсії та розброєння за результатами аналізу підписаних і реалізованих контрактів (також із певною похибкою) оцінює збройовий дохід

ПРОВІДНІ СВІТОВІ ЕКСПОРТЕРИ ОЗБРОЄНЬ У 2007–2009 рр.

■ Наведено усереднені дані експорту озброєнь із провідних країн-постачальників ОБТ. Цей рейтинг відрізняється від даних SIPRI, бо відображає вивіз у реальних цифрах. Хоча відмінності в системах оцінок на національних рівнях, обмежене оприлюднення даних щодо експорту ОБТ, різні методики оцінювання урядових та неурядових міжнародних аналітичних структур не дають змоги вибудувати однозначну ієрархію серед провідних експортерів озброєнь. Готуючи таблицю, автор надавав перевагу інформації, що її публікували офіційні установи тих чи тих країн. За 2010 рік такі дані оголосили тільки США, РФ та Південна Корея.

України за підсумками 2010 року в \$1,2 млрд. Наша методика, крім того, охоплює продукцію та сервіс подвійного застосування, зокрема запуски ракет-носіїв, а також участь у їх виробництві, здійснення військово-транспортної авіації в переміщенні озброєнь, техніки та військових контингентів (тільки за програмою SALIS 2009 року Ан-124 «Руслан» налітали понад 11,5 тис. год.), а заодно й комплектуючих, які підприємства продають безпосередньо в РФ.

Пакет контрактів, заявлених представниками України в 2008–2010-му, які виконуються або готуються до виконання, за оптимістичного підходу сумарно можна оцінити в \$5,7 млрд. Терміни їх реалізації – від трьох до п'яти років. Це означає, що вже завдяки цим контрактам протягом цього періоду планка щорічних обсягів українського експорту зброї не має опуститися нижче ніж до \$1 млрд.

Однак запас міцності нашого ОПК на цьому вичерпується. З кожним роком світовий ринок зброї розростається. Країни збільшують оборонні бюджети, при цьому ціни на товар підвищуються, а долар дешевшає. У 2000 році обсяг світового збройового ринку оцінювали в \$20 млрд, у 2005-му – в \$40 млрд, у 2010-му – вже в \$70 млрд. Частка України з тим-таки усередненим \$1 млрд – від 0,12% до 0,8% залежно від періоду. Багато це чи мало? Важливо відрізнити дохід від прибутку. У 1990-х Україна активно торгувала залишками радянського військового минулого, й для продажу, наприклад, БТР за \$100 тис. треба було лише його перефарбувати. І вся ціна, за винятком вартості фарби, – це, вважай, прибуток. Зараз на такому «бізнесі» багато не заробиш – не ті залишки. Україна продає Іраку партію нових БТР-4, які потрібно робити практично з нуля. Коштує машина понад \$1 млн, але є великий ризик, що в підсумку рентабельність угоди для виробників не перевищить 10%. У найкращому разі. Це характерно для всієї нашої оборонної промисловості – нові вітчизняні зразки озброєння мають низьку рентабельність через величезні первинні витрати на розгортання їх серійного виробництва.

ЗРОСТАННЯ СВІТОВОГО РИНКУ ОЗБРОЄНЬ

■ Зростання обсягів ринку зброї (у доларовому вираженні) значною мірою спричинене збільшенням витрат на оборону в світі, подорожчанням нових зразків озброєнь та військової техніки, а також знеціненням самого долара

Світовий ринок та експортування зброї Україною, за даними журналу «Експорт зброї і оборонний комплекс України»
Крива України – це середні показники обсягів експорту озброєнь, військової техніки та надання послуг і бою держави на світовому ринку

200 танків
«Оплот» має намір закупити в Україні військово-відомство Таїланду. Сума потенційної угоди оцінюється близько **\$231,1 МЛН**

400 одиниць бронетанкової техніки має постачати Україна іракським військам. Контракт, підписаний 2009 року, оцінюється в **\$550 МЛН**
Першу партію українських БТР мають відправити до Іраку у квітні

З продуктивністю ще гірше. В українській оборонній промисловості до роботи на «живих» підприємствах залучено близько 120 тис. фахівців. За \$1,2 млрд доходу від експорту зброї 2010 року на кожного працівника припало до \$10 тис. товарного виробітку. Для порівняння. В Ізраїлі основними експортерами озброєнь є дві компанії: приватна Elbit Systems і державна IAI. Працюють у них 27 тис. осіб. У 2009-му дохід цих підприємств від експортних військових замовлень становив \$5,6 млрд – понад \$200 тис. на одного працівника. Схожі показники і в основних виробників військової техніки в Європі.

ВИКЛИКИ НА ЗАВТРА

Зброя або її компоненти – єдина високотехнологічна продукція, яку експортує наша країна. Але присутність цього українського товару на зовнішніх ринках, підписані контракти на постачання озброєнь в чужій армії – це значною мірою результат максимального використання наукового і промислового доробку минулого, інерція якого має межі. Для створення й виробництва озброєнь майбутнього оборонно-промислового комплексу України в його нинішньому вигляді достатнього запасу не має.

Країні потрібне високотехнологічне обладнання. Сьогодні найсильніші позиції у верстатобудуванні та промислому машинобудуванні мають США, Німеччина, Франція, Велика Бри-

танія, Італія, Швеція, Японія, Швейцарія, Бельгія. Саме ці країни посідають чільні місця в збройовому експорті загалом або окремих його сегментах. Що закономірно, адже для виробництва високотехнологічного озброєння потрібне не менш високотехнологічне обладнання. Як зазначають ті самі американці, багато що з маркуванням made in USA – від ракет класу «повітря – повітря» до танка Abrams – не вдалося б зібрати без придбання в японців необхідного верстатного устаткування. Міцнішає і другий дивізіон країн – виробників машинотехнічної продукції, поступ яких відбувається синхронно з їхнім збройовими успіхами на внутрішніх і зовнішніх ринках. Це Республіка Корея, Китай, Тайвань, Сінгапур, Малайзія. Мікроелектроніка, оптоелектроніка, датчики різних параметрів – ось конкурентна перевага продукції країн «другої хвилі». Переоснащення виробництва – те, на що потрібно витратити в Україні частину грошей, зароблених на експорті зброї.

Нарешті, чи не єдиний невичерпний ресурс – це знання. Вони не мають товарного дефіциту – їх можна продавати багато разів. Тому культивування інтелектуального ресурсу в ОПК, розвиток наукових шкіл, стимулювання інтересу до високих технологій та оборони країни – найважливіші умови розвитку. Без цього всі збройові битви в майбутньому Україна програє. ■

Гостинні гомункули

МЗС витратило \$100 тис. на рекламну «стратегію» України за кордоном

Останній продукт, який має репрезентувати Україну в світі, плавно стає у свідомості в ряд з іншими дизайнерськими досягненнями наших анітрохи не закомплексованих шароварників. Поруч з образами Спритка й Гарнюні зринає в пам'яті національний павільйон України на Всесвітній виставці «ЕКСПО-2010» в Китаї, який викликав сміх і подив своєю трипільсько-салоською затурканістю на тлі сучасних архітектурних знахідок.

Не може не «тішити» й відсутність відкритого конкурсу на розробку стратегії позиціонування України за кордоном. Це дуже хрестоматійно. Нас ставлять перед фактом. Уже все затверджено й за все заплачено. Зустрічаймо!

Ось вам стратегія і логотип, слоган, ключові текстові повідомлення. Ось вам персонажі – Спритко й Гарнюня. Селючок-гомункул у шаровариках із зачісочкою кріпака XVIII століття й не менш гідроцефалічна його подруга у віночку. Їхні ручки абияк приліплені до тіл, вони застигли в позі автостопера, демонструючи, що українці-мутанти – це такі собі заробітчани, які намагаються на халяву дістатися до будинку господаря десь у Південній Німеч-

Автор:
Олекса
Манн,
художник,
арт-
директор

чині. Твердження, буцімто вони виконані в стилі японського аніме, викликає певні сумніви. А якби й так, то чому українські персонажі мають нагадувати саме цю естетику? Чому не героїв бельгійських чи американських коміксів? Та насправді ці герої скидаються у стилістиці своїй радше на пострадянські високо-токсичні іграшки, які масово вилучали із продажу через небезпеку для здоров'я дітей і які досі можна придбати на автотрасах у провінції, бо цим продуктом розраховувалися замість зарплатні наприкінці 1990-х із працівниками іграшкових фабрик.

Ніхто чомусь не подумав, що навіть імена цих персонажів для іноземців узагалі невимовні й нечитабельні. Однак наші «покрощувачі іміджу» й тут перестраховалися. Якщо ця мультиплікаційна парочка раптом не згодиться – є ще бонус. Ось вам летючі мужички з портфелями та слоганом «Україна.

Рухаючись у швидкісній смузі». Куди пурхаємо, навіщо і де та смуга, буде, мабуть, пояснено у стратегії. Цю алегорію, певно, варто було б підкріпити додатковим елементом – «державницькою» ми-

галкою на голові летючого мужичка, щоб було зрозуміло, чому персонаж так швидко пересувається в просторі і що поспішає він по «откат» на «распіл» бюджету, виділеного на поліпшення реноме України у світі. Що мають про нас зрозуміти у світі після цього всього – можна хіба що здогадуватись.

Вітчизняне чиновництво вкотре сміливо й героїчно бере на себе відповідальність за те, як сприйматимуть Україну, а відтак і нас, її громадян, у світі. Я свого часу багато разів зіштовхувався з різними держслужбовцями з креативних проєктів. Не хочу надто узагальнювати, але система оцінок робіт відбувається переважно на свій

розсуд, підкріплений лише власними естетичними вподобаннями. Через це маємо іноді абсолютно інфернальні речі, які не вкладаються в жодні сучасні рамки.

Відкритого конкурсу на ці розробки чекати зайве. Журі з провідних дизайнерів та креативників, які перебувають у контексті світових трендів і досягнень у цьому напрямку, теж не буде. Бо раптом виникне така ситуація, що доведеться відмовитися від веселих гомункулів і пройде щось цікавіше й актуальніше. Допустити цього неможливо. Як це потім пояснити вищому керівництву? За це треба відповідати. Краще піднести саме такий, зрозумілий, мотлох людям, які спільно з тобою керували колгоспами й автосервісами, а тепер «рулять» державою і обертуються в твоєму-таки культурному просторі. Пергідрольні тьоті в леопардових манто й неусміхнені пузаті чоловічки з барсетонами сміливо дивляться анімешними очима з гігантськими бликами на результати своєї діяльності.

Коли починається якийсь невдоволення художників та дизайнерів досягненнями «рідних» держслужбовців із приводу міжнародного іміджу чи облаштування публічного простору наших міст (паркова скульптура, громадські пам'ятники, архітектурні проєкти тощо), то деякі особливо «просунуті» товариші з різних міністерств і міськрад люблять чомусь згадувати історію про те, як важко спочатку сприймали Ейфелеву вежу в Парижі і як усілякі відомі культурні діячі Франції виступали проти її побудови. Підозрюю, що цей козир у рукаві ще буде використано.

Виходом із такої ситуації могли б стати відкритий тендер, авторитетне журі й публічна дискусія. Як відомо, жодного з цих компонентів не було виконано. Понад те, агентство «перемогло» поза конкурсом, мотивація – найнижча ціна на ринку (?). ■

ТВІ
телеканал

22:30
щосуботи

АЛЬБЕРТ ЕЙНШТЕЙН

ШУКАЙТЕ ТЕЛЕКАНАЛ ТВІ У ЕФІРІ, В КАБЕЛЬНИХ МЕРЕЖАХ ТА У ВІЛЬНОМУ ДОСТУПІ НА СУПУТНИКУ АМОС

17 КВІТНЯ

Будинок офіцерів 19:00

Фестиваль «Французька весна» представляє

Світова зірка джазу

**RICHARD
GALLIANO &
Tangara quartet**

Телефон для довідок:
253-80-72

uajazz.com

Ренесанс
радіо 94.2 fm

online.fm

Тиждень
український www.tyzhden.ua

АРТ-ГОТЕЛЬ
БАКАРА

Труби кличуть

Росія використовує швидку дипломатію та інформаційні операції, прагнучи подолати відставання в побудові свого «Південного потоку» від європейського Nabucco

Автор:
Ростислав Павленко

Невизначеність розвитку ситуації на Близькому Сході, а відтак перспектив постачання нафти, а також піднесення антиядерних настроїв після аварії на Фукусімі знову змушують багатьох у Європі дивитися на постачання енергоносіїв як на проблему безпеки, а не суто економічно-технічне питання. Використовуючи вплив на європейські еліти і системну інформаційну кампанію, Російська Федерація прагне використати нинішню кон'юнктуру для втягування країн Європейського Союзу в побудову газогону «Південний потік» в обхід України і країн Центральної Європи.

ХТО ЗАЙМЕ ПІВДЕННИЙ КОРИДОР

Завдяки «Південному потоку» Росія не просто прагне позбутися впливу на транзит газу країн, кожна з яких має свої підстави для претензій до Кремля. Вона поспішає відвернути небезпеку «флангового удару». Адже держави Каспійського регіону і Середньої Азії (насамперед Азербайджан і Туркменістан) ведуть із ЄС успішні переговори про побудову газопроводу Nabucco, який дасть їм змогу напряму постачати газ у Європу.

У Єврокомісії ставлять на «Південний коридор», який може відкрити Європі доступ до багатих покладів Каспійського регіону і відтак зменшує роль Росії як постачальника енергоносіїв.

25 січня 2011 року в Брюсселі комісар ЄС з енергетики Гюнтер Оттінгер заявив, що Євросоюз сподівається отримати блакитне паливо через Nabucco в найближчі два-три роки. За його сло-

вами, країни Каспійського регіону підтримали цей проект і надали конкретні плани поставок газу. Домовленостей було досягнуто під час візитів представників ЄС до Азербайджану і Туркменістану. Азербайджан висловив готовність протягом п'яти – восьми років закачувати в газогін щороку до 21 млрд м³ газу. Туркменістан готовий виділяти не менше ніж 10 млрд м³ на рік.

16 березня 2011-го, після чергових безрезультатних переговорів із Туреччиною щодо прокладання її територією російського газопроводу, віце-прем'єр РФ з енергетики Ігорь Сечін заявив навіть, що Росія може відмовитися від ідеї «Південного потоку» на користь будівництва заводу зі скраплення газу на Чорному морі.

Однак така заява, схоже, мала замаскувати підготовку до своєрідного дипломатичного бліцкригу. 22 березня прем'єр РФ Володимир Путін зустрівся з керівництвом Словенії і домовився про створення спільного підприємства для будівництва словенської ділянки «Південного потоку». Було оголошено про його плани відвідати з аналогічною метою Сербію. Того самого дня з'явилася інформація про намір однієї з дочірніх компаній німецького концерну BASF отримати 15% акцій «Південного потоку» за рахунок частки італійської Епі (яка від початку є партнером Газпрому в співвідношенні 50:50). Наступного дня міністр енергетики та природних ресурсів Туреччини Танер Йилдіз заявив, що Росії дозволять прокласти «Південний потік» турецькою територією, якщо вона «виконає всі умови (процедури)».

Щоправда, названі здобутки радше психологічні. Вони не вирішують питання фінансування

«Південного потоку». Адже позиція більшості європейських країн справедливо цинічна: якщо Росії потрібен новий газогін, забезпечення фінансування – це її проблема. Понад те, Болгарія і Румунія вже заявили, що всі газопроводи на їхній території відповідатимуть Третьому енергопакету ЄС. Це означає, зокрема, що Газпром у цих країнах не буде ані володіти, ані одноосібно керувати жодною ділянкою газогону. Росіяни намагаються нав'язати ЄС переговори щодо перегляду Третього енергопакета або запровадження «винятків» із нього, але поки що безрезультатно.

**«ПІВДЕННИЙ КОРИДОР»
ВІДКРИВАЄ ЄС ДОСТУП
ДО РЕСУРСІВ КАСПІЙСЬКОГО
РЕГІОНУ І ЗМЕНШУЄ РОЛЬ
РОСІЇ**

Тож після тактичних успіхів Росія прагне досягти стратегічного прориву – примусити ЄС повірити, що «Південний потік» потрібен самій Європі, й надати йому статусу пріоритетного. Наскільки це їй вдасться, залежить значною мірою від того, як у питаннях енергетичної безпеки проявить себе Україна.

КІЇВ У ГАЗОВИХ ПЕРЕГОНАХ

Україна буде однією з країн, на яку результат «перегонів газопроводів» вплине найбільше.

Проект NABUCCO

Nabucco планувався з метою прокачки іранського, азербайджанського і туркменського газу в Європу.

- ◀ Протяжність з турецького м. Ерзурум до австрійського м. Баумгартен через Болгарію, Румунію та Угорщину становить 3300 км.
- ◀ Оператор проекту – Nabucco Gas Pipeline International GmbH (володіє п'ятьма компаніями, які здійснюють експлуатацію газопроводів на території відповідних держав – учасниць проекту).
- ◀ Проектна вартість – €7,9 млрд.
- ◀ Максимальна потужність – 31 млрд м³ газу на рік.

■ ІНВЕСТОРИ*

OMV Gas GmbH (Австрія)
 Botas (Туреччина)
 Bulgargaz (Болгарія)
 S.N.T.G.N. Transgaz S.A. (Румунія)
 MOL Natural Gas Transmission Company Ltd. (Угорщина)
 RWE (Німеччина)

*Кожна з шести компаній володіє пакетом у 16,67% акцій газопроводу.

- ◀ Французька компанія GDF Suez подала заяву на приєднання до проекту.
- ◀ У різний час інтерес до проекту виявляли польська компанія PGNiG, Державна нафтова компанія Азербайджану. Готовність приєднатися до проекту висловлював також Казахстан.

■ ПОЧАТОК ЕКСПЛУАТАЦІЇ

Спершу планувалося, що газопровід запрацює 2011 року, потім акціонери перенесли комерційне використання проекту на 2014-й за умови початку будівельно-монтажних робіт 2011-го. На сьогодні терміни запуску перенесено на 2017 рік, коли стартує видобування газу на родовищі Шах-Деніз в Азербайджані.

■ ФІНАНСУВАННЯ

- ◀ Єврокомісія виділила грант у розмірі 50% вартості техніко-економічного обґрунтування проекту.
- ◀ 5 лютого 2010 року віце-президент Європейського інвестиційного банку заявив, що консорціум Nabucco сподівається отримати від ЄІБ кредит до €2 млрд, а останній готовий вкласти кошти, якщо умови транзиту газу буде закріплено на законодавчому рівні.
- ◀ У вересні 2010 року консорціум підписав угоду з ЄІБ, ЄБРР і Міжнародною фінансовою корпорацією (IFC), згідно з якою банки нададуть кошти для фінансування проекту Nabucco в розмірі €4 млрд (€2 млрд готовий виділити ЄІБ, €1,2 млрд – ЄБРР і до €800 млн – МФК).

Проект SOUTH STREAM («Південний потік»)

Російсько-італійсько-французький проект газопроводу з Новоросійська в болгарський порт Варна (по дну Чорного моря), а далі – двома гілками через Балканський півострів до Італії та Австрії. Мета – постачання російського газу в Європу в обхід України та Польщі. Остаточний маршрут не затверджено.

- ◀ Загальна довжина – понад 3000 км, з них підводний відрізок газопроводу – 900 км.
- ◀ Максимальна потужність – 63 млрд м³ газу на рік (спершу планувалося лише 30 млрд м³).
- ◀ Максимальна глибина прокладки сягне 2000 м. Загальний обсяг інвестицій у проект газопроводу оцінюється в €25 млрд.
- ◀ Проектна вартість становить близько €15,5 млрд. Близько €10 млрд – будівництво морської ділянки, до €5,5 млрд – сухопутної.

■ ІНВЕСТОРИ

- ◀ Планувалося, що проект належатиме Газпрому та італійській нафтогазовій компанії ENI порівну – 50% на 50%.
- ◀ У березні 2011 року одна з дочірніх компаній концерну BASF погодилась отримати 15% проекту за рахунок ENI.
- ◀ У червні 2010 року французька Electricité de France (EDF) увійшла до проекту з часткою 10%.
- ◀ Акціонерами оператора морської ділянки South Stream AG є Газпром (50%) та італійська ENI (50%).
- ◀ На суші в кожній країні Газпром володіє 50–51% оператора проекту, решта належить місцевим компаніям.

■ ПОЧАТОК ЕКСПЛУАТАЦІЇ

◀ Планується, що газопровід здаватимуть поетапно: проектні роботи мають завершитися до вересня 2012 року, будівництво першої черги – до грудня 2015-го. Строки залишаються умовними, оскільки проект не просунувся далі попереднього планування.

■ ФІНАНСУВАННЯ

- ◀ 30% – кошти акціонерів, 70% – банківські кредити.
- ◀ Переговори про залучення коштів тривають.
- ◀ Для реалізації проекту потрібні додаткові кошти: щоб доставляти газ із півночі Росії до «Південного потоку», потрібно побудувати, реконструювати і розширити близько 2500 км газопроводів, а також спорудити 10 компресорних станцій.
- ◀ до грудня 2015-го для запуску «Південного потоку» на території Росії потрібно побудувати 780 км магістральних газопроводів потужністю щонайменше 16 млрд м³ газу на рік, а також перемичку від газопроводу «Блакитний потік» завдовжки 57 км.

По-перше, сама поява на європейському ринку газу з нового регіону (не з Росії) може в перспективі стабілізувати ціну, а то й привести до її зниження. Очевидно, що це дає додаткові аргументи в переговорах щодо ціни на блакитне паливо, а питання нової газової угоди з Росією постане вже незабаром, аби не відкладати його на останній момент – 2019 рік, коли спливе термін чинної.

По-друге, оскільки Nabucco транспортуватиме не російський газ, РФ і далі потребуватиме потужностей для експорту свого газу, отже, невідворотно використовуватиме українську ГТС. Нехай навіть обсяги транзиту зменшаться (адже Росія втрачить деякі позиції на ринку газу в Європі, та й, напевно, перекине частину експорту на транспортування «Північним потоком»), але не зведуться до нуля, як російська сторона погрожує вчинити в разі реалізації «Південного потоку».

По-третє, європейські партнери визнають, що ЄС може співпрацювати з Україною в контексті проекту Nabucco в широкому колі питань. Від можливої побудови додаткової гілки через газотранспортні системи Болгарії та Румунії для виходу на Україну як ще один ринок збуту азійського газу до придбання українських труб і співпраці у їх прокладенні.

Українській владі можна віддати належне. Відчуваючи безпосередню загрозу своїм економічним інтересам від «Південного потоку» і вбачаючи вигоди від Nabucco, наші можновладці докладають помітних дипломатичних зусиль, переконуючи в безперспективності російського проекту. Та й ідея СП між Газпромом і Нафтогазом не реалізується. Щоправда, російська сторона має доволі витончені способи знецінення офіційних заяв українців.

МУЗИКА НА ЗАМОВЛЕННЯ

Експерти оцінюють витрати лише Газпрому на проведення зовнішньої рекламно-інформаційної (простіше – пропагандистської) кампанії в понад \$140 млн на рік. Це не враховуючи роботи зовнішньополітичного відомства, використання можливостей політичного та еконо-

мічного впливу на істеблішмент ключових членів ЄС тощо, не кажучи про банальний підкуп чиновників у країнах Євросоюзу.

На ці кошти не просто пишуться статті, а запускаються і проводяться інформаційні кампанії із залученням різних ЗМІ. Не просто платяться гонорари західним експертам, а купуються чи засновуються цілі «інститути», які ведуть, публікують і активно піарять «дослідження» про невідворотність використання російських енергоносіїв і приреченість будь-яких спроб замінити їх.

Попри явну заангажованість, такі публікації та виступи ефективні: вони постійно присутні в інформаційному просторі, дають прості відповіді на складні запитання («Україна не пускає в Європу чи краде російський газ»), ґрунтуються на традиційних стереотипах і підживлюють їх («усі знають, що в Україні розруха і корупція; отже, її ГТС не може бути в нормальному стані»). Тим більше що спростувати такі повідомлення нікому: роз'яснювальної роботи адекватного рівня Україна не веде, не кажучи вже про контртуру на інформаційному полі.

міфи поширюються в публікаціях українських ЗМІ, навіть якщо їхні журналісти, редактори чи власники щиро вболівають за незалежність нашої держави та реалізацію її економічних інтересів.

УКРАЇНСЬКИЙ АРГУМЕНТ

Створення вигідних для себе настрій у європейських суспільствах дає Росії змогу ефективніше використовувати й традиційні засоби зовнішньої політики, зокрема човникової дипломатії. Такі зусилля попередньо оброблена аудиторія сприймає як належне. Однак відповіддю на дипломатичні маневри та створення «паралельної реальності» інформаційними засобами завжди була конкретна пряма дія. У цьому контексті Україна цілком може вплинути на результати трубопровідних змагань.

У березні 2009 року було підписано Брюссельську декларацію між Україною, ЄС і провідними міжнародними фінансовими інституціями. Якщо наша країна проведе низку реформ у енергетичній галузі, Європейський Союз може допомогти з модернізацією вітчизняної ГТС на кошти, які готові виділити міжнародні фінансові організації. Щоправда, після різкого протесту Росії Ангела Меркель заклікала зважати на інтереси Москви, що знизило привабливість проекту для деяких членів ЄС. Крім того, український уряд – ані Тимошенко, ані Азарова – також досі не спромігся на конкретні кроки в реформуванні енергетичного сектору.

Утім, шанси не втрачені. ЄС зацікавлений у стабільних поставках газу. Його участь у модернізації нашої ГТС у комплекті з більшою прозорістю енергетичного сектору України є вагомим аргументом і далі використовувати український шлях для отримання російського газу, а паралельно створювати можливості для імпорту енергоносіїв з інших регіонів. Такий сценарій окрім очевидних стратегічних вигод матиме для Києва зиск уже в найближчому майбутньому: мільярди евро з ЄС та міжнародних кредитних установ можуть спрямуватися не на «Південний потік», а в Україну. ■

Витрати «Газпрому» на пропаганду сягають **\$140 млн** на рік

УКРАЇНА ЦІЛКОМ МОЖЕ ВПЛИНУТИ НА РЕЗУЛЬТАТИ ТРУБОПРОВІДНИХ ЗМАГАНЬ

Відповідно до Брюссельської декларації, ЄБРР, Світовий банк і Європейський інвестиційний банк гарантували виділення до **\$3 млрд** на модернізацію української ГТС

КНИГИ УКРАЇНСЬКОЮ
ТА ІНОЗЕМНИМИ МОВАМИ
ПОДАРУНКОВІ ВИДАННЯ
ТА АЛЬБОМИ
МАПИ, АТЛАСИ, ПУТІВНИКИ
ДИТЯЧА ЛІТЕРАТУРА
МУЗИКА ТА КІНО
КАНЦТОВАРИ, ЛИСТІВКИ
МІСЦЯ ДЛЯ ЧИТАННЯ
ЛІТЕРАТУРНІ ЗАХОДИ
БЕЗКОШТОВНИЙ
ІНТЕРНЕТ (WI-FI)
ЧЕКАЄМО НА ВАС ЩОДНЯ З 9:00 ДО 21:00

САЙТ ІНТЕРНЕТ-МАГАЗИНУ: WWW.BOOK-YE.COM.UA
ІНТЕРНЕТ-МАГАЗИН: WWW.BOOK-YE.COM.UA/SHOP

К Н И Г А Р Н Я

М. КИЇВ

вул. Лисенка, 3 тел.: (044) 235-88-54, вул. Спаська, 5 тел.: (044) 351-13-38,
пр-т Повітрофлотський, 33/2 тел.: (044) 275-67-42, вул. Сакаганського, 107/47 тел.: (044) 383-61-49,
вул. Велика Васильківська, 38 тел.: (044) 289-77-09
пр-т Маяковського, 43/2 тел.: (044) 383-61-41

М. ЛЬВІВ

пр-т Свободи, 7 тел.: (032) 272-85-74, вул. Січових Стрільців, 10 тел.: (044) 383-61-49

М. ХАРКІВ

вул. Сумська, 3 тел.: (057) 731-59-49

М. ІВАНО-ФРАНКІВСЬК

вул. Незалежності, 31 тел.: (0342) 72-25-02

М. ВІННИЦЯ

пр-т 50-річчя Перемоги, 26 тел.: (0432) 26-59-04

М. ТЕРНОПІЛЬ

вул. Валога, 7-9 тел.: (0352) 25-44-59

М. ВОЛОДИМИР-ВОЛИНСЬКИЙ

вул. Ковельська, 6 тел.: (03342) 2-19-57

www.book-ye.com.ua

І Н Т Е Р Н Е Т - М А Г А З И Н

WWW.BOOK-YE.COM.UA/SHOP

П'ята колона? Відчуження меншин? Чи ні те, ні інше?

Автор:
Леонідас
Донкіс,
філософ,
депутат
Європарла-
менту від
Литви

Сплеск популярності політичних партій національних меншин у Латвії, а особливо Литві, привертає увагу завдяки кільком передумовам. Перша (з погляду логіки) приведе нас до Кремля та його хитрощів. Зрештою, чому б і ні? Те, що Росія не раз запускала масові медійні та психологічні кампанії проти країни Балтії, давно не секрет. Достатньо придивитися до ЗМІ та джерел їхнього фінансування в Литві, щоб повернутися до реальності: деякі з найвпливовіших щоденних литовських газет і журналів підконтрольні російському капіталу.

Однак було б надто просто пояснювати або спростовувати збільшення популярності на останніх місцевих виборах у Литві партій, які представляють російську і польську меншини, самою лише фінансово-економічною присутністю РФ. Така тенденція свідчить про початок нової фази в політичному житті Балтії. Понад те, вона може бути характерною для всього ЄС. Якщо розібратися, стає очевидно, що Євросоюз активно перетворюється на нове політичне поле бою для впливових, провідних і навіть маргінальних партій з цілої Європи.

Слабка зацікавленість виборців у Європейському парламенті за низької явки під час національних виборів до нього є найкращим доказом того, що дрібні маргінальні політичні партії мають усі шанси увійти до європейського клубу й здобути там новий майданчик для зведення національних рахунків і завершення розпочатих вдома справ.

Найлегше довести, що так воно і є, якщо відкликати деяких членів Європейського парламенту від країн Балтії, які відкрито люблять стратегічні інтереси Росії, організовуючи політичні семінари спільно з посольством РФ у Брюсселі або захищаючи її репутацію щодо ситуації з правами людини. У цьому питанні вона може спокійно змагатися з Китаєм чи Іраном за друге після Північної Кореї місце за інтенсивністю пекла, влаштованого захисникам прав людини, незадоволеним і свідомим громадянам.

Ніколи не забуду одного дуже промовистого епізоду з життя Європарламенту, який найкраще відображає різницю між російськими правозахисниками і кремлівськими лобістами від Балтії. Якось я брав участь у слуханнях щодо порушення прав людини в Росії, куди запросили неперевершеного правозахисника Сергея Ковальова. Після цього проводився семінар, на якому ми продовжили обговорення, розглядаючи найвідоміші приклади. Не можу не згадати того, що трапилося згодом: нащадки мусять добре подумати над цим. Одна латвійська колега висловила незадоволення результатами слухань, сказавши, що не можна кри-

тикувати тільки Росію за порушення прав людини, а варто звернути більше уваги на такі випадки в країнах Балтії, особливо Латвії, де, за її словами, російськомовну меншину дедалі активніше переслідують, ображають і позбавляють гідності. Сергій Адамовіч Ковальов не забарився з відповіддю. Він спокійно й тихо, як завжди, прокоментував цей перл політичної ерудиції: «Жодна країна не ідеальна. Таких немає, і всім це відомо. Але порівнювати, ба навіть прирівнювати нормальну, хоча й із недоліками, державу з нинішньою Росією – це вершина аморальності». Мені не було чого додати.

Це може пролити більше світла на те, що відбувається в Латвії та Литві нині, коли ми шойно зіткнулися з активізацією спраглих помсти політичних партій, сформованих за етнічним принципом. Справді, ніхто не ідеальний, і це стосується всіх. Я не раз висловлював глибоке занепокоєння існуванням таких явищ, як паралельні суспільства чи принаймні політичні громади, що є наслідком політичного відчуження деяких частин російськомовних меншин у Латвії та Естонії. Однак хоч би якими були промахи їхніх політиків у питаннях інтеграції меншин, стратегіях національних політик і культур, не варто через це відразу шукати співпраці з силами, вороже налаштованими до країн Балтії та їхніх еліт. Навряд чи треба багато мудрості або політичної зрілості, щоб служити Кремлю в ролі трояцького коня в Балтії через якісь місцеві незгоди та озлоблення. Особливо коли свята наївність деяких моїх західноєвропейських колег у Європарламенті доводить до того, що вони трактують п'яту колону в Балтійських державах як активістів за права людини.

Водночас було б безглуздо звинувачувати у всьому саме лише явище відродження партій національних меншин. Тут я повторюся: так, існування політичних партій у

ПРАВЗАХИСНИК КОВАЛЬОВ:
«ПОРІВНЮВАТИ НОРМАЛЬНУ
ДЕРЖАВУ З НИНІШНЬОЮ
РОСІЄЮ – ВЕРШИНА
АМОРАЛЬНОСТІ»

ЄС, сформованих за етнічним принципом, вважаю великим непорозумінням, якщо не політичною аномалією.

Успіх польсько-російського союзу на нещодавніх місцевих виборах у Литві, а особливо успіх Польського виборчого альянсу, частково пояснюється безглуздими дебатами щодо того, чи дозволяти литовським полякам використовувати в написанні своїх імен і прізвищ у паспортах деякі питомо польські літери, а також обмеженістю і провінційністю мислення окремих литовських політиків та депутатів. Ніхто не досконалий.

Хай там як, а ЄС та його політичні інститути можуть і мусять стати чимось значно більшим за продовження конфліктів місцевого масштабу й упередженої політики, що переноситься на загальноєвропейський контекст. Інакше програють усі. ■

6 ДНІ ПОЛЬСЬКОГО КІНО 7-14 КВІТНЯ 2011

Польський
Інститут
Київ

КІНОПАЛАЦ

Institut Adama Mickiewicza
CULTURE.PL

ЗА ПІДТРИМКИ:

FILMOTĘKA NARODOWA

ВІННИЦЯ «Родина», вул. Козицького, 47 | ДНІПРОПЕТРОВСЬК «КіноСтанція»,
6-р Зоряний, 1-А, ТРЦ «Дафі» | ДОНЕЦЬК «Мультиплекс», вул. Артема, 130
ЖИТОМИР «Україна», вул. Київська, 13 | КИЇВ «Кінопалац», вул. Інститутська, 1
ЛЬВІВ «Кінопалац», вул. Театральна, 22 | СЕВАСТОПОЛЬ «Побєда», вул. Велика
Морська, 13 | польський інститут у києві www.polinst.kiev.ua, (+38 044) 278 16 01

Тижень

СТБ

ictv

Американцям, європейцям і арабам слід запастися терпінням

Видовище граду американських, британських і французьких ракет, які трощать арабську мусульманську країну серед темної ночі, викликає лихі передчуття. Надто часто такі авантюри починалися з добрих намірів і надмірної наївної впевненості, коли нафтові магнати-деспоти бачили, як їхня зброя плавиться під натиском просунутих західних технологій. Та вже за лічені тижні ярмарок марнославства перетворюється на дорогу й криваву трясовину.

Але зараз ніхто не кине Баракові Обамі чи його союзникам, насамперед британському прем'єру Девіду Кемерону та французькому президентові Ніколя Саркозі, надмірної впевненості у зв'язку з нападом 19 березня на Лівію. Складно й пригадати військову операцію, яка зароджувалася в таких сумнівах і тривогах. А що як Муаммар Каддафі пересидить рейди в бункері? А що як Лівія розколеться? Що як, побачивши в новинах мертвих жінок та дітей на базарі у Тріполі, коаліція почне розпадатися? Що як багато лівійців зі сходу, яких захищає решта світу, виявляться симпатиками «Аль-Каїди»? Що як вони

Чим усе це закінчиться?

почнуть убивати так само, як зараз полковник і його найманці?

Відповідь на всі ці запитання починається із вторгнення в Лівію. Скептики на Заході скаржаться, що вони не мають «на кого ставити в цій битві». Лівійці, кажуть вони, повинні або самі

здатися полковнику, або знищити його, якщо це можливо.

Але таке бачення надто обмежене. Полковник Каддафі — найжорстокіший деспот в арабському світі. За один день 1996 року його люди вбили 1270 в'язнів у Тріполі. Він підтри-

ВІЙНА І МИР

Невтручання світового співтовариства у конфлікт між країнами або всередині держави може призвести до гуманітарної катастрофи

СЬЕРРА-ЛЕОНЕ

Громадянська війна 1991–2000 років, значною мірою інспірована сусідньою Ліберією, збрала близько 120 тис. жертв, понад 2 млн осіб стали біженцями. Характеризувалася застосуванням крайніх форм жорстокості проти мирного населення. Така кількість загиблих здебільшого пов'язана з тривалою бездіяльністю ООН та інших міжнародних організацій.

РУАНДА

Тривалий внутрішньодержавний конфлікт у Руанді (що увійшов в активну фазу 1990 року) призвів до геноциду представників племені тутсі, який розпочався 7 квітня 1994-го. За офіційною статистикою Руанди, за 100 днів різанини загинули 937 тис. осіб — представників племені тутсі (за іншими даними — 800 тис.). Геноцид тутсі відбувався в умовах цілковитої бездіяльності ООН та інших міжнародних організацій. 21 квітня 1994 року Рада Безпеки ООН одногослоно ухвалила рішення відкликати миротворчий контингент із Руанди.

Після цього вона всіляко відтягувала розгляд питання про відправку миротворців до зони конфлікту. Коли миротворців було відряджено до Руанди, кількість жертв геноциду перевищила півмільйона осіб.

ФОТО AP

Полковник Каддафі – найжорстокіший деспот в арабському світі. За один день 1996 року його люди вбили

1270

в'язнів у Тріполі

ПОЛКОВНИК РАЗОМ ІЗ СИНАМИ ЗАПРИСЯГЛИСЯ ВИРІЗАТИ ДІМ ЗА ДОМОМ У ТОБРУКУ ТА БЕНГАЗІ

вальники в інших країнах арабського світу подумують, що врешті насилля – чи не найважливіший аргумент.

БУТИ ПРАКТИЧНИМ І ПРИНЦИПОВИМ

Ще один закид скептиків проти Заходу – лицемірство. Поки той ганьбить полковника Каддафі, саудівські союзники останнього допомагають пригасити полум'я демократії в Бахреїні – одній із держав Перської затоки. І, вочевидь, Захід має

припинити підтримувати диктатора Ємену Алі Абдуллу Салеха, війська якого розстріляли десятки демонстрантів?

Тут у гру включається практичність, чи Realpolitik, як сказав би дехто, і часом результат розчарує. Насилля в Бахреїні годі порівняти з тим, що коїться в Лівії, однак Америка зав'язана у військовому союзі як із цією острівною державою, де базується її П'ятий флот, так і з захисницею тамтешньої королівської родини – Саудівської Аравією. Виступ проти правителів Бахреїну може поставити спілку під загрозу, та й, зрештою, вони стоять на чолі значно відкритішого суспільства, ніж лівійське. Що ж до Ємену, то це взагалі гадюче кубло, яке не піддається управлінню, населене ворогуючими племенами, сепаратистами й місцевим відгалуженням «Аль-Каїди». Ніхто, маючи здоровий глузд, не наважиться туди лізти. Ані Бахреїн, ані Ємен не такі вразливі перед повітряними атаками, як Лівія, де на довжезних пустельних просторах добре видно танки Каддафі. Втручатися треба, коли можна, а не просто заради послідовності.

Третій аргумент скептиків – Захід розпочав кампанію, не окресливши місії. Це й несправедливо, й неправильно. Несправедливо, бо диктатори не дотримуються дипломатичного розкладу. Стрімке просування полковника Каддафі до Бенгазі продемонструвало, що зовнішньому світові треба втручатися

мував тероризм і знищував дисидентів. Західні лідери мали рацію, давши йому ще один шанс почати все з чистої сторінки 2003 року, коли він відмовився від ядерної програми. Втім, коли кілька тижнів тому мирні протестувальники вийшли на ву-

Часто зовнішнє втручання є єдиним способом припинити конфлікт

ЕРИТРЕЙСЬКО-ЕФІОПСЬКИЙ КОНФЛІКТ ЗА СПІРНІ ТЕРИТОРІЇ (1998–2000)

Невчасне втручання міжнародних організацій призвело до вбивства близько 120 тис. осіб з обох сторін. Майже 1,5 млн стали біженцями або покинули своє житло. Військові витрати і засуха спричинили голод і хвороби. Зафіксоване використання в армії обома сторонами неповнолітніх.

Резолюція Ради Безпеки ООН № 1298 від 17 травня 2000 року з вимогою до Еритреї та Ефіопії негайно припинити військові дії і розпочати мирні переговори, а також резолюція про накладення ембарго на постачання зброї в Ефіопію та Еритрею запобігли ескалації конфлікту.

СХІДНИЙ ТІМОР

Громадянська війна у Східному Тиморі тривала з 1975 по 1999 рік. Лише втручання ООН поклато їй край, було проведено референдум за незалежність Східного Тимору. У 2006-му знову розпочалися масові су-

тички: загинуло кілька десятків людей. 27 тис. стали біженцями. Конфлікт вдалося врегулювати після введення миротворчого контингенту з Австралії, Нової Зеландії, Малайзії, Португалії.

або зараз, або ніколи. Щоправда, певна неокресленість була, і здебільшого з боку Обами. Це сприяло утворенню ширшої коаліції, але тепер цілком зрозуміло, що Заходові робити далі: необхідно в терміновому порядку вирішувати, хто головний; визначити повноваження, передбачені резолюцією Ради Безпеки, які дозволяють захищати цивільне населення Лівії «в усілякий можливий спосіб», і, що найголовніше, сформулювати цілі кампанії.

У ЦІЙ ВІЙНІ ПОТРІБЕН ГЕНЕРАЛ

Америка бажає віддати повний контроль, щойно проведе заплановане початкове бомбардування. Хоча так Обама до певної міри знову ухиляється від функцій лідера, але це, очевидно, слушне рішення. Тоді роль США в місії зменшиться, а це змусить європейців бути відповідальними за справу, яку вони відстоювали; до того ж у НАТО є орган, здатний перебрати на себе оперативний нагляд.

Уся складність рішення полягає в тому, чи конкретною метою союзників має бути усунення Каддафі – живого або ж мертвого. У резолюції ООН немає згадок про це, хоча багато західних і арабських лідерів уже заявили, що хочуть, аби полковник пішов. Оскільки він є головнокомандувачем сил, які вбили сотні громадян від моменту початку мирних протестів місяць тому, така мета видається законною. Та було б куди краще, якби з ним розібрався його власний

народ: передав до Міжнародного кримінального суду в Гаазі або відправив у заслання, а не чекав, поки західні вороги вистежать і знищать його.

Залишити лівійців сам на сам із цим завданням без допомоги, звісна річ, ризиковано, але доля на боці повстанців. Щойно стане зрозуміло, що полковник Каддафі не може нападати на такі міста, як Бенгази, безкарно, опо-

ЛІВІЯ НЕ ІРАК. НА ВЛАСНОМУ ГІРКОМУ ДОСВІДІ ЗАХІД НАВЧИВСЯ УНИКАТИ СУМНИХ ПОМИЛОК, ЯКИХ ПРИПУСТИВСЯ ТОДІ ВІД САМОГО ПОЧАТКУ ВІЙСЬКОВОЇ ОПЕРАЦІЇ

зиція знову активізується по всій країні. Якщо диктатора та його режим буде ізольовано, а його фінансові ресурси обмежено, їм дуже пощастить, коли вони виживуть. Навіть якщо Лівія і розділиться ненадовго, продовження заборони на польоти в небі країни коштуватиме Заходу мінімальних зусиль. Поступово петля на шні полковника затягуватиметься, особливо з огляду на те, що більшість лівійської нафти сконцентровано на сході країни, настрійному проти Каддафі.

Лівія не Ірак. На власному гіркому досвіді Захід навчився уникати сумних помилок, яких припустився тоді від самого початку військової операції. По-перше, нинішня місія безперечно законна.

По-друге, принаймні зараз вона має підтримку лівійського народу й навіть (коли враховувати реакцію Туреччини й Арабської ліги) більшості арабських та мусульманських країн. Населення Лівії в чотири рази менше за іракське й контролювати країну мало б бути простіше: більша частина тамтешньої людності, переважно однорідної, хоч і з сильним відчуттям плеємінної належності, зосереджена вздовж середземноморського узбережжя. Якщо держава полковника Каддафі роздробиться, Заходові не варто намагатися розпустити його армію або її вище керівництво, як це було безглуздо зроблено в Іраку. До тимчасової опозиційної Національної ради входять і світські ліберали, й ісламісти, і представники «Братів-мусульман» та племен, а також перебіжчики з табору полковника Каддафі. Захід повинен визнати раду (повстанців) перехідним урядом за умови, що та пообіцяє провести багатопартійні вибори. Але передусім країна не має бути окупована іноземними військами. Є дуже спокуслива перспектива встановити якісь часові рамки для виконання операції, але це буде марно.

Успіху в Лівії не гарантовано – та і як можна його гарантувати? Це жорстока країна, яка має всі шанси ще глибше зануритися у насилля, а не перетворитися на демократичну державу найближчим часом. Але люди заслуговують на те, щоб їх звільнили з-під дула пістолета диктатора й дали шанс на краще майбутнє. ■

© 2011 The Economist Newspaper Limited. All rights reserved

ВІЙНА І МИР

Якщо учасники конфлікту не чують аргументів світового співтовариства, єдиним способом запобігти гуманітарній катастрофі є воєнна операція

КУВЕЙТ

2 серпня 1990 року, одразу після вторгнення військ Іраку до Кувейту, Рада Безпеки ООН засудила вторгнення й зажадала від Іраку негайно вивести свої війська з Кувейту. Той не відреагував

на попередження, і створена для виконання резолюції РБ ООН Коаліція багатонаціональних сил отримала мандат на виволокнення Кувейту. За період 17 січня – 28 лютого 1991 року в країні було відновлено status quo.

КРАЇНИ КОЛИШНЬОЇ ЮГОСЛАВІЇ

На території колишньої югославської республіки Боснія та Герцеговина з 1992 по 1995 рік тривала громадянська війна з етнічними чистками та розправами над мирним населенням. Загальна кількість жертв – понад 100 тис. осіб. Тиск світового співтовариства так і не гарантував припинення вогню. 30 серпня 1995 року, після відмови боснійських сербів вивести важкі озброєння з

району Сараєва, Північноатлантичний Альянс розпочав військову операцію «Обдурманена сила» проти Республіки Сербської (тривала до 14 вересня). Авіація НАТО завдала ударів по позиціях сербів, а хорватська армія відтіснила їх із зайнятих територій. 14 грудня було підписано мирний договір.

К Н И Г А Р Н Я

Тиждень
український www.tyzhden.ua

**4 квітня (понеділок)
2011 року
18:00**

Київ, Книгарня «Є»,
вул. Лисенка, 3

**Журнал «Український тиждень» та Книгарня «Є» запрошують
на зустріч у рамках проекту «Європейський досвід»**

Наш гість – ГАННЕ СЕВЕРІНСЕН

**ГАННЕ СЕВЕРІНСЕН –
викладач, магістр історії та політології.**

Працювала на Гельсінкський комітет із прав людини.
1994–2007 – депутат парламенту Данії.
1991–2008 – член Парламентської асамблеї Ради Європи.
1995–2007 – Співдоповідач Моніторингового комітету Парламентської асамблеї Ради Європи.
29 червня – 12 жовтня 2007 року – голова Спеціального комітету Ради Європи зі спостереження за позачерговими парламентськими виборами в Україні.

Була спостерігачем на виборах у різних країнах: Росії, Азербайджані, Боснії, Туреччині.
Президент організації «Європейська медіа-платформа».
Радник (на добровільних засадах) українського уряду у 2008–2009 роках.
Член наглядової ради Української школи політичних досліджень.
Член Ради Інституту світової політики в Україні.

Заступник голови ради Данської технічної ради, член ради Данського інституту з прав людини та інших організацій своєї країни.

ВХІД ВІЛЬНИЙ

Внутрішні справи

Рецесія збільшила розрив між багатими й бідними регіонами

Різниця між країнами часто не така велика, як розбіжності всередині них: кожна націю розділяє економіка. За результатами аналізу The Economist, у деяких розвинених державах розрив між біднішими й багатшими регіонами зріс під час економічного спаду. А між доходами в заможних і незаможних районах він, схоже, й далі збільшуватиметься, бо економія бюджетних видатків непропорційно уражає останні.

Дані за регіонами супроводжуються всілякими пересторогами про погіршення економічного стану. Порівнювати територіальні одиниці в різних країнах непросто, бо вони дуже відмінні за розмірами. Здебільшого ми користуємося визначенням «малих районів» від ОЕСР – Організації економічного співробітництва та розвитку (Британія розбита більш як на 100 регіонів), але дані щодо Америки є тільки за штатами. Під час загального обчислення рівня доходів не враховують і того факту, що життя в сільській місцевості дешевше, ніж у мегаполісах, через це показник нерівності дещо завищений. Міські райони зазвичай багатші, ніж аграрні, завдяки вищій продуктивності й здатності приваблювати компанії та працівників.

І все ж масштаби регіональної нерівності в багатьох державах вражають. Перший графік порівнює показники ВВП на особу в найбідніших і найбагатших регіонах відносно середнього коефіцієнта країни (таким методом часто користується ОЕСР). У Великій Британії розрив найістотніший: середній ВВП на особу в центрі Лондона більш як удев'ятеро вищий, ніж у деяких місцевостях Уельсу. Показник ВВП на особу в центрі столиці зростає за рахунок людей, які працюють у

місті, але не живуть там, та навіть якщо врахувати цю похибку, розрив між регіонами в Британії залишиться значним. Зрештою, як і у США: округ Колумбія у п'ятеро багатший за Міссісіпі. В Італії та Німеччині різниця між добробутом у регіонах найменша, та все ж доходи найбагатших районів утричі перевищують аналогічні показники найбідніших.

Надалі регіональна нерівність у деяких країнах погіршується. Почнімо зі США. Упродовж 2007–2009 років реальний ВВП на особу в п'яти найзаможніших штатах зріс у середньому на 2%, а у п'яти найбідніших упав на 3%. Обидві групи обігнали середній національний показник спаду – понад 4% (восьмий у переліку найбідніших штат Мічиган, а також Невада, де ціни на нерухомість впали найбільше, стали рекордсменами, скотившись на 10%). Хоча загалом багатші регіони впоралися з труднощами краще.

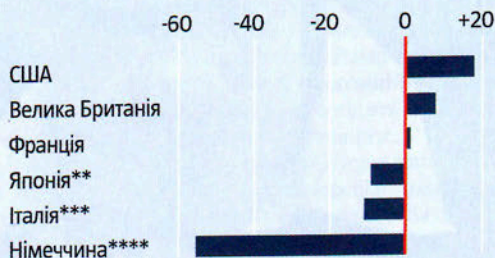
Це ілюстрація тривалої тенденції. Від 1990 року ВВП на особу в окрузі Колумбія, порівняно з аналогічним показником у Міссісіпі, зріс майже на одну п'яту (див. графік «Від краю до краю», де, за винятком США, проаналізовано цифри щодо більших регіонів, аніж у графіку «Різні назавжди», оскільки дані актуальніші). Ця зміна менш помітна, коли узагальнити середній ВВП на особу в п'яти найбагатших і найбідніших штатах, але вона все одно є. Це здебільшого наслідок залежності менш заможних штатів від виробництва, в якому за останнє десятиліття дуже скоротилася кількість місць. 2000 року його частка у ВВП в середньому була втричі більша у п'ятерох найбідніших штатах, ніж у п'ятерох найбагатших.

Регіональна нерівність у різних країнах зростає. Показ-

Від краю до краю

Зміна співвідношення між найбагатшими і найбіднішими регіонами*

ВВП на особу з 1990 по 2009 рік

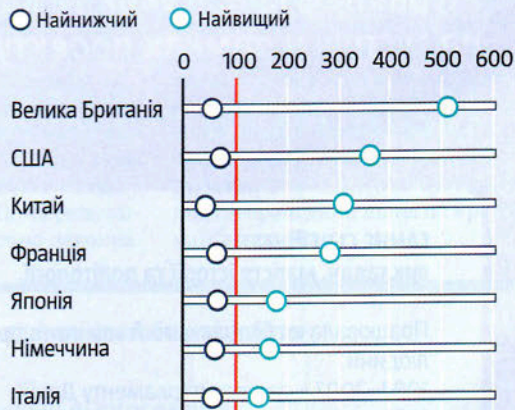

* Регіони ОЕСР TL2
За даними національних служб статистики, ОЕСР, The Economist
1990 – 2006, *1995 – 2009, ****1991 – 2009

Різні назавжди

ВВП на особу в найбідніших і найбагатших районах*

% від середнього по країні, останні дані

* Регіони групи ОЕСР TL3, окрім США (штати) і Китаю (провінції)
За даними CEIC, Eurostat, ОЕСР, The Economist

ник ВВП на особу в трьох найзаможніших регіонах проти трьох найбідніших зріс майже на одну десяту впродовж 1990–2009 років. Економічний спад тільки погіршив ситуацію. Реальний ВВП на особу впав на 6% у 2007–2009 роках у бідніших регіонах, як-то Йоркшир, центральні графства та Північна Ірландія, а це вдвічі більше, ніж у Лондоні.

У Франції також збільшився розрив між доходами: під час рецесії реальний ВВП на особу скоротився вдвічі більше у п'ятьох найбідніших регіонах країни, ніж в Іль-де-Франс навколо Парижа.

У Німеччині ситуація дещо інша. ВВП на особу в п'яти її найбідніших регіонах (усі на сході) знизився трохи менше під час економічного спаду, ніж у п'яти найбагатших. Ця ситуація є продовженням вирівнювання, що триває вже два останні десятиліття – частково завдяки величезним сумам, які виділяють із бюджетів держави та ЄС на розвиток інфраструктури, науково-дослідну роботу й освіту, та перенесенню виробництва із західних регіонів у східні. 1991 року, відразу після об'єднання, Гамбург був у п'ятеро багатший за найбідніший східний регіон – зараз розрив між ними становить лише 2,3. В Італії різниця між забезпеченою Північчю й відсталим Півднем теж із часом скоротилася, частково завдяки значним фінансовим трансфертам.

Загальні економічні дані країни можуть маскувати зміни в регіонах. Але під поверхнею часто криються вражаючі наслідки. Тоді як багато бідніших районів на Заході ледь зводили кінці з кінцями, найбільш успішні адміністративні одиниці Китаю – Шанхай і Пекін зростають швидше за всю економіку. Якщо ВВП на особу конвертувати в долари на основі національних показників паритету купівельної спроможності МВФ (пам'ятаючи, що останні не враховують різниці вартості життя в різних регіонах), понад чверть регіонів Британії та Італії і десята частина регіонів Німеччини матимуть цього року нижчий показник ВВП на особу, ніж муніципалітет Шанхай. Усі американські штати залишаються поки що багатшими, але схоже, що Шанхай пережене Міссісіпі вже до 2015 року. А за десять років ВВП на людину в половині штатів, зокрема Флориді, Мічигані та Огайо, може виявитися нижчим за аналогічні показники в Шанхаї та Пекіні.

Як найефективніше підвищити показники найбідніших регіонів, не просто виділяючи кошти в нікуди? Дехто стверджує, що зменшити пропозицію робочої сили в регіонах із висо-

ким безробіттям можна, зробивши ринки праці гнучкішими, і тоді люди переїжджатимуть у пошуках роботи. Але безробітні можуть швидко призвичаїтися до свого нового статусу. В італійській Калабрії рівень безробіття різко впав від 26% 2000-го до 12% торік, але насамперед тому, що безробітні перестали шукати роботу. Тут лише близько 40% людей працездатного віку справді мають роботу, а в Північній Італії цей показник становить 65–70%.

Однак, за даними досліджень, така різниця продуктивності значно важливіша для тлумачення регіональних розривів у доходах, ніж розбіжності в безробітті. Вона демонструє владі, що слід звернути більше уваги на підвищення рівня освіти й кваліфікації в бідніших регіонах. У Міссісіпі лише 19% із тих, кому 25 і більше, мають вищу освіту, на відміну від 36% у Коннектикуті чи 48% в окрузі Колумбія. У Сандерленді, місті на північному сході Англії, тільки 21% жителів працездатного віку мають університетський диплом, порівняно з 39% лондонців.

На жаль, наступні кілька років будуть для державних бюджетів скрутними. Розрив між заможнішими й біднішими регіонами, схоже, зросте в багатьох країнах, де скорочуються державні витрати. Та найпомітніше наслідки дадуться взнаки у Британії. Міста на півночі та в Уельсі куди більше залежать від бюджетних робочих місць і соціальної допомоги, ніж на півдні. За даними аналітичного Центру міст, соціальна допомога становить 28% усього доходу Ліверпульців і лише 14% – лондонців. Майже 40% робочих місць у Ліверпулі є бюджетними, а в столиці відповідний показник не перевищує 22%.

На США теж чекає значна економія. Скорочення фінансування освіти й розвитку інфраструктури погіршить довготерміновий потенціал розвитку в регіонах і заважатиме біднішим штатам наздогнати заможніші. Хоча хтось, чи помітять це банкіри й політики, винні в рецесії та нинішньому дефіциті бюджету. Більшість із них мешкають у заможних районах. ■

© 2011 THE ECONOMIST NEWSPAPER LIMITED. ALL RIGHTS RESERVED

К Н И Г А Р Н Я

Ваша іноземна преса в Книгарні «Є»

AD
ARCHITECTURAL DIGEST

COSMOPOLITAN

DER SPIEGEL

FINANCIAL TIMES

Forbes

Herald Tribune

LE MONDE
diplomatique

Newsweek

The Economist

THE TIMES

THE WALL STREET JOURNAL

м. Київ

вул.
Лисенка, 3

вул.
Спаська, 5

просп.
Повітрофлотський,
33/2

www.book-ye.com.ua

Зроблено у Британії

Автор:
Лі Тернер,
посол
Великої
Британії
в Україні

У Великій Британії фінансовий рік розпочинається 1 квітня. Торік у червні наш коаліційний уряд представив надзвичайний бюджет, розроблений для стабілізації державних фінансів і створення міцної основи для економічного зростання. Відтоді перспективи покращилися: прогнози свідчать, що підвалини для відновлення економіки країни закладено. 23 березня міністр фінансів Джордж Осборн, представляючи бюджет на поточний рік, прокоментував, як британський уряд збирається забезпечити міцність і стабільність економіки, що саме буде зроблено для стимулювання бізнесу та сприяння зростанню і як буде реформовано податкову та соціальну системи, щоб гарантувати адекватність оплати праці й заохочувати особисту відповідальність. Перед Великою Британією стоять непрості виклики. У світі ціни на продовольство зросли приблизно на 50% від початку минулого року. Нафта подорожчала на 35% лише за п'ять місяців. Але цьогорічний бюджет забезпечить стабільне зростання британської економіки на основі поживлення економічної активності в приватному секторі. Ми хочемо, щоб це десятиліття було динамічним і максимально сприятливим для підприємництва.

Зовнішня торгівля та інвестиції – життєво важливий компонент цього процесу. Велика Британія вже є активним торговим партнером України й одним із найбільших іноземних інвесторів, вклавши в Україну від 1992 року понад £2 млрд. Двостороння торгівля між Великою Британією та Україною розвивається стабільно. За минулий рік британські компанії експортували товарів і послуг більш як на £400 млн. Найактивніше експортуються промтовари, дорожній транспорт, медпрепарати, хімікати і спеціалізована промислова техніка. Понад 100 британських компаній успішно працюють в Україні вже багато років. Українські компанії теж інвестують у Велику Британію. Вони продовжують обирати Лондон як фінансовий центр для розміщення ІРО або залучення капіталу. Ці двосторонні зв'язки зміцнюють економіки обох наших країн.

Бюджет на 2011 рік запроваджує заходи з підтримки компаній, які створюють робочі місця й забезпечують економічне зростання у Великій Британії та за її межами. Уряд прагне перетворити країну на найкомфортніше місце в Європі для відкриття, фінансування та розвитку бізнесу в найрізноманітніших галузях: від медич-

них і біологічних наук до креативних галузей, професійних і юридичних послуг, виробництва. Планується скасувати деякі нормативні акти, що зекономить країні £350 млн. Новостворені підприємства звільнятимуться від зайвої бюрократичної тяганини та отримають додаткові фінансові можливості для свого розвитку.

Крім того, уряд прагне заохочувати інвестиції у Велику Британію і підтримувати нові компанії та підприємства. 23 березня міністр фінансів оголосив амбітні плани щодо перетворення системи оподаткування Британії на найбільш конкурентоспроможну серед країн Великої двадцятки. Корпоративний податок буде знижено від 28% до 23% впродовж чотирьох наступних років. Уряд також планує провести консультації з питання об'єднання єдиного соціального податку та податку на доходи. Ці та інші реформи забезпечать прогнозованість і стабільність, необхідні компаніям для зростання та інвестування в економіку Великої Британії. До того ж країна поліпшила візові правила для підприємців та інвесторів, аби віддати належне тим, хто робить свій внесок у її економічне зростання.

Також Велика Британія більше інвестуватиме у свої університети, школи й коледжі, які є одними з найкращих у світі, аби створити найбільш освічену та гнучку робочу силу в Європі. Видатки на нові наукові центри становитимуть £100 млн, до того ж буде профінансовано створення 40 тис. нових місць для проходження виробничої практики, аби підтримати британське виробництво.

Усі ці заходи в сукупності мають на меті усунення структурного дефіциту Великої Британії та скорочення державного боргу впродовж наступних п'яти років. Зараз надзвичайно важливо переорієнтувати економіку в напрямку експорту та інвестування в приватний сектор. Такі фінансові плани підтримують МВФ, ОЕСР, Європейська комісія, рейтингові агенції та бізнесові інституції по всій країні.

Британська економіка може зростати тільки за умови притоку іноземних інвестицій. Ми можемо зростати тільки тоді, коли експортуємо нашу продукцію і послуги решті світу, а наші компанії зможуть працювати на нових ринках, включно з Україною. Ми можемо зростати тільки тоді, коли в цьому нам допомагають сильні університети та школи. Як заявив міністр фінансів 23 березня, такі фрази, як «зроблено у Британії», «створено у Британії», «розроблено в Британії» та «винайдено у Британії» будуть прокладати Великій Британії шлях уперед. ■

**ЦЬОГОРІЧНИЙ БЮДЖЕТ
ЗАБЕЗПЕЧИТЬ СТАБІЛЬНЕ
ЗРОСТАННЯ БРИТАНСЬКОЇ
ЕКОНОМІКИ НА ОСНОВІ
ПОЖВАВЛЕННЯ
ЕКОНОМІЧНОЇ АКТИВНОСТІ
В ПРИВАТНОМУ СЕКТОРІ**

Краще місце Закарпаття
для SPA-відпочинку

www.bogolvar.com

Потурбуйся про своє тіло,
щоб життя було в задоволення

Україна, Закарпатська область,
Ужгородський район,
с. Анталовці, вул. Миру, 17-А

тел./факс:

+38 (0312) 72-00-47,

+38 (050) 432-86-11

42 номери

Ресторан

Дитячий
майданчик

Інтернет

Басейн

Сауна

SPA

Велосипеди

230 грн./доба*

Експерсії

* Проживання та харчування на одну особу 230 грн./доба, за умовою перебування понад 5 днів. Пропозиція діє до 28.04.11 **СПА

Гліцкриг

Продається репутація.
Довідник для покупців.
Анонімність збережено,
щоб винні не червоніли,
а ми не потрапили до суду

Уявіть, що ви велика шишка з непопулярної країни: лідер багатій на нафту близькосхідної держави або олігарх із якогось брудного закутка посткомуністичного світу. Вам хочеться, щоб ваша родина могла ходити крамницями, інвестувати, спілкуватися з людьми й навчатися у найзаможніших і найгарніших місцях планети (або й утекти туди, як буде потрібно). Але ви цього не заслужили й не заслужите: ви не припините змущатися, не дозволите критикувати владу, не станете дотримуватися закону й не витягнете рук із державної скарбниці.

На щастя, респектабельність тепер можна купити. Треба тільки знати як. Починати варто з Лондона. Серед його переваг – строгі закони проти наклепів, через які надто цікаві журналісти можуть ув'язнути в затяжні й дорогі судові баталії. А банків, юридичних фірм, бухгалтерів та піарників, які завжди до ваших послуг, хоч греблю гати.

Закони, спрямовані на запобігання відмиванню коштів, теж дратують вимогами ретельно перевіряти нових клієнтів. Раніше це було просто для галочки, а тепер усе складніше. Однак не надто скрупульозний банкір із добрими зв'язками стане вам у такій ситуації найкращим другом, звісно, не безкоштовно. Можете взяти його в пай у прибутковій операції зі своєю країною чи компанією. А він за це зробиться вашим гідом на

початку шляху, озброїть вас адвокатом (щоб відлякувати конкурентів та критиків) і бухгалтером (який заплутано, але дотримуючись законів, вестиме грошовий облік).

Далі – віртуозний раунд входження в істеблішмент і благодійництво. Почніть із вершків культурного світу, яким вічно бракує грошей: великих художніх галерей, опери або чогось пов'язаного з молодими музикантами. Завдяки меценатству вас почнуть знати й любити. Або профінансуйте нагороду від ЮНЕСКО чи якоїсь іншої міжнародної організації, яка займається доброчинством. Підтримайте ініціативи, де фігурують ветерани чи хворі діти. Спонсорство спорту – теж непогано. Тільки не перестарайтеся: люди розумніші за вершки шоу-

бізнесу, вони швидко відчують, що ви хочете купити собі репутацію, коли робитимете це не надто делікатно.

Дітей треба вчити в модних англійських школах. Обдаруйте їхніх друзів гостинністю: колись вони стануть важливими людьми. Але й батьків не забувайте запрошувати: вони мають вплив тепер. За чималу суму до вас на вечірку може завітати зірка, якій нині сутужно з грішми. А ще краще, якщо придуть другорядні члени королівської родини, бажано британської, хоча придатуться й з інших європейських. І в недурних людей коліна підгинаються від думки про зустріч із якимось принцом, навіть якщо він не відрізняється ані особливою харизмою, ані розумом.

Багато представників титулованої знаті любить розкішне життя, але не вмє заробляти на нього й не може собі його дозволити. Тож запропонуйте їм угоду: ви оплачуєте гелікоптери, повій і дармоїдів, що ошиваються біля них. Вони ж у відповідь вводять вас до свого соціального кола і пригортають зірковим пилом. Вам знадобиться чимало терпіння, бо вечірки нудні, а гості вульгарні й захланні. На створення репутації чарівного і щедрого господаря може піти кілька років. Але тим, хто вже познайомився з вами в неформальній обстановці, буде складно розгледіти у вас убивцю чи злодія. Корисні аксесуари гри – яхти, приватні літаки, скакові коні, будиночки на гірськолижних курортах і розкішні маєтки.

Маючи в арсеналі соціально-культурний вплив, можна братися за ласі до фінансування навчальні заклади й аналітичні центри. Ідеальне поєднання – аналітичний центр у Вашингтоні й університет у Лондоні (Оксфорд і Кембридж, оскільки вони багатші за інших, більше перебирають меценатами). До комплексу має входити центр, бажано з професором на чолі, та відповідною назвою, і щоб у ній обов'язково були слова на кшталт «глобальний», «стабільний», «стратегічний» і «етичний».

Я СТВОРЮЮ ПРОБЛЕМИ – ТИ РОЗГРІБАЄШ

Що стосується звань, то можна сподіватися на почесне докторське для вас і кандидатське (PhD) для улюбленого молодшого родича. Тут можна дуже не старатися. З науковою роботою допоможе лобістська контора. Аналітичні центри – теж легка здобич через їхню нестабільне фінансування, а безпосереднього впливу вони мають більше, ніж університети. Більшість експертів із таких установ повинні самі шукати

кошти на підтримку своїх досліджень. Вам байдуже, куди вкинути кілька мільйонів, а для них це порятунок кар'єри та їхніх програм.

Меценатство не лише забезпечить вам репутацію інтелектуала, який дбає про суспільні потреби, а й трохи змінить напрямки наукової дискусії. Якщо ви побожний мусульманин, то всі зрозуміють, що гроші плістимуть на дослідження неконфліктних тем, як-то ісламська архітектура, каліграфія чи поезія. І ніхто не візьметься критично аналізувати тексти ранніх варіантів Корану на предмет їх взаємної суперечливості. Якщо ж ви з Росії, підтримуйте прихильників презавантаження відносин зі США й оплачуйте пропаганду непотрібності й неповноцінності колишніх радянських сателітів. Якщо сидите на нафті або газі, платіть за дослідження, в яких засуджують підривне застосування законодавства про конкуренцію до постачальників енергоносіїв.

Затим переходьте до ЗМІ. Щедра реклама в популярних друкованих щоденних виданнях дасть багато друзів. Ніхто не читатиме розкішних додатків із дифірамами про ваші уявні чесноти і приховування реальних недоліків. Зате керівники видання задоволені. Навряд чи можна сподіватися, що вони змусять журналістів підправити свої репортажі (хоча й таке буває), та все ж вам буде простіше донести власну позицію до останніх. Розкішні відрядження для збору фактів зроблять акул пера податливішими й пом'якшать їхні серця. А ще можете організувати конференції з високими гонорарами для журналістів, які модеруватимуть сесії або виступатимуть. І скоро вони втямлять, чого від них треба.

Тепер можна рухатися в політику. В більшості багатих країн іноземцям складно або не дозволено законом фінансувати

політиків або партії. Однак і це можна залагодити. Посада невиконавчого директора здатна кардинально змінювати переконання. Запросіть політиків і чиновників на пенсії почитати кілька лекцій чи попрацювати в ролі радника за добру винагороду, і незабаром про це почують інші, а ті, кому недовго залишилося до заслуженого відпочинку, пам'ятатимуть про ваші інтереси. А ще краще створити консультативну раду із впливових іноземців. І не треба нічого розповідати їм про те, чим ви займаєтесь. Та й на їхні поради можна не звертати жодної уваги.

ШЛЯХ ВІД ЛІХОДІЯ ДО ГЕРОЯ НЕ ЗАВЖДИ БУВ ЛЕГКИМ. АЛЕ РЕСПЕКТАБЕЛЬНІСТЬ ТЕПЕР МОЖНА КУПИТИ

Репутація за кордоном виставляє вас у доброму світлі й перед власним народом. А ще деморалізує критиків, руйнуючи віру в те, що варто захоплюватися західними ЗМІ, політиками, наукою і громадським життям.

Шлях від лиходія до героя не завжди буде легким, надто якщо доведеться почати вбивати опонентів. Та коли з'являться сигнали тривоги, союзники поспішать вам допомогти. Приручений науковець напише колонку, газета надрукує її із вдячністю за розміщену рекламу. Прихильники теж завжди можуть сказати, що є люди, значно гірші за вас, а ви принаймні змінюєтеся на краще, просто ще змінилися не до кінця. Кілька згадок про американських «баронів-розбійників», як-то Джона Пірпонта Моргана, докинуть бал на вашу користь. А ще можна поглузувати з далеких від доконалості західних лідерів на кшталт Сільвіо Берлусконі. Зрештою, ніхто не любить лицемірства. ■

© 2011
The Economist
Newspaper
Limited.
All rights
reserved

Тиждень
український www.tyzhden.ua

**ЗРОБИМО «УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖДЕНЬ»
КРАЩИМ РАЗОМ!**

Запрошуємо постійних читачів до дискусії про наше видання. Допоможіть нам стати ще кращими, ще більше відповідати Вашим запитам, очікуванням та вимогам!
Зареєструйтеся за телефоном **+38 067 407-10-96 (callback*)** та візьміть участь у опитуваннях, анкетуваннях та особистих зустрічах-обговореннях.

*Щоб не витратити Ваші гроші наш оператор кине ваш виклик та перетелефонує Вам. Ви не заплатите за дзвінок жодної копійки.

Розплата за егоїзм

ОДИН У ПОЛІ НЕ ВОЇН.
Українці добилися визнання
незалежності німцями, проте не
змігли домовитися з поляками та
балтами щодо необхідності спільних
дій. Делегація УНР на мирних
переговорах у Бресті

Держави на захід від Росії були приречені на тісний оборонний союз, проте не змогли переступити через власні вузьконаціональні інтереси

Автор:
Олександр
Крамар

Порівняно невеликі народи досить давно зрозуміли, що єдиною можливістю зберегти власну свободу є об'єднання зусиль для захисту від великих та агресивних сусідів. У традиційній творчості більшості країн популярними є різні модифікації притчі про пучок хмизу, який зламати майже неможливо, тоді як зробити це з однією гілкою труднощів не становить. Утім, досвід не лише України, а й інших держав, що звільнилися від гніту Російської імперії 1917 року та СРСР на початку 1990-х, демонструє, що вони не повністю усвідомили значення цієї добре відомої їм мудрості.

ВІД БАЛТІІ ДО ЧОРНОМОР'Я

Перші спроби згуртувати представників українського, польського, фінського, литовського,

естонського, грузинського та різних мусульманських народів Російської імперії знайшли свій вияв у створеній 1916 року «Спілці поневолених Росією народів» (діяла до 1918-го). Її учасники розраховували, об'єднавши зусилля та скориставшись підтримкою Німеччини, визволити свої країни від іноземної окупації. Проте подальший досвід показав безпідставність сподівань звільнитися від поневолення з допомогою одного агресивного сусіда коштом іншого. Ще більшого удару перспективі згуртування держав Балтії та Причорномор'я завдала експансіоністська позиція Польщі, яка після розпаду Австро-Угорської імперії та поразки Німеччини в Першій світовій війні зробила ставку на завоювання земель сусідніх народів: українських Галичини та Волині і литовської Віленщини.

Негативний вплив військово-політичної нестабільності 1919 року на долю молодих держав Центрально-Східної Європи поглиблювався відсутністю узгодженої позиції держав Антанти щодо перспектив регіону. У той час коли загинута між трьома фронтами (польським, білим та червоним російським) Україна перебувала на межі втрати державної незалежності під загрозою інтервенції з боку Радянської Росії, уряди Естонії, Латвії, Литви та Фінляндії, об'єднавши зусилля, шукали можливостей для збереження власної державності. Восени 1919-го три конференції цих держав колишньої «Спілки поневолених Росією народів» завершилися утвердженням у їхніх політичних колах переконання в безальтернативності міцного союзу задля виживання. На кінець 1919-го керів-

ництво згаданих країн було одностайним щодо необхідності тисного політичного об'єднання з метою захисту від німецького та російського реваншизму.

У цьому самому контексті розглядалися і перспективи взаємодії з Україною. У зверненні до МЗС Фінляндії 11 квітня 1919 року колишній посол в Україні Г. Гумерус наполягав: «Незважаючи на те що зараз в Києві при владі більшовицький уряд, який за допомогою російського війська підкорив собі більшу частину країни, нам не слід нехтувати українським національним рухом. Адже і наша країна, в якій суспільний лад набагато міцніший і національні почуття більш розвинені, ледь не потрапила під його російського більшовизму».

ПІД ТИСКОМ НЕБЕЗПЕКИ

В умовах зростання загрози російської інтервенції до відповідних ініціатив прислухалося керівництво Фінляндії. У серпні 1919 року глава уряду Карл Маннергейм та міністр закордонних справ Рудольф Холсті виступили з ініціативою створення Балто-Чорноморського союзу для захисту від імперської агресії. На початку 1920 року Холсті вже заявив, що його країна готова сприяти тому, щоб й інші народи Росії, які хочуть звільнитися від її поневолення, приєдналися до союзу держав Балтії. У знекровленої боротьбою на три фронти України з'явився новий шанс для відстоювання власної незалежності.

Можливості для розвитку ідеї Балто-Чорноморського об'єднання держав, що раніше були поневолені Російською імперією, значно зросли у зв'язку з переростанням її агресії проти України в наступ проти Польщі. У жовтні 1919-го за умов виснажливої війни з російськими більшовиками та білогвардійцями глава Української Народної Республіки Симон Петлюра також почав схилитися до гуртування з Польщею, Латвією, Литвою та Естонією. Укладення квітневих угод (1921) у Варшаві між Україною та Польщею відкрило шлях для замикання дуги союзних держав. Як тільки українські війська за допомогою Польщі звільнили Київ від оку-

пації, уряд Фінляндії 11 червня 1920 року ухвалив рішення підтвердити де-факто визнання УНР та відновити дипломатичні відносини з нею.

У відповідь на підтримку української державності уряд Фінляндії 1 липня одержав ноту протесту від маріонеткового уряду УСРР. Місцеві проросійські сили розпочали акції протесту. Проте це не завадило подальшому зближенню країн міжмор'я. У конференції в м. Балдурі (під Ригою) у серпні – вересні 1920 року окрім делегацій Фінляндії, Естонії, Литви та Латвії взяли участь польські та українські представники. Присутність України трансформувала союз у Балто-Чорноморський й давала надію на залучення й інших держав, що раніше входили до «Спільки поневолених Росією народів», насамперед Азербайджану та Грузії (які до 1920 та 1921 років від-

тоді писав: «Українці були нашими очевидними та природними союзниками. Якби ця велика та багата країна стала незалежною, це б послабило сили Росії і таким чином сприяло б звільненню Фінляндії та збереженню її свободи». І не тільки Фінляндії, а й усіх Балто-Чорноморських країн.

На жаль, тоді цього не розуміло керівництво найвпливовішої ланки можливого об'єднання – Польщі. Попри успішність конференції та укладення договору про створення союзу Балто-Чорноморських держав, підписаного 31 серпня 1919 року всіма учасниками, він так і не був ратифікований. Причиною цього стали сепаратні дії польського керівництва, котре, спираючись на підтримку Франції, повернулося до згубного агресивного курсу на побудову «Другої Речі Посполитої» ціною зради партнерів. 9 жовтня Польща розпочала війну проти Литви та окупувала Вільнюс з околицями, 12 жовтня уклала перемир'я з Росією, поділивши з нею Україну. В цих умовах три країни Балтії (Естонія, Литва та Латвія) обрали курс на самостійне формування оборонного союзу, що завершилося 1923 року. Через спровоковані окупацією Польщею частини території Литви протиріччя подальші вісім конференцій за участю п'яти Балтійських держав завершилися безрезультатно.

Через неповних два десятиліття всі ці країни потраплять під чергову російську окупацію. У вересні 1939-го Сталін і Гітлер поділять Польщу (так само як 19 років до цього, у жовтні 1920-го, Польща та Росія поділили між собою Україну), взимку 1939–1940-го Радянський Союз нападе на Фінляндію, до кінця 1940-го одну за одною російські війська окупують Естонію, Латвію та Литву. Ці країни сповна заплачуть за егоїзм та нездатність об'єднатися задля гарантування безпеки в регіоні.

Спроби загравання з путінською Росією, які останнім часом знову робить Польща, та посилення проросійських настроїв в країнах Балтії свідчать про те, що цього досвіду вони все ще не засвоїли. ■

ДОЛЯ УСПІШНОГО ОБ'ЄДНАННЯ БАЛТО-ЧОРНОМОРСЬКИХ КРАЇН ЗАЛЕЖАЛА ВИЗНАЧАЛЬНОЮ МІРОЮ ВІД ІСНУВАННЯ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

повідно також вели нерівну боротьбу з російською інтервенцією). Його програма, яку розробив глава МЗС Латвії Зігфрід Мейеровіц, містила плани оборонного союзу, інтеграції економічних систем, спільну банківську та монетарну політику, політичну конвенцію про взаємну підтримку та спільну зовнішню політику, забезпечення вільного шляху від Балтійського до Чорного морів.

ОДИН У ПОЛІ НЕ ВОЇН

Доля успішного об'єднання Балто-Чорноморських країн визначальною мірою залежала від існування незалежної Української держави. Її поразка об'єктивно зумовлювала різке посилення агресивної складової в зовнішній політиці Росії, розривала єдину смугу Балтійських та Чорноморських держав та полегшувала їх підкорення поодинокі. З цього приводу фінський посол в Україні

Триколор зі свастикою

Тавруючи визвольні рухи Литви, Естонії, України за «колабораціонізм» у Кремлі воліють забути, що в 40-х роках ХХ століття колишні білогвардійці масово опинилися в лавах СС та Вермахту

Автор:
Дмитро Калинин

Слово «колабораціонізм» після двох світових війн і досі має зловісний присмак практично в усіх країнах – без різниці, до якого тавору вони належали – переможців чи переможених. Утім, якщо для націй, котрі мали свої держави, співробітництво з будь-ким, хто зазіхав на їхній суверенітет, справді ставало ганебним тавром, як-то для французьких вішистів чи російських власовців, то для бездержавних народів Європи часто альтернативи «діалогові» з гітлерівською Німеччиною не існувало. Це, зокрема, підтверджує досвід Фінляндії у Другій світовій війні. Утім, закидаючи й до сьогодні провини та злочини тим, хто із власної неволі опинився по інший бік вогняного валу, дехто з «переможців» воліє або не помічати власних колаборантів, або ж навіть ушановувати їх у той самий спосіб, що й жертв війни.

Російська постімперська ідеологія скрізь виводить антигероями минулого націоналістичні організації країн Балтії, Білорусі, України, Кавказу, кримських татар та азійських народів. Їм закидають найганебніший злочин з усіх можливих – співпрацю в період Другої світової війни з гітлерівською Німеччиною. Водночас у Кремлі воліють забути, що у 1940 роки ХХ століття колишні білогвардійці масово опинилися в тих самих структурах, що й литовські, калмицькі та деякі українські націоналісти – в лавах СС та Вермахту.

ЗА ВІРУ, ВІТЧИЗНУ І ФІЮРЕРА!

Коли мова заходить про ставлення білої еміграції до гітлерівської Німеччини, російська інтелігенція миттю згадує князя Юсупова й генерала Денікіна, які відмовилися співпрацювати з на-

цистами, та про Вікі Оболенскую, страчену гітлерівцями активістку французького опору. Забуває лише додати, що таких як Вікі Оболенская та Ігорь Кривошеїн (білогвардієць і учасник антифашистського опору) були одиниці. Тоді як під прапори Вермахту й СС перейшли тисячі білоемігрантів.

Генерал Боріс Штейфон, колишній начальник штабу білогвардійської групи генерала Бредова (того самого, який 1919 року підступом витиснув із Києва війська УНР), 1941-го очолив «Російський охоронний корпус» під вермахтівськими знаменами. Створив такого самого рівня бойову одиницю і ще один емігрант – генерал Скородумов, теж колишній денікінець. Серед офіцерів у нього був колишній командир відомого білогвардійського Алексеевського полку – полковник Бузун.

«Російський охоронний корпус» створили 1941 року в Югославії для боротьби з партизанами-комуністами маршала Йосипа Броз Тіто. До складу його ввійшли тільки білоемігрантські кадри – колишні солдати й офіцери «Збройних сил Півдня Росії» (денікінці) та їхні нащадки. Ще туди вступили 90 колишніх корніловівців та звід Кутсповської роти. Полковник Кондратьєв як святиню передав новій бойовій одиниці прапор Другого Корніловського ударного полку. Загалом у корпусі служило 17 тис. осіб. Командні кадри для цієї допоміжної частини Вермахту готував «Перший російський Великого Князя Константіна Константиновича кадetskий корпус».

Переважно вона охороняла югославські комунікації від атак партизанів. Хоча відомо й про участь білогвардійців у каральних операціях проти сербів, «братерством» із якими нині так хизується російська пропаганда. 1944 року під час відступу Вермахту з Греції корпус воював проти частин Червоної армії. 12 травня 1945-го він здався англійцям і до радянської зони депортований не був. Нашадки «белого дела» раптом оголосили себе «югославами», заявили, що ніколи не мали радянського громадянства, а отже, вважати їх росіянами, мовляв, недоречно.

Ще одним підрозділом білоемігрантів була дивізія «Русланд»,

сформована наприкінці війни переважно з кадрів кількох розвідницьких шкіл, але укомплектована офіцерами та унтер-офіцерами з військових, які опинилися за кордоном. Командував нею також колишній білоемігрант, полковник Боріс Смысловський. Ця частина відома тим, що до неї долучився сам спадкоємець російського престолу з династії Романових, Великий Князь Владімір Кіріллович.

Крок нащадка царів був аж ніяк не стихійним. Іще на початку війни між СРСР і Третім Рейхом він заявив: «У цю грізну годину, коли Німеччиною і майже всіма народами Європи оголошений хрестовий похід проти комунізму-більшовизму... я звертаюся до всіх вірних і відданих синів нашої Батьківщини із закликом: сприяти в міру сил та можливостей скинненню більшовицької влади і звільненню нашої Вітчизни від страшного ярма комунізму».

У Берліні заява останнього Романова викликала щире схвалення. Однак стосунки між білоемігрантськими підрозділами й частинами Вермахту, де служили колишні радянські громадяни, були аж ніяк не мирні. Навіть в умовах боротьби проти комунізму вони постійно ворогували між собою й намагалися визначити, хто з них старший. Генерал Власов не раз вимагав у керівництва німецької армії підпорядкувати йому всі «білоемігрантські» підрозділи. Колишні ж білі переважно зневажали його й керівництво Російської визвольної армії (РОА) як колишніх «червінців» та «комуняк». Хоча були й винятки. Так, начальником управління формування кадрів у РОА

СИН ПОЛКУ.
В одній із «східних» частин Вермахту

БОРІС ШТЕЙФОН.
Командир Російського охоронного корпусу, один із «білих» генералів

служив генерал Антон Туркул – колишній командир легендарної Дроздовської дивізії. Не бракувало колишніх білогвардійців і серед командирів підрозділів власовців.

«СООТЕЧЕСТВЕННИКИ» В СС

Загалом у структурі Ваффен-СС із числа росіян були сформовані 29-та дивізія СС «РОНА», 30-та дивізія СС (відома також як білоруська) та Перша російська бригада СС «Дружина». Ці частини склалися з колишніх громадян СРСР, тож кадрів «білої» діаспори у своїх лавах майже не мали. Дещо інша ситуація була в добровольчому полку СС «Варяг». Він, як і «Російський охоронний корпус», повністю складався з білоемігрантів та їхніх синів і так само всю війну бився проти сербських та хорватських партизанів-антифашистів у Югославії. Колишні солдати й офіцери Білої армії куди ширше були представлені в інших російських національних частинах СС – козацьких. Підрозділи з числа уродженців земель козацьких військ Російської імперії (Донського, Кубанського, Терського тощо) почали формуватися відразу по захопленні Вермахтом Ростовської області – батьківщини донських козаків. Цьому сприяли колишні ватажки їхнього білого руху, чие слово мало в регіоні неабияку вагу. Колишній отаман Війська Донського генерал Пьотр Краснов наголошував: «Я прошу передати всім козакам, що ця війна не проти Росії, а проти комуністів, жидів та їхніх прихвоснів, які торгують Російською кров'ю. Хай допоможе Господь німецькій зброї та Гітлеру!»

СКАНДАЛ

Російська дилема

Скандалом завершилося встановлення пам'ятника генералові Петру Краснову 2007 року в донській станиці Еланская, на особистому подвір'ї авторитетного ростовського бізнесмена Владіміра Меліхова. На відкритті меморіалу були присутні сотні козаків Донського та Кубанського військ, священнослужителі Ростовської єпархії та єпископ Женевський і Західноєвропейський Закордонної РПЦ Міхаїл Донсков. За тиждень підприємця ув'язнили, звинувативши в несплаті податків. Випустили аж за рік. Водночас на ім'я генпрокурора Росії Віктора Чайки надійшла скарга депутата Державної думи від КПРФ Ніколая Коломенцева щодо законності встановлення пам'ятника поплічникові фашистів. Генпрокуратура ухвалила рішення про знесення, але на захист скульптури піднялися місцеві громади. 25 червня 2009 року було відкрито другу частину меморіалу. Щоб не допустити зібрання великого числа козаків, влада оточила станицю міліцейськими кордонами і влаштувала перевірку документів.

У серпні 2010 року Владімір Меліхов на території своїх володінь у підмосковному місті Подольську відкрив «Музей антибільшовицького опору». «Коли на бік ворога переходить одна людина, можна казати про зраду. А коли це роблять кілька тисяч? Тут треба пошукати причини», – наголошує ініціатор експозиції. З ним згоден заступник голови Ради Федерації РФ Александр Торшин: «Музей Меліхова представляє історію об'єктивніше, а часи, коли був правильним один погляд, на щастя, минули».

НА СЛУЖБІ
ГІТЛЕРУ.
1-ша козацька
дивізія
Гельмута
фон Паннівца

Улітку 1942 року в місті Слауті створили Центр формування козацьких частин. Туди спрямовували всіх козаків-добровольців та військовополонених Червоної армії, які називали себе козаками. Туди ж направляли й козаків-білоемігрантів, які обійняли в нових бойових одиницях чимало офіцерських посад. На серпень 1942 року з'явилося сім полків. Їх відразу кидали на боротьбу з партизанами в Білорусі та Україні. Про їхні каральні акції та запеклі бої проти них ідеться у звітах командирів Української повстанської армії. Козаки стали справ-

жнім лихом для білоруських селян. Німецький генерал Макс фон Шекендорф з штабу групи армій «Центр» писав у щоденнику: «Поведінка козаків стосовно місцевого населення безжальна». Пізніше вони ж таки відзначились у придушенні Варшавського повстання й каральних акціях проти хорватів та сербів.

На квітень 1943 року в складі Вермахту воювало 25 тис. козаків. 21 квітня 1943 року було сформовано Першу козацьку дивізію на чолі з німецьким генерал-майором Гельмутом фон Паннівцом. Після тривалих боїв

із партизанами України та Білорусі її перевели до Югославії – воювати проти вже згаданих загонів Йосипа Тіто. У серпні 1944-го дивізію почали перефор-

**ДЛЯ БЕЗДЕРЖАВНИХ НАРОДІВ
ЄВРОПИ ЧАСТО АЛЬТЕРНАТИВИ
СПІВПРАЦІ З ГІТЛЕРІВСЬКОЮ
НІМЕЧЧИНОЮ НЕ ІСНУВАЛО.
ЦЕ ПІДТВЕРДЖУЄ ДОСВІД
ФІНЛЯНДІЇ У ДРУГІЙ СВІТОВІЙ
ВІЙНІ**

ДО РЕЧІ

Подвійні стандарти

Після падіння комуністичної імперії Ванесса фон Бассевіц, онука командувача 15-го козацького корпусу СС генерала Гельмута фон Паннівца (повішеного 1947 року в СРСР разом із Петром Красновим, Андреем Шкуро та Султан-Гіреєм Кличем), звернулася до Генеральної військової прокуратури Російської Федерації з проханням реабілітувати її діда. 22 квітня 1996 року її запит задовольнили з формулюванням: «Даних про те, що фон Паннівці або підпорядковані йому частини чинили звірства стосовно мирного населення та полонених червоноармійців, у справі немає».

У часи президента Путіна, 28 червня 2001 року Генеральна військова прокуратура Росії ухвалила нове рішення, згідно з яким: «Фон Паннівці за скоєні злочини засуджений обґрунтовано, підстав для привнесення протесту не знайдено, і реабілітації не підлягає. Водночас визнано, що довідка про реабілітацію фон Паннівца Гельмута юридичної сили не має, про що письмово повідомлено всім зацікавленим особам, а також відповідним державним установам у ФРН».

КОЗАК-
КОНВОІР.
Із особистої
охорони
Гельмута фон
Паннівца

мовувати й передали в нове відання. У лютому 1945 року нова одиниця здобула назву 15-й козацький корпус СС. Її командиром став групенфюрер фон Паннівці. Форму з двома блискавками на нашихках приміряли колишні діячі білого руху – вже згаданий генерал Пьотр Краснов, його брат Семьон, колишній командувач «Дикої дивізії» Султан-Гірей Клич, генерал Андрей Шкуро та інші.

Слід зазначити, навіть командири частин корпусу не були одностайні в політичній орієнтації.

Прибичники об'єднання з військами генерала Власова наражали на осуд і презирство з боку козаків-монархістів (ті вбачали у «власовцях» колишніх «червоних»), а ідеї «єдиної і невідомої» обурювали сепаратистів, які мріяли про незалежну козацьку республіку. Фактично тільки наявність командувача-німця утримувала це зборисько від прямих внутрішніх конфліктів.

15-й козацький корпус СС воював переважно проти югославських партизанів. Але в грудні 1944 року на річці Драва він протистояв наступові 133-ї стрілецької дивізії Червоної армії. Чисельність корпусу становила до 35 тис. осіб, серед них близько 5 тис. німців – офіцери та військові спеціалісти. У травні 1945-го козацькі частини здалися британцям біля міста Лієнц в Австрії. Ті видали козаків СРСР. Їхня подальша доля була трагічною.

НЕЗРУЧНА ПАМ'ЯТЬ

У штатних частинах Вермахту, СС, добровольчих формуваннях (HiWi), поліції та національних батальйонах під час Другої світової війни служило 1 млн 178 тис. колишніх радянських громадян та білоемігрантів. Росіяни серед них становили найбільшу групу, яка налічувала 380 тис. осіб, без членів їхніх родин. 36 із них під час війни були нагороджені німецьким Залізним хрестом II класу, 16 – I-го (отримати I клас могла тільки особа, вже удостоєна II-го). Величезне число радянських громадян та осіб, які вважали себе росіянами (білоемігрантів), заплекло воювало проти Червоної армії на боці фашистів, здобува-

ючи бойові нагороди. Низка російських націоналістичних організацій вважає це підставою називати Велику Вітчизняну війну Другою громадянською.

Зрозуміло, далеко не вся біла еміграція підтримала в час війни нацистську Німеччину. Генерал Денікін співпрацювати з нею відмовився. Але саме він у грудні 1946 року звертався до генерала Ейзенгавера з проханням припинити видачу СРСР росіян, які служили гітлерівській Німеччині, й усіляко сприяв їхній натуралізації на Заході. З погляду радянського правосуддя, Денікін був стовідсотковим «підсобником зрадників батьківщини».

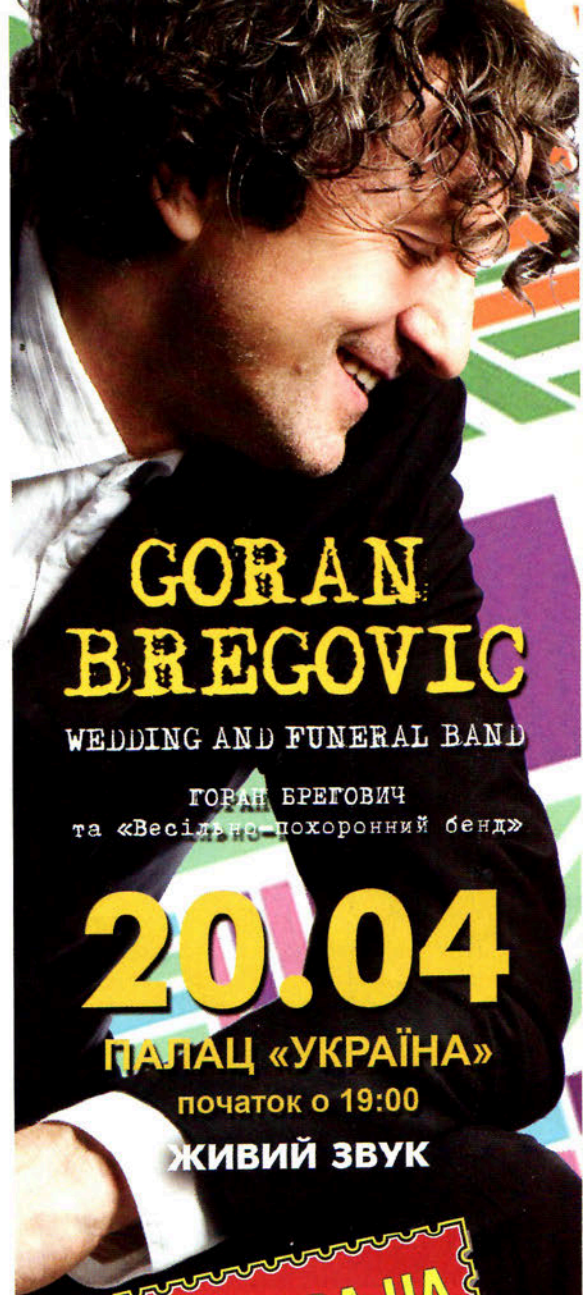
Російські частини у складі Вермахту й СС неодноразово демонстрували великодержавний шовінізм, який ідеологічно ріднив їх із німецькими нацистами. Так командир Першої російської бригади СС «Дружина» оберштурмбанфюрер СС Владімір Гіль-Родіонов під час каральних акцій у Білорусі масово розстрілював місцевих жителів і щадив тільки тих, хто просив про милість «літературним русським язиком».

Який стосунок мають усі ці факти до сучасної Росії? Її керівництво було не на жарт стурбоване перенесенням «Бронзового солдата» в Таллінні. Воно дуже обурюється з приводу вшанування пам'яті повстанців УПА в Україні. Та водночас не помічає пам'ятної дошки російським козакам-есесівцям Шкуро, Краснову, Султан-Гіреєві Кличу та їхньому німецько-фашистському командирові групенфюреру Гельмуту фон Паннвіцу біля Храму Всіх Святих просто в центрі Москви. ■

ПОЗИЦІЯ

Ігор Родін, штабс-капітан, начальник II відділу «Російського загальновоїнського союзу» (РОВОС):

Багато керівників білого руху вже за кордоном чудово розуміли загарбницьку суть просування Гітлера на схід. Але, переживши весь жах громадянської війни й падіння Російської імперії, вони бачили найбільше зло – червону навалоч, яку слід було знищити за будь-яку ціну. Один із колишніх гвардійських офіцерів так і казав, що біологічна сила росіян міцніша за німців, і нехай вони викинуть більшовиків із Росії, а потім ми викинемо й самих німців. Зрозуміти це питання багатьом, особливо молодим людям, дуже складно, бо ж для цього слід пройти довгий шлях самоосвіти й пропустити падіння Росії та громадянську війну крізь душу й серце. Тільки тоді прийде усвідомлення всього. Тож РОВОС та інші організації стали безповоротно на бік Німеччини, вбачаючи в ній другорядного ворога. Для членів РОВОС Друга світова була не чим іншим, як Другою громадянською війною. Для усвідомлення цього та інших питань раджу, насамперед молодим людям, прочитати бодай один твір генерала Петра Краснова «Від двоголового орла до червоного прапора». Можу сказати абсолютно відповідально, що ця книжка здатна зробити з будь-якого скептика переконаного антикомуніста. Принаймні стане цілком очевидно, що точка відліку наших бід – 1917 рік.

GORAN BREGOVIC

WEDDING AND FUNERAL BAND

ГОРАН БРЕГОВИЧ
та «Весільно-похоронний бенд»

20.04

ПАЛАЦ «УКРАЇНА»

початок о 19:00

ЖИВИЙ ЗВУК

PREMIERA.UA
МЫ ПРОДАЕМ БИЛЕТЫ
384-44-44

МЕДІА-ПАРТНЕР

Тиждень
український www.tyzhden.ua

Головні медіа-партнери

ПЕРШИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ **EX.UA**

Партнери

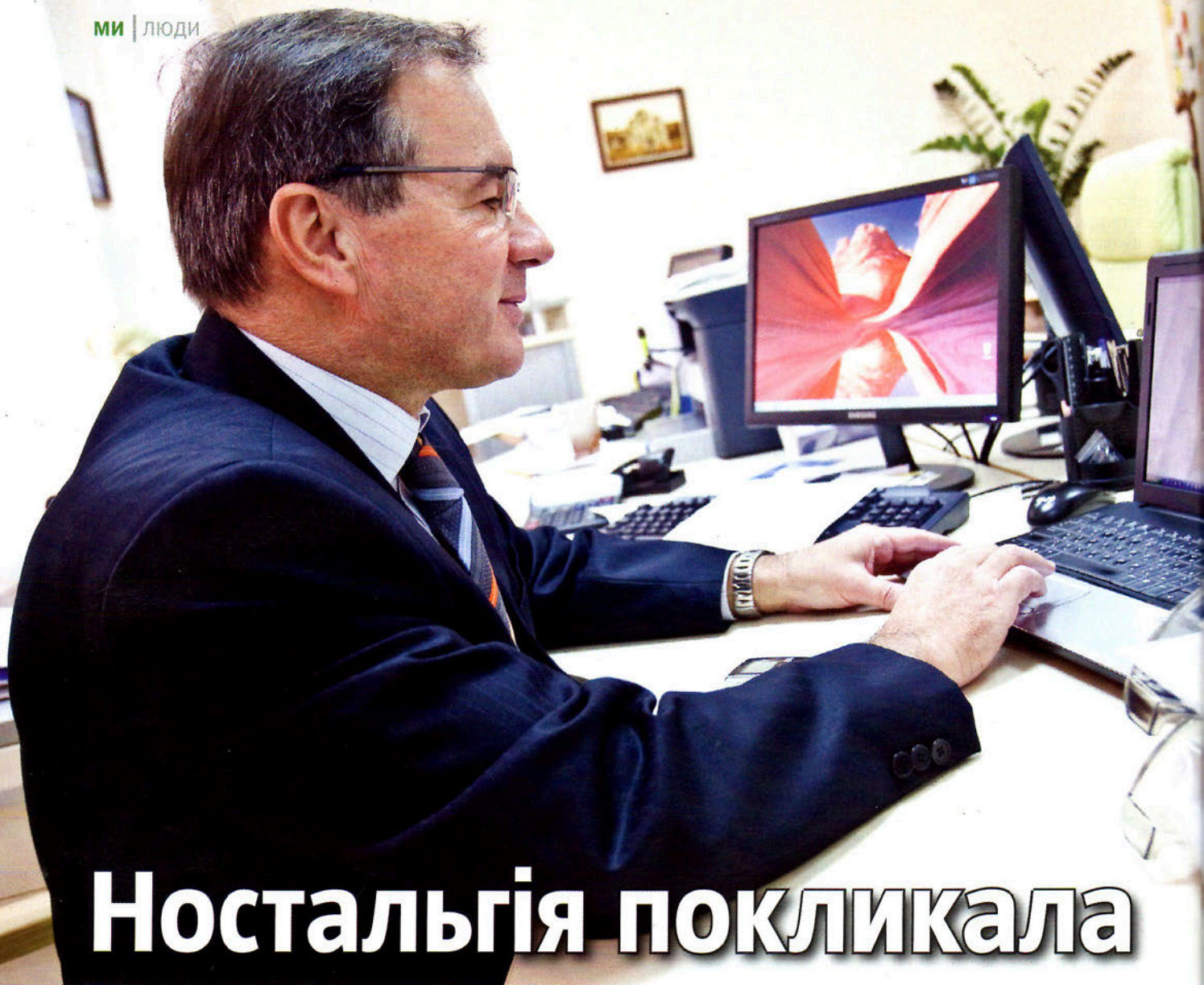
music box UA

ARENA ENTERTAINMENT

Київський

1914

Expert Projection
Prepass for Music!

Ностальгія покликкала

Мішель Терещенко, нащадок роду українських промисловців і меценатів, повернувся на історичну батьківщину й відроджує льонарство

Автор:
Ігор Кручик

«**Д**ля мене було позитивним шоком, коли я переконався, що тут дотепер пам'ятають нашу родину. Я зрозумів, що не зможу скласти руки й нічого не робити для України», – каже Мішель Терещенко. Він народився у Франції, та ось уже восьмий рік фактично постійно мешкає між Глуховом, що на Сумщині, й Києвом. Очолює фірму Linen of Desna («Деснянський льон»): уже викупив кілька льонозаводів, хоче орендувати землі, аби засіяти великі площі цією тра-

диційною агрокультурою. «Я хотів би отримати українське громадянство, мені навіть президент Віктор Ющенко обіцяв, мовляв, за п'ять хвилин зроблять, якщо погоджуся. Я погодився, але не маю і досі».

СИНЬО-ЖОВТИЙ ГЕРБ

Наприкінці XIX століття родина Терещенків стала дуже можливою, навіть за мірками Європи. Їм належали цукрові, спиртові, лісопильні й льонозаводи, суконна фабрика, авіамайстерні й аеродром. Найбільший у світі літак початку

XX століття «Ілля Муромець» створив авіаконструктор Ігор Сікорський коштом тієї ж таки сім'ї, як і менш відомий аероплан під промовистою назвою «Терещенко-3».

Мішель Терещенко перфектно знає своє генеалогічне дерево, може довго розповідати про кожного із членів родини. Зацікавлено коментує знайдені *Тижнем* у Кінофотоархіві України світліни: «Це мій прадід, Іван Миколайович. Цей гімназист – Федір Федорович із нареченою. Йому тут 18 років, ще молодий». Мова Терещенка – го-

ФОТО: АНДРІЙ ЛОМАКІН

вом» згадували про меценатів та їхні справи. Нещодавно відкрито пам'ятник одному з роду, Миколі Терещенкові, біля дитячої лікарні «Охматдит», до заснування якої він був причетний. Вулиці в центрі столиці повернули назву Терещенківська. Вдалині від України ця сім'я теж, як виявилось, зберігала свою ідентичність.

ФРАНЦУЗ У ГЛУХОВІ

«2002 року я приїхав із батьком Петром Михайловичем до Глухова і мав дуже емоційні враження, – розповідає Мішель Терещенко. – Наша родина колись звела в цьому місті дев'ять будинків. Серед них – резиденція, головна садиба. Зараз там Інститут луб'яних культур. Коли ми туди завітали, тамтешні працівники зустріли нас дуже приязно. До нашого приїзду спеціально підфарбували садибу, фарба була свіжа – це мене дуже зворушило, бо, як виявилось, вони утримували будівлю в гарному стані, ремонтували її власним коштом, бо держбюджет довгий час нічого не виділяв на це».

Не менш емоційним виявився для Мішеля Терещенка момент, коли він зайшов до глухівського храму Трьох Анастасій – родової усипальниці, побачив могили предків... І вирішив жити й працювати решту своїх років тут, причому в тій-таки царині, що й діди-прадіди. «Головне багатство України – земля. Вона унікальна», – вкотре висловлює нащадок ушляхених підприємців думку, яку ми чули стільки разів, що вже й не сприймаємо як слід.

Спершу він оцінив перспективи для традиційних промислів родини Терещенків. Дійшов висновку: «Цукор краще вирощувати в Центральній і Західній Україні, а біля Глухова добре росте льон. Ще 1992 року Україна мала його 160 тис. га! А потім довгий час – майже нічого. Тож мене зацікавило насамперед це».

Співробітники Глухівського інституту луб'яних культур зрозуміли: альянс із Терещенком цікавий іще й тому, що Франція вирощує близько 70% європейського льону і є одним із світових лідерів у цій галузі. Мішель залучив до співпраці з україн-

БІОГРАФІЧНА НОТА

Мішель (Михайло Петрович) Терещенко

Народився 15 вересня 1954 року в Парижі. Закінчив бізнес-школу. Служив у армії офіцером. У 1981–1990 роках жив у США. 1994-го вперше відвідав Україну як турист. Від 2003-го живе у Глухові й Києві. Його батько, Петро Михайлович (1919–2004), був відомим у Франції вченим-хіміком. Розробляв технології виготовлення біопалива з ріпаку.

цями Французьку федерацію льонарів.

«Ми ставили під Глуховом експеримент: починали зі 100, потім посіяли 300 га льону, – розповідає підприємець. – У перспективі хотіли б вирощувати 15 тис. га. В Україні є великі незаймані площі під агрокультури, чого вже не знайти, скажімо, у Франції. Ми хочемо будувати тут льонозаводи за новітніми технологіями». Але ці підходи все ж поєднують з старими, ще дореволюційними «терещенківськими ноу-хау», бо довгунець із галльських полів як сировина від деснянського льону таки відрізняється.

Не надто лякають підприємця й вітчизняні фіскальні нюанси: після всього, що зробили з його родиною більшовики, Терещенка здивувати чимось годі. «Інвестиційний клімат тут зараз сприятливіший, ніж у СРСР, – констатує бізнесмен не без деякої іронії. – Так, трохи важко. Але працювати в Україні перспективно».

ГЕНИ МЕЦЕНАТСТВА

«Мій батько народився в Парижі, як і я. І все життя його мучила ностальгія за Україною. А я живу тут, ходжу вулицею Терещенківською, думаю про дідуся й бабусю, буваю в музеях нашого роду... Людина схожа з рослиною – їй найкраще саме на своєму ґрунті, – переконаний нащадок відомої династії. – Я радий, що повернувся на Батьківщину предків. І думаю, якщо вони дивляться з небес, то радіють за мене сто-

вірка іноземця, який вживає водночас російську, англійську, вставляючи українські й французькі слова. «Коли мій прадід отримував... Як це? Нобіліті... Дворянство, так... Йому належав і герб». Терещенки для своїх геральдичних символів попросили кольори Вітчизни – синьо-жовті. На фамільному гербі зафіксували мотто: «Служіння громадським користям». Цей девіз діяв: родина зафундувала в Києві кілька провідних музеїв, лікарень, навчальних закладів, храмів. Не менше добра зробили Терещенки й у Глухові на Сумщині, звідки походили. Однак за радянських часів стали вигнанцями, а все їхнє майно комуністи «експропріювали».

Та люди навіть у найскрутніші часи «незлим тихим сло-

КУЗЕН-ТЕЗКО

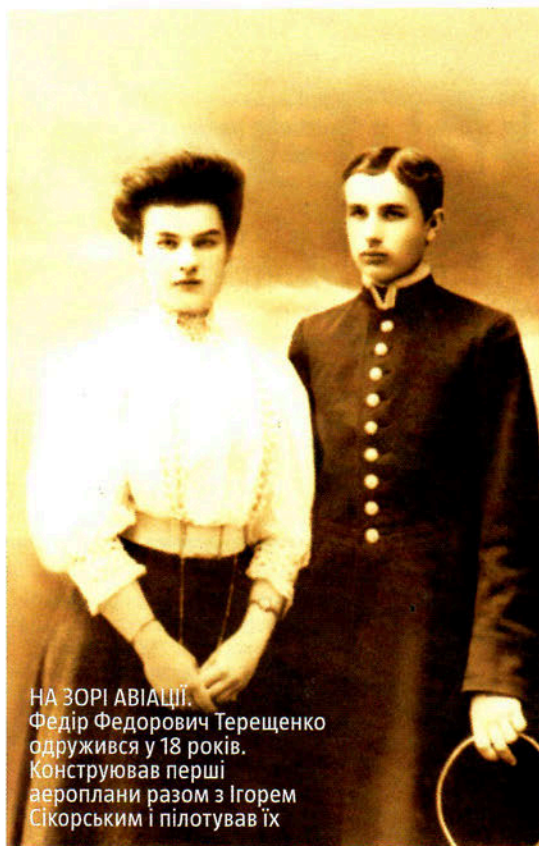
У відомій родині є ще один Мішель Терещенко (але по батькові – Іванович), відомий учений-гуманітарій. Викладає філософію в університеті міста Реймса, автор кількох книжок із філософії моралі, зокрема «Банальність зла, банальність добра». Він народився 1956 року в Лондоні, тобто на два роки молодший за свого брата-тезка.

ЩЕДРИЙ КАРБОВАНЕЦЬ

Родоначальник династії Терещенків – Артемій Якович на прізвище Карбованець, купець із Глухова. Під час Кримської війни (1853–1856) нажив капітал, постаючаюч продовольство й корабельний ліс для Чорноморського флоту. Після скасування кріпосного права 1861 року, скупивши угіддя у збіднілих дворян, став латифундистом і підприємцем. Будував заводи, школи, лікарні, притулки для сиріт і бідних. 1870 року отримав спадкове дворянство за широку добродійну діяльність.

ЦУКРОВАРНЯ
НА СУМЩИНІ.
Один із десятків
терещенківських заводів
початку ХХ століття

НА ЗОРІ АВІАЦІЇ.
Федір Федорович Терещенко
одружився у 18 років.
Конструював перші
аероплани разом з Ігорем
Скорським і пілотував їх

відсотково. Сподіваюся, що мої діти й племінники теж захочуть повернутися в Україну».

Мішель Терещенко у Києві став своїм. «Ходжу на зустрічі франкофонів. Буваю в консерваторії, філармонії, на літературних вечорах, у музеях. Особливо мені до душі зал у Музеї російського мистецтва, де представлений Врубель, а саме його ескізи до фресок Володимирського собору, а також дівчинка на тлі перського килима, татарська принцеса. До речі, хотів би змінити назву Музею російського мистецтва, щоб він мав ім'я братів Терещенків. Адже більшість творів, які є там, належали моєму дідові та його братам і сестрам».

Багато що, крім бізнесу, цікавить Мішеля й у Глухові. Це одна з гетьманських резиденцій, яких не любила ані Російська імперія, ані радянська влада. Козацьку столицю Москва воліла б бачити «глухою країною». Але Терещенки й тоді, й зараз прагнули розбудувати своє родове гніздо. «У місті діють коледж, школи, там

живе багато молоді. Видно, що воно має перспективи, – ділиться враженнями мій співрозмовник. – Ми організуємо вечори мистецтв у Глухові. Сподіваюся, туди приїжджатимуть і мистці з Києва».

Він опікується реставрацією церкви Трьох Анастасій. Створив благодійну організацію «Фонд спадщини Терещенків». «Допомагаємо пологовим будинкам у Глухові, Шостці, Новгороді-Сіверському – модернізуємо тамтешні клініки, проводимо тренінги з медперсоналом. Допоки тут буде змога жити й працювати, – я цим користуватимуся».

Розмов про повернення майна предків Мішель Терещенко стережеться як вогню. «Тема реституції мене не цікавить, – категорично каже він. – Я її навіть не обговорюватиму, в мене на неї алергія». Він претендує на єдине: «Мені нічого не потрібно, крім фамільного герба».

Ну що ж, тоді обмежимося вдячністю всім Терещенкам за діве прагнення до громадської користі. ■

■ ПЕРЕДПЛАТА-2011

«УМ» — за розУМні гроші

Передплата на «Україну молоду» не закінчується ніколи.

«Україна молода» уже двадцять років представлена на газетному ринку країни. Кредо газети — залишаючись на державницьких позиціях, зберігати незалежність та не пасувати перед жодними авторитетами.

Газета розповсюджується по всій Україні. Виходить чотири рази на тиждень, а у п'ятницю має спарений номер на 24 сторінки. Перелік тематичних полос говорить про всеохоплюючий спектр тем: новини, політика, світ, економіка, регіони, історія, релігія, здоров'я, село, право, суспільство, нація, листи, освіта, персону, наука, зірки, кримінал, реклама, людина, культура, спорт, програма телепередач, калейдоскоп. Невипадково, що читацька аудиторія «УМ» — найширшого діапазону.

«УМ» має власних кореспондентів майже у кожній області України. Її журналістів запрошуюють в якості експертів на різноманітні творчі, спортивні, політичні форуми. Публікації газети часто цитують відомі інформаційні інтернет-сайти, інші періодичні видання.

Передплатна вартість

«України молоді» на 2011 рік:

на місяць — 19 грн. 60 коп.,
на два місяці — 39 грн. 20 коп.,
на квартал — 58 грн. 80 коп.,

Передплатний індекс — 60970

Для організацій,

юридичних осіб:

на місяць — 33 грн. 60 коп.,
на два місяці — 67 грн. 20 коп.,
на квартал — 100 грн. 80 коп.,

Передплатний індекс — 01555

П'ятничний номер:

на місяць — 6 грн. 41 коп.,
на два місяці — 12 грн. 82 коп.,
на квартал — 19 грн. 23 коп.,

Передплатний індекс — 49497

Ліцензія МОН України АГ №508226 від 08.12.2010 р.

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ (МАУП)

НАПРЯМИ (СПЕЦІАЛЬНОСТІ)

- УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ТА ЕКОНОМІКА ПРАЦІ
- МЕНЕДЖМЕНТ
- ФІЛОЛОГІЯ
- МАРКЕТИНГ
- ПОЛІТОЛОГІЯ
- ФІНАНСИ І КРЕДИТ
- СОЦІОЛОГІЯ
- ОБЛІК І АУДИТ
- ПСИХОЛОГІЯ
- ПРИКЛАДНА МАТЕМАТИКА
- ПРАВО
- ПРОГРАМНА ІНЖЕНЕРІЯ
- КРАЇНОЗНАВСТВО

Вступники мають право подавати сертифікат УЦОЯО, виданий у 2008, або у 2009, або у 2010, або у 2011 роках. Особи, які здобули повну загальну середню освіту у 2007 році і раніше, приймаються за результатами ЗНО або за результатами вступних екзаменів з конкурсних предметів у ВНЗ.

Державна акредитація Міністерства освіти і науки України

МАУП є членом Міжнародної асоціації університетів, Європейської мережі університетів безперервної освіти, Інституту міжнародної освіти (США)

03039, м. Київ, вул. Фрометівська, 2, МАУП

490-95-05, 494-47-47 www.maup.com.ua,
iapm@iapm.edu.ua

**Тільки у День відкритих дверей 16 КВІТНЯ –
ЗНИЖКИ ДО 50%***

* Умови акції на сайті www.maup.com.ua

з Миколою
КНЯЖИЦЬКИМ

Ліцензія Національної Ради України з питань телебачення і радіомовлення №0494-М від 14.12.04 р. ТОВ «ТРК «ТРС»

ЩОЧЕТВЕРГА О 21:00 **ТБІ**
телеканал

ШУКАЙТЕ ТЕЛЕКАНАЛ ТБІ У ЄФІРІ, В КАБЕЛЬНИХ МЕРЕЖАХ ТА У ВІЛЬНОМУ ДОСТУПІ НА СУПУТНИКУ АМОС

Лабіринти несвідомого

Юрій Прохасько про неврози Європи й України

Спілкувалась
Ірина
Панченко

Фото:
Андрій
Ломакін

Публіцист, літературознавець, есеїст Юрій Прохасько відомий читачеві насамперед як перекладач із німецької, зокрема творів Йозефа Рота – австрійського письменника єврейського походження, що народився в Бродах. Однак мало хто знає, що пан Юрій студіював у Львові психологію й вивчав у Австрії групові методи психоаналізу. Прохасько-лінгвіст і Прохасько-психоаналітик – гарна нагода поговорити про літературу та суспільні проблеми.

У. Т: Пане Юрію, чи допомагає психоаналіз у літературній, перекладацькій діяльності?

– Психоаналіз допомагає скрізь у житті, ось тільки із самим життям його плутати не варто. Бо це не універсальний метод пояснювати все на світі. Тобто я цілком свідомий і обмежень психоаналізу, і тих інтерпретативних переваг, які він надає: для власного життя, для розуміння стосунків, для розуміння суті конфліктів, для розуміння суспільства, якщо йдеться про груповий аналіз, загалом будь-яких динамічних процесів. І я також свідомий того, що психоаналіз – така вузесенька шпарка, крізь яку можна побачити в певний спосіб реальність, нерідко навіть гостріше і вираз-

ніше (це наслідок оптичного ефекту), але дійсність таки незмірно ширша.

У. Т: Української школи психоаналізу немає, принаймні на рівні потужної європейської. Але чи потрібно людині природній, яка послідовна в задумах, намірах і вчинках, тлумачити, що вона хотіла цим сказати, чому так робить?

– Почну, напевно, з останнього. Я ніколи не бачив людини, послідовної в усьому. Що означає «людина природна»? Усі ми є частиною природи. Є безліч людей, які можуть цілком обходитися без психоаналізу, зре-

БІОГРАФІЧНА НОТА

Юрій Прохасько – германіст, перекладач, есеїст, публіцист («Критика», «І», Tygodnik Powszechny, Die Zeit, Kafka, La Repubblica, Falter, Frankfurter Rundschau). Народився 1970 року в Івано-Франківську. Студіював германістику (1987–1992) і психологію (2004–2009) у Львівському університеті й навчався групового психоаналізу в Альтаусзее (Австрія, 1997–2007). Перекладає з німецької, польської та ідиш. Член-кореспондент Саксонської академії мистецтв (Дрезден, із червня 2007 року). Лауреат премії ім. Фрідріха Гундольфа, Академії німецької мови і літератури в Дармштадті (2008). Лауреат Австрійської державної премії з художнього перекладу «Трансляція» (2008). Співзасновник і викладач Львівського психоаналітичного інституту (2010). Юрко Прохасько живе у Львові, де від 1993 року працює в тамтешньому відділенні Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України та викладає германістику в Університеті імені Івана Франка.

штою, обходитися можуть всі. Це велика ілюзія стосовно «природних людей», наша велика фантазія про колишню єдність людини з її оточенням, і нам завжди хотілося в неї вірити. Людина в усі часи плуталась у чомусь, тільки способи плутання і способи вирішувати ці плутання були різними. Головним чином йдеться про різні контексти вельми подібних самоблукань. Щодо української школи, то вона справді тільки ледь-ледь зароджується. Якщо йдеться про груповий психоаналіз – нам допомагали засновувати його німецькі й австрійські колеги, якщо про індивідуальний аналіз – є спеціальний Східно-Європейський інститут психоаналізу, і в його межах кілька українських колег здобували освіту, отримали сертифікати. Ясна річ, є ще безліч людей, які без найменших підстав називають себе психоаналітиками, це важко проконтролювати і неможливо заборонити. Клієнтам я радив би прискіпливо вивчати, яка фахова генеза психоаналітика, що себе таким титулує, і на яких підставах він це робить.

У. Т: Повернімося до літературної діяльності, не полишаючи, проте, психоаналізу. Оскільки ви перекладаєте європейських авторів, чи можна сказати, що в їхніх творах частково простежується невроз старої Європи?

– Невроз є універсальним феноменом людства. Я бачив дуже мало людей, у яких не було б такого чи іншого неврозу. Якщо звернутися навіть до Фройда, то він вважав, що сама культура як така є виявом неврозу, або самим неврозом, або принаймні функціонує на підставі невротичних механізмів. Є велика і міцна розгалужена традиція так званого психоаналітичного літературознавства, яка трактує твори літератури, творчий процес, постаті літераторів саме за допомогою психоаналітичного інструментарію. Проте коли я перекладаю, вступають у дію якісь інші речі, це завжди якісь враження і ті способи, якими я намагаюся собі дати з цими враженнями раду. Кажучи напівжартома: творча частина перекладача має більше спільного з неврозом, рефлексивна – з аналізом.

У. Т: Але все-таки чи є різниця між, скажімо, неврозом довоєнної і сучасної Європи, який можна побачити з її літератури?

– Якщо говорити про різницю культурної кондиції довоєнної і теперішньої Європи, то, коли вже продовжувати лінію метафор, запозичених із мови психоаналізу, можна сказати, що довоєнна Європа була істерична або потерпала від класичного неврозу, а теперішня, постмодерна, радше нарцистична і має типовий спектр нарцистичних розладів.

**ПЕРЕКЛАД
ЧИ ПЕРЕРОДЖЕННЯ**

У. Т: Чи може бути переклад кращим за оригінал?

– Звісно. Є багато тривіальної, посередньої літератури, і коли за неї береться блискучий перекладач, то дуже високі шанси, що переклад буде кращим за оригінал. Але він має розуміти, що це погана література, і прагнути її змінити. А ще краще взагалі за неї не братися, адже на світі є так багато доброї, навіть близько нам невідомої літератури. У деяких випадках окремі аспекти перекладу можуть перевершувати навіть визначний оригінал. Вдалий літературний переклад можна порівняти з вазою, яку розбиваєш на друзки, а потім майструєш із них нову, таку саму, але не менш гарну за попередню. І головне – щоби ніхто навіть не помітив, що вона колись була розбитою.

У. Т: Коли ви пишете німецькою, чи відчуваєте певну зміну в свідомості?

– Цілковито. Але це не змінення свідомості. Є такий феномен: не тільки ми володіємо мовою, а й мова володіє нами. І є цілі семантичні структури, які тягнуть за собою певне висловлювання. Коли я пишу українською, це викладається помітно по-іншому, ніж коли пишу німецькою. І я свідомий цього, але бачу в цьому не обмеження, а, навпаки, збільшення простору свободи. До того ж рідко залишаю текст таким, яким він написаний у першу мить.

У. Т: В Україні є мовний феномен – так званий синдром мовної інвалідності: люди стверджують, що вони українці, »

але нізачо не розмовлятимуть українською. Прокоментуйте це явище з погляду психоаналізу.

– Справді, таке є, але це не стосується, як на мене, якогось одного, окремого психічного явища. Є психічний феномен алекситимії – це коли людина просто не вмє називати, описувати свої переживання словами. Покликання багатьох громадян України на те, що вони буцімто не годні вивчити мову чи воліють не говорити нею, щоб не паплюжити, – це просто відмовка. За цим якісь інші, справжніші страхи: переживання власної меншовартості чи страх втратити свою тотожність. Якщо людина змалку виховувалася в російськомовній культурі, в неї може бути фантазія, що коли вона перейде на іншу мову, то втратить усе своє дотеперішнє життя, цілу свою особисту історію та ідентичність. Є ще багато інших чинників, не таких явних, але не менш поважних, наприклад, так звана ідентифікація з агресором через психічну нестерпність визнати себе жертвою. Але той факт, що це відмовки, не означає, що я вимагаю чи очікую від усіх українців негайно перейти на українську мову, – це питання їхнього вибору. Варто лишень перестати боятися відкрити собі справжні причини.

ОЛІГАРХІЧНА ПРИРОДА

У. Т.: Ви навчалися в Європі й часто бували там. Чи погодитесь, що є певні речі, які нам не варто в неї переймати, зокрема подвійні стандарти, які простежуються й у ставленні до України?

– Дволичність і подвійні стандарти – це не якась специфічно європейська, а загальнолюдська стратегія. Якщо я вас добре зрозумів, то ви ототожнюєте Європу з Європейською Унією (Юрій Прохасько називає Європейський Союз Європейською Унією. – Ред.), а ЄУ – з її апаратом. Я сприймаю Європу як безліч різноманітностей, різні ландшафти з різними традиціями. Ясна річ, що вони більшою мірою уніфіковані й далі уніфікуються, але Європа для мене є передусім величезною колекцією різноманітностей, дуже своєрідних. Ви зараз говорите про те, що ми відчуваємо як люди, які живуть у країні, що не належить до Євро-

ВОЛОДАР МОВ.

«Вдалил літературний переклад можна порівняти з вазою, яку розбиваєш на друзки, а потім майструєш із них нову, таку саму, але не менш гарну за попередню».

пейської Унії. Безперечно, в цьому велика частка правди і так званої об'єктивної реальності. Так, значною мірою політика Брюсселя чи політика ЄУ щодо східноєвропейських сусідів дволична, боягузлива, непослідовна, залежна і суперечлива. Утім, повертаючись до феноменів, які описує психоаналіз, не варто забувати про таку річ, як проєкція. Дуже цікаво збагнути і розмежувати, як насправді до нас ставиться апарат ЄУ, і те, як ми гадаємо він до нас ставиться. Якщо проаналізувати це прискіпливо, то дуже багато речей ми приписуємо їм і дуже багато намірів, яких насправді вони не мають. Що є наслідком нашої образи і розчарування. Це, однак, не означає, що ми цю образу мусимо в собі притлумлювати, її лишень треба зрозуміти, сформулювати, а потім висловити. У цьому замішано багато ресентименту. Це така суміш, туманність із образи, недобррозичливості, бажання бути жертвою, звинувачувати когось, потреби делегувати комусь відповідальність. Тобто одна річ – розрізнення між реальними аспектами і власними про-

екціями – ресентиментами. Інша – скільки б ми не звинувачували Європейську Унію в наших невдачах, все одно наше майбутнє вирішувати нам самим.

У. Т.: Які найголовніші перешкоди для входження України до ЄС ви б назвали?

– Залежність політичних інституцій від індивідуальних і партикулярних інтересів, клієнтелізм, неможливість вибудувати ті інституції, які гарантували би право, тобто можливість створити правову державу. Цілковита неспроможність і структурне небажання долати корупцію як отруту, що зводить нанівець будь-яку природну селекцію фаховості і таланту в управлінні. Але найголовніше – сама олігархічна природа Української держави, яка прирікає нас на неодмінну стагнацію і відбирає будь-яке задовільне майбутнє. Олігархія – високою мірою немодерна форма організації, не здатна до зовнішньої конкуренції.

У. Т.: Чи погодитесь ви, що Україна зараз несподівано стрімко відкочується назад у суспільному розвитку, і в чому, на ваш погляд, причина?

– Перш за все не бачу причини в українцях. Я дуже слабо вірю в щось таке, як есенція чи матерія, яка робить народи більш чи менш успішними. Це не люди, це структури. Олігархію ретельно вибудовували не для того, щоби потім добровільно йти на якісь поступки суспільству. Справді, це відбувається, я відчуваю відкочування дуже виразно, й навіть стрімкіше, ніж побоювання. І, напевно, тому, що нам не вдалося за роки помаранчевої влади інституційно закріпити правила, які були би загальнообов'язковими. Це залежало від нас усіх. Коли ми помітили першу помилку Ющенка чи Тимошенка, то могли принаймні знову вийти на Майдан. Багато цього не помітили, ми були в ейфорії і сподівалися, що Майдан має таку магічну силу, яка понесе нас автоматично далі. Повіривши в магію самої події, подумали, що вона забезпечить нам рух, ніби вітер подув у вітрила і човен помчить сам. А треба було гребти. ■

1 – 8 квітня чекаємо Вас на таких заходах у Книгарнях «Є»

К Н И Г А Р Н Я

◆ У Києві (вул. Лисенка, 3):

4 квітня, 18:00 – спільний проект Книгарні «Є» та «Українського тижня» «Європейський досвід».

Зустріч із Ганне Северінсен.

5 квітня, 18:00 – поетичні читання Дмитра Павличка.

6 квітня, 18:00 – презентація книжки Наталки Сняданко «Гербарій коханців» (видавництво «К.С.Д.»).

7 квітня, 18:00 – спільний проект Книгарні «Є», «Українського тижня» та Польського Інституту «Європейський досвід: Польща». Зустріч із директором Польського інституту кінематографії Агнешкою Одорович.

8 квітня, 17:00 – «ЛітАкцент» представляє: творча зустріч з письменником Юрієм Винничуком.

◆ В Івано-Франківську (вул. Незалежності, 31):

1 квітня, 16:00 (5-й поверх) – зустріч із фотохудожниками, авторами виставки «Контрольний постріл» Вадимом Козловським (Вінниця), Володимиром Лелюком (Харків) та Дмитром Периною (Івано-Франківськ).

3 квітня, 12:00 (5-й поверх) – мистецькі заняття для дітей з арт-студією «Теракота» (ліплення з глини, малювання, вироби з тіста, розвиток мовлення тощо).

6 квітня, 16:00 (5-й поверх) – майстер-клас для дорослих та дітей (від семи років з батьками) «Розписування писанки». Вартість – 10 грн.

6 квітня, 19:00 (4-й поверх) – Показ аматорських короткометражних фільмів м. Івано-Франківська. «День 5. Зйомка соціальної реклами для Івано-Франківська».

◆ У Львові (просп. Свободи, 7):

5 квітня, 18:30 – зустріч із відомою канадською поеткою Ерін Моуре.

7 квітня, 18:00 – презентація нового роману Наталки Сняданко «Гербарій коханців».

9 квітня, 13:00 – літературно-художній майстер-клас для дітей 9–13 років «Творче читання».

6 квітня 18:00 – розмова зі знаним етнологом, філософом, культурологом Романом Кісем на тему «Глобальне – національне – локальне».

◆ У Харкові (вул. Сумська, 3):

4 квітня, 18:30 – лекція на тему «Індія: культура та мистецтво». Друга частина лекції – «Індія – країна контрастів».

6 квітня, 18:30 – зустріч із молодим харківським режисером Андрієм Терентьевим. Тема зустрічі: «Знімальний процес короткометражних фільмів». Лекція на прикладі короткометражної стрічки «Сяйво».

Інформаційний партнер

Із повним переліком заходів та його можливими змінами Ви можете ознайомитися в Книгарні «Є» у вашому місті та на сайті book-ye.com.ua

Без ручки чи на коліщатах

Автори:
Олена
Максименко,
Ольга
Куровець

Фото:
Андрій
Ломакін

Як вивітрити з музеїв запах нафталіну

Перелік проблем, що падають на голову нашим працівникам музейної справи довжелезний, як коридори самих «домів Муз». Це й тягар «совдепівського» спадку, й фінансові кризи, й палиці в колаеса ззовні (то виселення із «золотих земель» центру столиці, то безцінні артефакти лишаються без охоронців). А ще занедбаність експонатів і чимало іншого. Але, як казав професор Преображенський, розруха починається в головах. І саме цю істину було підтверджено на березневій міжнародній конференції «Громадська реформа музейного менеджменту та маркетингу», де українці мали нагоду ознайомитися з досвідом США, Європи, Казахстану, Росії, Литви та Білорусі.

ЗНИЗУ ВШИР

Основний меседж зустрічі: не чекайте «манни з неба», чи то пак від Мінкульту; нехай свій посильний внесок зробить кожен небайдужий. Лінда Норріс, експерт з Америки, розповіла, що в її країні 90% музеїв недержавні (причому «приватний музей або галерея», як на тамтешній мірці, не має нічого спільного з нашим PinchukArtCentre). Понад

те, волонтерів у таких закладах діє вдвічі більше, ніж штатних працівників. Ентузіастами є і 15-річні підлітки, які на неформальних дискусіях вирішують, чим з історії своєї нації поділитися з іноземцями, й пенсіонери, й емігранти...

Основні принципи роботи західних музеїв – відкритість, постійний контакт із відвідувачем, залучення його до роботи, врахування ідей та побажань гостей. «Фінансова криза торкнулася всіх. Європейські й американські музеї так само потерпають від неї, чимало культурних закладів опинилися на межі закриття... Але я не маю наміру нікого критикувати, хочу лише показати перспективи того, що ми можемо зробити самотужки. Ініціатива має йти знизу, а не згори... – каже Норріс. – Музей – не школа! – заявляє пані Лінда. – До школи потрібно йти, до музею – хочеться!»

Від різноманіття можливостей, що їх розкрито на конкретних прикладах, паморочиться, та все геніальне – просте. Те саме доводила й Ларіса Плетнікова, яка представляла Центр сучасної культури «Дешт-і-Арт» у Караганді. Тотальний брак фахівців компенсується там активністю й фантазією персоналу. Впровадивши безкоштовні тренінги, де дають необхідні знання й навички для роботи, працівники вирішили проблему нестачі кадрів. У порохнявих краєзнавчих музеях промислових міст, де зроду не було нічого, крім заводів, доводилося вигадувати концепцію, вдаватися до несподіваних рішень, аби привабити відвідувачів. Так зробили, зокрема, в Теміртау, запровадивши проект під загадковою назвою «93». Допитливі люди йшли до музею і дізнавалися, що

саме 93 національності представлено серед населення міста. У химерні рамки-контури людини на повен зріст, вирізані у смугах металу, вставили світлини великих розмірів – художні портрети місцевих жителів – представників різних етносів.

МИСТЕЦТВО МЕНЕДЖМЕНТУ

Як стверджує директор проєктів Антикризисної гуманітарної програми фонду «Відродження» (співорганізатор конференції) Катерина Смаглій, вміння змінити себе зсередини, працюючи в тісному контакті з громадою і не чекаючи вказівки згори щодо шляхів реформування експозиції чи підходів до роботи з відвідувачами, – це запорука успіху для будь-якого закладу культури в сучасних економічних умовах.

Хоча не всі такі оптимісти: голова Асоціації музеїв та галерей Західного регіону Зеновій Мазурик іронічно назвав культурні заклади неминучим для держави злом, порівнявши їх із «валізою без ручки». Мовляв, і фінансувати важко, й закрити ніяк. «Ми споживаємо більше, ніж виробляємо! Музей став пасткою часу: нам потрібно адекватно реагувати на зміни екзистенційного простору», – каже пан Мазурик. Принагідно він порушує ще одну проблему – питання радянської спадщини: як правильно подати її і показати нащадкам?..

Історія знає приклади ініціативи й нестандартних рішень, коли музейники впроваджують щось новітнє й живе. Приміром, столичний Музей Івана Гончара весь час влаштовує обрядові дійства, фестивалі, концерти українських та закордонних гуртів. Національний музей мистецтв імені Богдана та Варвари Ханен-

ків дарує публіці колоритні перформанси – дійства, присвячені певній картині або художникові. Національний художній музей чимдалі активніше надає простір сучасному арту й іде на діалог із глядачем. Та водночас є випадки повної закритості й байдужості. Скажімо, вчений-історик, кандидат наук пропонував працівникам Історичного музею в Лаврі власними зусиллями оновити незмінну вже кілька десятиліть експозицію. Відмовили. Таку саму відповідь отримав гість згаданого вже Музею Ханенків, який хотів своїм коштом полатити запліснявілу від постійного протікання стелю.

Очевидно, що сучасні умови та ритм життя вимагають гнучкості, зміни підходу. Питання тільки в тому, чи готові співробітники цих закладів перетворитись на менеджерів і перебрати ініціативу в свої руки. Кожен вільний визначитися між роллю важкого кейса без ручки або ж легкої валізи на коліщатах.

МУЗЕЙ ЯК ДИВО

Музеї Європи й Америки давно вже обрали другий варіант – їхня «валіза» котиться, набираючи обертів. Так, у Дрездені репродукцію відомого пейзажу міста виставлено безпосередньо там, де відкривається такий самий ракурс; біля одного з американських музеїв дитячий майданчик перетворили на модель всесвіту тощо... Безліч громад мають змогу відкрити музей, присвячений тій чи тій темі: історії тубільного населення, етнічних меншин або ж окремої спільноти.

Одним із дієвих способів оживити, здавалося б, сухий і надміру серйозний простір є «анімація». Музей стає місцем для дія-

Серед важливих аспектів налагодження діалогу між музеєм та відвідувачем американський експерт з музейного менеджменту Лінда Норріс, виділила кілька моментів: – залучення до співпраці максимальної кількості вікових та соціальних прошарків населення; – створення онлайн версії фондів (для початку – бодай музейний профіль у соціальних мережах); – відкриття сховищ, перетворення їх на експозицію; – проведення акцій на кшталт «Ночі Музеїв»

НЕСТАНДАРТНІ МУЗЕЙНІ ХОДИ

Дитячий музей в Індіані пропонує візитерам два шляхи з розташованою на відповідному рівні експозицією – для відвідувачів високих і низьких на зріст.

У Фрісланді (Нідерланди) відвідувачі Музею окупації мають вибір маршруту – для «окупантів», «колабораціоністів», простих жителів.

Музей Муру в Берліні емоційно, жваво і з гумором подає погляди на трагічні повоєнні по-

дії. Окрім традиційних ретроспектив, чорно-білих світлин та сумної статистики, тут побачиш, приміром, старовинні авто, що були переобладнані для перевезення втікачів «по той бік муру», поруч – комічні історії щасливих утеч.

логу, обміну ідеями та навчання. «Ми прагнемо, щоб у нас було цікаво найрізноманітнішим публікам (наголошую: це слово слід вживати у множині, бо ж аудиторія не однакова), – ділиться досвідом спеціаліст із комунікації в музеї «ПаскАрт» (місто Біль, Швейцарія) Томас Шмутц. – До музею мають приходити сім'ї, щоб провести там вихідні з радістю й користю». Хоча «оживлення» культурного закладу зовсім не означає перетворення його на такий собі «Діснейленд» – із розважальною програмою і без змістового навантаження. Навпаки, за допомогою інтерактивних заходів, театральних постановок та майстер-класів гостям пропонують якісну інформацію, плід наукової роботи.

Майже 40 років тому тодішній директор «Музеїв Франції» Жан Шатлен сказав: «Анімація» Луврові не потрібна, він має «Джоконду» й «Венеру Мілоську».

Як показав досвід наступних десятиліть, він помилявся. Сьогодні в Луврі можна стати учасником понад сотні майстер-класів для дітей та дорослих; там постійно відбуваються кінопокази, театральні постановки, музичні вечори, «інтервенції» сучасних художників. Малюкам пропонують майстерні з вивчення властивостей кольору, людської міміки, руху, світла. Старші хлопчики й дівчатка випробовують мистецькі техніки різних епох, опиняються в ролі малярів, скульпторів, каліграфів. Заняття відбуваються як у спеціально обладнаних студіях, так і в експозиційних залах.

У паризькому Центрі Помпіду наймолодші гості надихаються Кандінскім. Поруч – власні абстракції кольоровими олівцями. Неподалік триває лекція для сту-

дентів. Чергове заняття з історії модерну відбувається «в полі»: на відстані руки – всі твори, про які йдеться. Діалог захоплюють, розповідь поєднано з переглядом документальних кіноуривків.

Не дивина такі практики і для швейцарських музеїв, уже років зо 20. В Центрі Пауля Клеє від можливостей перехоплює подих. Школярам тут пропонують оглянути твори модерніста, знайомство з якими переходить у майстерню. Відтак діти можуть подискутувати про те, що робить графіку художника особливою і відчуті на практиці, що означає бути творцем. Бавлячись, вони досліджують проблеми простору, світла, форми. Сама будівля музею (авторства Ренцо П'яно) дає змогу не лише вивчати твори Клеє, а й замислюватися про форми, матеріали та ідеї в архітектурі. Творчі майстерні відкриті й дорослим. Імпровізувати з кольором, формою, текстурою, випробовувати різні техніки – все це можна як самотою, так і, скажімо, з колегами по роботі. Цей варіант дозволяє стає щороку популярнішим серед швейцарців. «Поліцейський підрозділ, котрий радо трудиться над абстрактними картинками, – в нас не дивина, – розповідає Лоран Альман-Еєр. – Таке спільне проведення часу допомагає відкрити нові грані співіснування в колективі, тож його дедалі частіше обирають працівники як із Берна, так і з інших міст».

Популярнішими стають і літні мистецькі школи для дітей. Так, у Центрі Клеє відвідувачам віком від семи до 12 років пропонують узяти участь у курсі «Трошки мистецтва щодня». Теорію тут поєднано із практикою, а над програмою працюють мистецтвознавці,

педагоги й фахівці з комунікації. Часто результатом такого навчання стає опанування дитиною нової ролі. Приміром, екскурсовода. Так, минулого літа згадуваний уже музей сучасного мистецтва «ПаскАрт» пропонував підліткам узяти участь у «Культурній авантюрі». Під цією назвою ховалась перспектива ознайомитися з експозицією центру (безкоштовні заняття відбувалися під час канікул), а по завершенні навчання провести екскурсію для батьків і друзів. За словами Томаса Шмутца, експеримент вдався на славу: «Діти пишалися можливістю представити експозицію своїм близьким, а роль екскурсовода допомогла їм почуватися впевненіше». У такі ж такі музеї опанувати незвичні для себе ролі пропонують і дорослим. Наприклад, майстерня «Мистецький критик – осуд і похвала» дає змогу відчуті себе в іпостасі професійного поціновувача артефактів. Висловитись, обґрунтувати свою думку, бути почутим.

Проводячи заходи на кшталт «Культурної авантюри», музейні фахівці передусім намагаються залучити нових відвідувачів. Тих, хто ніколи раніше не приходив до таких закладів, а, може, не прийшов би й тепер: «не-публіку» (non-public), кажучи терміном тutesьного маркетингу. Відповідаючи на виклик сучасного суспільства, культурний заклад відчиняє двері різним відвідувачам із різними очікуваннями. Як зазначають численні дослідники сучасних музеїв, останні потроху стають правонаступниками грецької агори – місця демократичних зібрань та публічних дискусій. Осередку, де вільно живуть і дихають, а не говорять пошепки й пересуваються навшпинецьках. ■

В Україні налічується близько

5 тис.

музеїв – як державних, так і приватних

«Сьогодні навіть найдрібніший музейчик у горах може запропонувати вам узяти участь у якійсь майстерні: скажімо, спробувати зварити пиво за місцевим рецептом сторічної давнини», – каже організатор культурних заходів у Центрі Пауля Клеє (Берн) Лоран Альман-Еєр

НЕСТАНДАРТНІ МУЗЕЙНІ ХОДИ

Берлінський музей історії мирного руху опору починає свою експозицію від Махатми Ганді й закінчує боротьбою за незалежність колишніх радянських республік. Українській тематиці відведено окрему невеличку залу, де можна довідатися про життя найяскравіших дисидентів. Тут – погруддя Алли Горської та перекладенні німецькою і англійською мовами поезії Василя Стуса.

теріалу несподіваними вставками у вигляді дитячих малюнків, експозицій, що показують інтер'єр кімнати підлітка 20 років тому чи перукарні... У залі, відведений історії ЗМІ можна побачити позовклі перші газети і груби радіоприймачі. А у чорному космосі химерної труби на тебе сунуть потоки літер, звуків.

Національний музей у Празі розбавляє серйозну експозицію у вигляді археологічних знахідок, мінералів та середньовічного ма-

У церкві **Марії Магдалини в Брюгге** несподівано можна натрапити... на басейн, напівзаповнений водою із різним мотлохом – уривками кіноплівки, аркушиками календаря тощо. Ця інсталяція відтворює картину зі

«Сталкера» Андрія Тарковського. З екрана крутяться уривки фільму, раз на тиждень його транслюють повністю.

Польський
Інститут
Київ

К Н И Г А Р Н Я

7 квітня (четвер) 2011 року
18:00

Київ, Книгарня «Є»,
вул. Лисенка, 3

Польський Інститут у Києві та Книгарня «Є» запрошують на зустріч у рамках спільного проекту «Європейський досвід: Польща»

Наш гість – АГНЄШКА ОДОРОВИЧ

Директор Польського інституту кіномистецтва

АГНЄШКА ОДОРОВИЧ

Економіст, менеджер культури, директор Польського інституту кіномистецтва

1998–2004

Віце-президент Товариства «Інститут мистецтва» у Кракові. Художній директор Студентського фестивалю пісні, ініціатор і багаторічний художній директор Міжнародного конкурсу сучасної камерної музики імені Кшиштофа Пендерецького.

2004–2005

Перший заступник міністра культури. Співпраця з парламентом, підготовка та опрацювання законопроекту про кінематографію, про абонентську плату за телерадіомовлення, впровадження змін та редакцій до закону про авторські права й культурну діяльність. Усі парламентські слухання закінчилися ухваленням відповідних законодавчих актів.

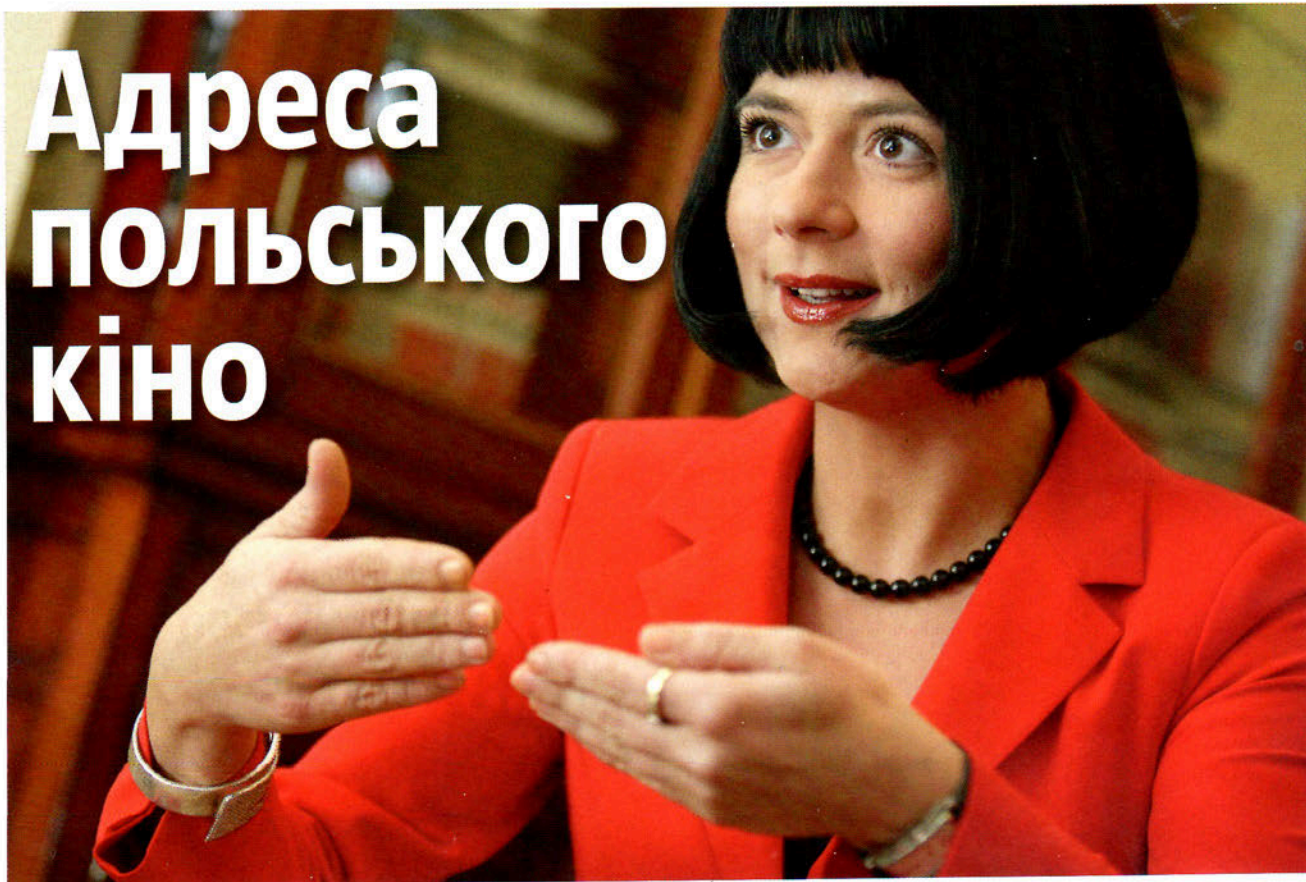
2005–2010

Виграла конкурс, відтак міністр культури призначив її на посаду директора новоствореного Польського інституту кіномистецтва.

2010

Після перемоги у двоетапному конкурсі міністр культури знову призначив її на посаду директора Інституту.

Польський інститут кіномистецтва (www.pisf.pl) – державна установа, що створена 2006 року. Його основні завдання: підтримка розвитку національної кінематографії та фінансування кінопроектів на всіх етапах (сценарій, підготовка, виробництво). Крім того, Інститут пропагує польське кіномистецтво в країні та за її межами, організовує кінофестивалі, втілює освітні програми, фінансує модернізацію кіноустанов, підвищує кваліфікацію кінематографістів. Є одним з ініціаторів освітньої програми «Шкільна фільмотека».

Адреса польського кіно

Агнешка Одорович про реформи Польського інституту кіномистецтва

Спілкувався
Лесь
Белей

Кінематограф будь-кого з наших сусідів викликає зелену заздрість. На жаль, у цій галузі мистецтва 48-мільйонну Україну не можна порівнювати навіть із 10-мільйонними Чехією та Угорщиною. Необхідні реформи в нас не проводяться й тепер, коли можемо використати успішний досвід сусідів. Наприклад, Польща показала гарний приклад того, як реанімувати кіногалузь. Наслідуючи західноєвропейські країни, 2005 року тамтешній уряд створив Інститут кіномистецтва. На його інтернет-сторінці написано: «адреса польського кіно». Агнешка Одорович, яка очолює цей інститут від його заснування, приїздить в Україну в межах спільного проекту книгарні «Є» та Польського Інституту у Києві «Європейський досвід: Польща».

У. Т.: Перехід від соцзамовлення на кіно до ринкової системи був досить болісним для Централь-

ної Європи. Як це відбувалося в Польщі?

– У 1990-х у польському кіно з'явилося кілька особистостей: Кшиштоф Краузе, Владислав Пасіковський, Ян Якуб Кольський. Однак польських глядачів найбільше приваблювали комедії Юліуша Махульського, а також монументальні екранізації літератури Єжи Гоффмана, Філіпа Байона, Анджея Вайди. Разом із тим перевагу публіка віддавала закордонним фільмам, особливо американським, що було природно після стількох років ізоляції. Тоді державну підтримку польському кіно повністю урізали.

Утім, закон про кінематографію, який підготували, враховуючи найкращі європейські зразки, та створення Інституту кіномистецтва заклали міцні підвалини для динамічного розвитку польської кінематографії.

У. Т.: Наскільки змінилася ситуація в польському кіно за останні шість років, відколи існує Поль-

ський інститут кіномистецтва (далі – ПІК)?

– За цей час відбулося докорінне реформування польського кіноринку, а також бурхливе відродження кінематографії. Ми вийшли на рівень 50 художніх фільмів за рік, збільшилася відвідуваність кінотеатрів. У 2005-му польські фільми переглянуло 800 тис. людей, а в 2009-му – вже понад 8,7 млн. На ринку з'явилося більш ніж 100 нових кіновиробників, які знімають художні, анімаційні та документальні стрічки, а також 60 компаній, що надають супровідні послуги: обслуговування плану, постпродукція тощо. Отже, у такий спосіб ринок демократизувався і розвинувся. Відбулася демонополізація: у 2005 році кілька компаній знімали понад 90% усіх фільмів.

Завдяки преференціям ПІК дебютантам легко зняти перший фільм. У 2005–2010 роках відбулося 50 повнометражних художніх дебютів. Польський кінематограф досить багатий і

різномірний: окрім історичних фільмів маємо амбітне авторське кіно, а також анімацію світового рівня.

У. Т.: Скільки становить бюджет ПІКу? Як він формується?

— Левова частка — кошти суб'єктів кіноринку Польщі: дистрибуторів, телеканалів (також державних), кабельного телебачення, кінотеатрів... Ці гроші спрямовуються виключно на підтримку польської кінематографії, а не на функціонування самого ПІКу, бо його фінансує Міністерство культури (бюджет становить близько 6,7 млн злотих). Тобто ми досить дешева інституція з обмеженим штатом, але оперуємо значними коштами. Сподіваємося, розпоряджаємося не найгірше. Цього року на розвиток нашого кіно плануємо виділити щонайменше 120 млн злотих, з них 90 млн — на фінансування кінопродукції.

У. Т.: Фінансування кінопродукції — це одне з головних завдань ПІКу. Яким чином Інститут виділяє кошти і чи має він свої пріоритети?

— Протягом року відбуваються три сесії, під час яких визначають проекти, що фінансуватимуться на всіх етапах: сценарій, девелопмент і кінопродукція. Проекти поділяються за чотирма пріоритетами: авторське кіно, історичне, сімейне і популярне.

Виробник фільму готує подання на фінансування до інституту, спочатку воно проходить формальну оцінку, потім його оцінюють експерти. Окрім того, сценарії, які нам подають, розглядає комісія, сформована з нештатних експертів (режисерів, операторів, кінокритиків, письменників, драматургів). Їхнє завдання — вказати на найцікавіші проекти кожної сесії. Важливим фактором є також надійність апікантів, попередній досвід співпраці. Мій смак тут не має жодного значення.

У. Т.: Розкажіть детальніше про проект «Шкільна фільмотека». Наскільки він дієвий?

— Це унікальний освітній проєкт, який має на меті інтегрувати кіно в навчальні програми гімназій та ліцеїв. У січні 2009 року ми розіслали 14 тис. пакетів про-

грами «Шкільної фільмотеки» з 56 польськими фільмами: художніми, анімованими та документальними. Кожен пакет містив короткий коментар відомого кінокритика, який презентував запропоновані роботи. Зручність цієї програми полягає в тому, що її можна використовувати в цілому комплексі гуманітарних занять: з польської мови, історії, суспільствознавства, культурології. Учитель сам може вибрати фільм для занять. Ми дали інструмент і продемонстрували, як ним користуватися. Важливим елементом проєкту є інтернет-сторінка з показовими заняттями та інструкціями. На форумі вчителі та учні обмінюються думками. Ми підтримуємо організацію курсів і майстер-класів для педагогів, організуємо кінокурси для молоді. Наприкінці весни пакет фільмів для шкіл поповниться новими роботами.

БІОГРАФІЧНА

НОТА:

Агнешка Одорович (1974 р. н.) — польський менеджер культури. За освітою економіст.

У 1998–2004 роках була віце-президентом Товариства інституту мистецтв у Кракові. **З 2003-го по 2004-й** обіймала посаду уповноваженого міністра культури у справах структурних фондів, а також розробляла Національну стратегію розвитку культури.

2004–2005 роки — віце-міністр культури у справах бюджету, права і контактів з парламентом. **У жовтні 2005-го** стала директором Польського інституту кіномистецтва, **у липні 2010-го** її переобрали на другу каденцію

У. Т.: Зараз у нас українським кіно здебільшого називають стрічки, створені в копродукції з іншими країнами. Польща заохочує міжнародні кінопроєкти?

— Навіть попри брак податкових пільг і системи заохочення, у нас розвинувся ринок міжнародної кінопродукції. Майже 30% польських фільмів фінансуються із закордону. На сьогодні міжнародний статус проєкту означає не тільки міжнародне know how реалізаторів, а й нові професійні контакти, обмін досвідом, більші можливості для просування. Як успішний приклад могу навести «Необхідне вбивство» Єжи Сколімовського. У 2010 році цей фільм нагородили на багатьох важливих фестивалях, зокрема у Венеції і Мар-дель-Платі. Це спільний проєкт Польщі, Норвегії, Угорщини та Ізраїлю.

У. Т.: Як ви оцінюєте польські кінофестивалі? Їхній рівень відповідає європейському?

— ПІК фінансово підтримує організацію найцікавіших та найбільших кінофестивалів у Польщі, наприклад, «Ера Нові Горизонти» у Вроцлаві, Варшавський або операторський фестиваль у Бидгощі. Вони займають свою нішу на загальноєвропейській карті кіномистецтва.

Ми також співфінансуємо заходи меншого масштабу. Досить часто малі фестивалі — це

єдина можливість побачити справжнє авторське кіно для мешканців малих міст, які мають тільки комерційні мультиплекси.

Важливим для ПІКу є також наш національний Фестиваль художніх фільмів у Гдині. Міхал Хачинський, новий арт-директор, має досить амбітні плани перетворити цей захід на щорічну подію центральноєвропейського кінематографа, зокрема й для України. Я тримаю кулаки, щоб йому це вдалося.

Ми не тільки допомагаємо опрацювати фестивальну стратегію кожного фільму, а й фінансуємо поїздки польських кінематографістів на ключові події у світі кіно. Таким чином вони популяризують свою роботу і себе, перестають бути анонімами, планують міжнародні проєкти. Ми співфінансуємо також закордонні кінофестивалі й дні польського кіно в багатьох країнах.

Павільйони Polish Cinema Stand можна знайти на найбільших кінофорумах у Каннах та Берліні. Також ми взяли на просування польські фільми в систему міжнародної дистрибуції. Хочемо бути посередником під час контактів з іноземними агентами продажів, збільшуючи в такий спосіб їхнє зацікавлення польськими стрічками. Від початку свого існування ПІК видає бюлетень для закордонних кіновиробників Poland. Film Production Guide та каталог польських фільмів New Polish Films. Цього року вийде Festival Guide — видання про світові кінофестивалі.

У. Т.: Чи мав ПІК якісь спільні проєкти з Україною? Чи достатньо активна співпраця з нашою країною загалом?

— На жаль, окрім фільму Кшиштофа Зануссі «Серце на долоні» й однієї документальної стрічки, ПІК не мав змоги співпрацювати з Україною. Сподіваємося, що найближчим часом ми якось інтенсифікуємо взаємодію, оскільки наші країни — це не тільки спільна історія, культура, це сусіди в сучасній Європі, два суспільства, яких багато що поєднує. Думаю, добрим приводом міг би слугувати чемпіонат Європи з футболу. Можна зробити спільний фільм, побачимо... ■

Любов forever

«Останній романтик планети Земля»: передчуття японського лиха

Цей фільм вийшов два роки тому, а роман, покладений у його основу, ще раніше. Та, як часто трапляється, все дивовижно збіглося. Принаймні в тому, що стрічка розповідає про катастрофу, а саме бомбу, яку (хтось) скинув (чому?) на Токіо. Радіація поширилася планетою. Як і в реальності. Однак в кінокартині це стало початком хаосу й кінця світу. Одні люди вмирали на вулицях від якогось вірусу. Інші накладали на себе руки. «Париж евакуюють», «президент Франції ховається в бункері». «У Китаї авіанальоти». «Ядерна війна спалахнула між Іраном та його сусідами». «Перша бомба нібито впала на Тель-Авів». «Москву бомбардували». Але в Іспанії люди беруть участь у своїх улюблених перегонах биків. У Франції в опері все одно йдуть вистави. А герої любляться, попри звуки сирени за вікном.

Це чудова й безбожна версія апокаліпсису – красива візуально, безкомпромисна сюжетно, не релігійна й не нехристиянська і дуже французька за композицією та деталями. Герой не тікає світ за очі від катастрофи, він біжить у пошуках своєї давньої коханки, спогади про яку розпорошені флешбеками по всьому кіновсесвіту. Потягом, велосипедом, пішки, автівкою – лине до неї всіма можливими шляхами. Дорогою маючи секс із різнома-

«Останній романтик планети Земля».
У кінотеатрах України з 31 березня

нітними жінками, яких або залишили чоловіки, або яким нічого втрачати. Зустрічаючи істеричок, котрі вкорочують собі віку під час вистави, сову на місці пасажирів, з якою їде в машині, оргію, яку влаштовують господарі замку. Без мелодраматичного колориту переклад справжньої назви («Останні дні світу») іншою («Останній романтик...») не був би до кінця виправданий. За французів можна порадіти: по-перше, вони нарешті зафільмували свою постапокаліптичну

Анонси 2 квітня, 19:00

Скрябін & NoraLasso

Forsage Dance Club (Київ, вул. Гарматна, 51а)

Концерт поєднає в собі одразу дві події: гурт «Скрябін» представить публіці свій новий альбом «Історії двох», а NoraLasso виконає в дуеті з Кузьмою новий сингл «Веером». Саме в такому творчому симбіозі

перед глядачами стануть фактично два покоління представників поп-року на українській сцені: відносно молодий гурт NoraLasso й перевіреним часом «Скрябін». Нова платівка останніх записана у стилі 1980-х. «Все-таки треба повертатися до тієї музики, від якої в мене досі мурашки по шкірі», – каже Кузьма.

2–6 квітня

Ізабель Юппер: найкращі фільми

Кінотеатр «Київ» (Київ, вул. Велика Васильківська, 19)

У межах Французької весни ці дні присвячать легендарній акторці, 16 фільмів за участю якої були представлені на Каннському кінофестивалі. Два з них відзначені нагородою. Українські глядачі матимуть змогу побачити Ізабель Юппер у фільмах «Особливі стосунки», «Копакабана», «Церемонія», «Лулу» та «Мадам Боварі», а також помилуватися її фото. Протягом року виставка «Жінка у портретах» відбувалася у кращих галереях світу і стала однією з найважливіших фотоподій.

4 квітня, 18:30

Зустріч з Ерін Моуре

Книгарня «Є» (Львів, просп. Свободи 7)

Вечір видатної сучасної канадської поетеси та перекладачки, авторки 15 поетичних збірок Ерін Моуре, яка нині мешкає в Монреалі. У Канаді її творчість відзначили низкою премій: Governor General's Award, the AM Klein Prize, the Pat Lowther Award. Охочі матимуть змогу долучитися до дискусії про сучасні

літературні процеси в США та Канаді, а також дізнатися, що пов'язує пані Ерін з Україною. Організатором зустрічі є Мистецька майстерня «Драбина», модератор – поетеса Альбіна Позднякова.

CD

Олег Скрипка. «Жоржина»

Лідер «Воєнів Відоплясова» чимдуж віддаляється від свого основного дітища в бік сольних проєктів. Новою роботою моторного Скрипки став альбом «Жоржина», сформований із пісень на слова львівського композитора-емігранта Богдана Весоловського. 15 композицій на диску родом із першої половини ХХ століття представляють поєднання джазу, французького шансону, ретромузики. Сам Скрипка, який планує розвивати естетику джаз-кабаре, схоже, органічніше почуватися в ролі шансон'є, ніж вокаліста рок-гурту.

«Кораллі». «Кралі»

Франківський гурт, що має чималий досвід виступів в Україні й за кордоном, ошасливлений першим релізом. До міні-диску «Кралі» потрапили три пісні: «Галя», «Кобіта Ганна» та пробивна «Августа» – ці імена й дали назву альбомові. Родзинкою музичного супроводу є трембіта, а доповнює гуцульський колорит дрімба. Повніші враження обіцяє повна платівка прикарпатців, що не має забаритися – матеріалу за життя «Кораллів» назбиралось чимало.

«...И Друг Мой Грузовик». «Стилизация послекусия»

Несподівана робота від дніпропетровського гурту. Диск із шістьма піснями отримали тільки власники одного з комп'ютерних журналів, але очі можуть знайти запис у мережі. За настроєм він нагадує альбом «Не улыбаются», виданий командою під назвою «Негрузовики». Песимістичних ноток вистачало в роботі дворічної давнини, не бракує і тепер. Але пісня «Последняя» зовсім не стане останньою в творчості колективу: незабаром він почне працювати над новим альбомом.

вулицю, подібну до нью-йоркської в «Я, легенді» чи лондонської у «28 днях потому». А, по-друге, в межовий спосіб ствердили свою головну мету життя: не Бог їм потрібен, а любов. «Люди люблять одне одного саме тоді, коли все погано», – каже героїня. «Значить не все так погано», – відповідає герой... Головне, що інтернет усе ще працює.

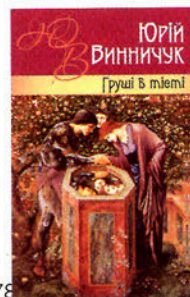
Ярослав Підгора-Гвиздовський

5 квітня, 19:00**Вистава «Коріння»**

Київський академічний театр юного глядача на Липках (Київ, вул. Липська, 15/17) Своєрідною «фішкою» цього горічної Французької весни її організатори називають виставу повітряних акробатів під символічною назвою «Коріння». На відміну від класичного цей сучасний цирк дотримується сюжетної лінії, навколо якої і розвивається постановка. Трупа Krilatі покаже справжню феєрію в повітрі. Шоу обіцяє бути не менш видовищним та захопливим, ніж тогорічна вулична вистава «Площа янголів» у виконанні циркових студій Марселя. Триватиме фестиваль весни до перших чисел травня.

6–28 квітня**«Космічна Одиссея-2011»**

«Мистецький Арсенал» (Київ, вул. Лаврська, 12–14) Незабаром стартує Міжнародний тиждень сучасного мистецтва, присвячений 50-й річниці польоту Юрія Гагаріна в космос. Художники більш ніж із 10 країн світу запропонували переосмислити цю подію та відобразити її вплив на долю людства за допомогою мистецтва. Крім фото, живопису, медіа та інсталяцій програма дійства містить кінопокази, семінари та форуми. Основою проєкту є наукові документи та артефакти з профільних музеїв України. Відвідувачі зможуть також побачити дев'ятиметровий парашут і місяцеходи.

7–10 квітня**«Медвін»****Експоцентр «Спортивний» (Київ, вул. Фізкультури, 1)**

Програма книжкового ярмарку містить цього разу низку найрізноманітніших подій: від літературної кав'ярні та кухні до театральних інсценізацій і кінопоказів. Усі заходи поділені на кілька тематичних блоків: «Книга і кухня», «Книга і кіно», «Книга і театр» тощо. Так, наприклад, «Груші в тісті від Юрія Винничука» гості зможуть «скуштувати» лише в літературній кав'ярні «Книга і кухня», а не деінде. На відвідувачів також чекають майстер-класи, тренінги, семінари та зустрічі з відомими письменниками.

Гартування артом

Відкриття нових арт-центрів у Дніпропетровську значно активізує мистецьке життя в місті й дає йому шанс змінити самооцінку

Автор:
Інна
Завгородня,
Київ – Дніпро-
петровськ

Фото:
Олег
Самойленко

У Дніпропетровську для розвитку арт-ринку є величезні можливості, адже потенційних покупців тут не бракує. Торік у місті відкрилися аж два арт-центри: «Я Галерея» та «Квартира». І навіть якщо вони не одразу поліпшать смаки дніпропетровських бізнесменів, то напевно посприяють мистецькому розвитку численної юні-

та спраглої до прекрасного дніпропетровської публіки.

ГАЛЕРЕЯ – ЦЕ Я

Відкриття арт-центру Павла Гудімова «Я Галерея» можна сміливо називати центральною культурною подією 2010 року для Дніпропетровська. Міститься арт-центр, який з'явився завдяки допомозі мецената Павла Марти-

нова, у новобудові неподалік центру міста. «Ми зробили проект зручної та гнучкої виставкової зали у стилі аскет-дизайну, – описує галерейне дитя Гудімов. – Є частина outside, де ми показуватимемо вуличні проекти, і практично такий самий за площею зал. Цей майданчик міг би бути де завгодно: в Берліні, Нью-Йорку, Москві, Києві. Він

досить глобалізований». Тим часом простора виставкова зала регулярно збирає аншлаги.

«У Європі чи Америці навіть у маленьких містах знаходиш культурні осередки. Польське *Biuro Wystaw Artystycznych* має сітку по всій країні. Тепер «Я Галерея» є не лише в Києві, а й у Дніпропетровську. Це допоможе зв'язати місцевий культурний контекст зі всеукраїнським», – вважає Павло.

Арт-центр зосереджений на візуальному мистецтві, хоча інші види тут теж присутні. Наприклад, виставка абстрактного живопису «Відчуваю!» супроводжувалася експериментальною музикою. «Окрім групових і кураторських проєктів я планую ретроспективи відомих українських художників», – розповідає

КРИНИЦЯ ДЛЯ СПРАГЛИХ. Хвиля сучасного мистецтва нарешті накрила Дніпропетровськ

Павло Гудімов. Арт-центр має також освітню програму, яка складається з лекцій та майстер-класів, кіноклубу «А кіно», публічних дискусій та концертів.

Тож поки відвідувачі галереї перекидаються байками про студентів Монтажного технікуму, які нещодавно завітали до галереї, щоб ознайомитися із сучасним мистецтвом, Гудімов сприймає прихід у їхнє життя арту без іронії: «Дніпропетровська публіка дуже молода, дуже зацікавлена. Я переконаний, галерея вплине на середовище. І це не просто самовпевненість».

ПОВНА КВАРТИРА МИСТЕЦТВА

В арт-центрі «Квартира», відкритому спершу наприкінці 2008-го та нововідкритому після пожежі

вже торік, можна заблукати. Під скошеною стелею старого катеринославського будинку в центрі Дніпропетровська «Квартира» займає два поверхи поліфункціонального простору. Кухня в затишній білій мансарді – місце для зустрічі гостей, далі під стелею – невелике приміщення з пультами, колонками та подушками. «Тут учора показували кіно, – розповідає «квартирантка» Ольга Володіна, – потім тут-таки спали музиканти. Також у нас відбуваються концерти, танці, виставки, поетичні читання». На другий поверх ведуть сходи, які нагадують клавирні фортепіано. «Обережно, зараз зазвучить, – попереджають мене «мешканці» «Квартири». – Уперше сходи були відкриті під час виступу Pianoboy». Натомість звуки справді долинають – від відвідувачів, які співають, збігаючи сходами.

«Змінюємо виставки шаленими темпами, – розповідає Ігор Ніколаєнко, колишній арт-директор журналу «НАШ», який нині відповідає за художнє наповнення «Квартири». – Найдовша затрималася на три тижні. Це навіть менше, ніж прокат у кінотеатрах».

З жовтня минулого року в «Квартирі» виставлялися роботи Павла Макова, Едуарда Яшина, Іллі Ісупова, Олексія Маркитана, Михайла Ритяєва. «Не знаю, чи люди змогли все це перетравити, – зауважує Ольга. – У дніпропетровців чітке уявлення про те, що їм подобається, що цікаво. Звісно, всіх вабить звичайне на кшталт «приїхали з Москви» або «привезли з Берліна». На щось нове якщо й реагують, то мляво, треба довго сіпати. До нас щодня приходять абсолютно різні люди, їх величезна кількість».

КОНКУРЕНТІВ ВІТАЮТЬ

Активісти українського підпілля Дніпропетровська – мистецька агенція «Арт-Вертеп» – уже давно вийшли з андеграунду. Але базуються, як і раніше, у підвальному приміщенні, по вінця заставленому книжками. «За останні роки Дніпропетровськ змінився на краще, – констатує «арт-вертепвець» Олександр Чиж. – Коли ми починали, не було організацій, які працювали б у галузі культури. Нині з'являється певна конкуренція в царині мистецтва, і це добре. Напевно, згаданий процес

триватиме й далі. Кожна організація шукатиме свою нішу й аудиторію, на яку працюватиме».

РОК-ПРОВІНЦІЯ

З'явилися в місті й додаткові майданчики, здатні вмістити з кожним роком відчутно більшу аудиторію виконавців альтернативної музики. Зокрема, у приміщенні колишньої швейної фабрики розташувалися розширені творчі простори клубу MasterShmidt. Називається новий майданчик «Дім Кабаре», або просто ДК. Вигляд споруда в центрі міста має заманливий. Тоді як на останньому поверсі вікна зяють дірками без скла, а частина приміщень покинута й порожня, вхід з іншого боку веде до колишнього ДК фабрики, де й розмістився клуб.

Проте живеться у Дніпрі відомим далеко за межами міста рокерам не так уже й легко. Лідер гурту «и Друг Мой Грузовик» Антон Слепаков на обговоренні майбутнього рок-культури у «Я Галереї» розповів про будні гурту в Дніпропетровську: «Наша країна зручна тим, що досить компактна. На відміну від Росії, де дикі відстані між містами, тут можна було би здійснювати тури. Проте в кожному конкретному випадку є якийсь нестикування. В одному місті чудова публіка, але немає клубу, в іншому є чудовий

клуб, але немає апаратів. У третьому немає гонорару, в четвертому важко знайти автобус. Усе це робить тур, із чого міг би існувати андеграундний гурт, практично нівельованим. Доводиться розраховувати на випадок».

Доки рокери намагаються прокласти шлях до глядача, ті роблять кроки назустріч. Почувши про інших ентузіастів, які самостійно організують концерти улюблених виконавців, викладач Медичної академії Андрій Бондік теж спробував разом із друзями привезти до міста свого кумира Юрія Наумова. У результаті організатори «влетіли» на \$400, але розділили витрати і

планують повторити спробу. «Зазвичай гроші з першого разу відбити не вдається, але на третій-четвертий можна вийти на нуль», – розповідає Андрій.

УСЕ РЕШТА – ЛІТЕРАТУРА

Заплатили зі своєї кишені за організацію фестивалю «Маяк» і молоді поети з арт-об'єднання «ПіплГрад». «Апаратура, музиканти – було багато витрат, – пригадує поет Максим Волохань. – Жоден з обіцяних спонсорів не дав грошей. Довелося скинутися, щоб захід не провалився. Тепер намагаємося придумувати більш самокупні події».

Тривалий час провідними організаторами літературних акцій та читань у місті були поети Максим Бородін та Олександр Мухарев, які за 1999–2009 роки випустили 26 номерів журналу «СТІХ» та провели чотири фестивалі «Крик на галявинці». А нещодавно на літературному небосхилі з'явилися молоді поети з «ПіплГраду». Їхня діяльність зробила літературні вечори модними, а заманити на них відвідувачів вдається вже навіть без музичної або театральної підтримки – самі лише поетичні читання збирають не тільки пристойну публіку, а й касу.

Головна тенденція мистецького життя Дніпропетровська останніх років – поява конкуренції культуртрегерів. Тепер, коли в місті може відбуватися кілька заходів одночасно, дніпропетровцям часто доводиться вибирати між декількома концертами, дискусіями та вернісажами. До цієї нормальної для міста-мільйонника ситуації Дніпропетровськ тільки звикає. ■

ОЦІНКА

Ігор Ніколаєнко, арт-директор культурного журналу «НАШ», зараз займається художнім наповненням дніпропетровського арт-центру «Квартира»:

У Дніпропетровську народжується талант – наче вискакує прищ. Він або і далі працює, відсилаючи свої роботи, або виїжджає кудись. У місті такий механізм – це не добре і не погано. Це особливість. І мені здається, що все-таки добре. Ілля Кабаков звідси, Олег Голосій звідси, скульптор Вадим Сідур звідси – якщо брати лише образотворче мистецтво. Ці імена відомі у світі. Тут люди не поспішають збиратися в натовпи.

Мистецтво, за визначенням, – це провідник ідеї. Ідея самою своєю присутністю наголошує на собі й своїй однозначності. Тому мистецтво має бути агресивним. Репресивним апаратом повинні бути галерейники – заганяти глядачів до галерей і тримати там тиждень, доки ті не зрозуміють, що це картини і навіть вони. В інтернеті до мистецтва звикли як до розваги – на кожну картину дивляться півсекунди. Розважалівка.

Хороший художник не голодний, але напівголодний, з апетитом. Галерейна політика проста: купили одну картину – все, малюй подібні, доки не перестануть купувати. В усьому світі так. Тільки-но бачать, що за щось платять гроші, починається довшання в одну точку. Сидить і довбає – і з великим, і з невеликим талантом. Усе йде туди. Як там це можуть бути пошуки, питання – це глухий кут. Людину має кидати, вона мусить щось шукати. Інакше навіть цим займатися?

Цікаво, чи ведеться в нашій країні статистика, скільки картин за рік створюють художники? Я думаю, що насправді дуже мало. Працюють у рекламі або шльопають щось для офісів. Усі нульові роки були абсолютно дохлі для продуктивності. Жодного нового імені. У журналі «НАШ» ми працювали або з тими, хто засвітився в 1980–1990-х, або з тими, хто наприкінці 1990-х щось зробив. У 2000-х – практично жодного нового прізвища. Ось зараз почали з'являтися імена. Нульові роки були набагато страшніші за 1990-ті, тому що в 1990-х бивали одне одного, а в 2000-х кожен сидів біля свого корита і чавкав. А тепер уже стоїть у горлі – почали робити щось цікаве. І вже з'явилися молоді люди, кидають роботу. Вчора приходив хлопцеві, який закрив своє успішне архітектурне бюро в Києві, приїхав сюди і пише 2,5-метрові картини, фігуративні, дуже смішні – навесні виставлятимемо. Це здорово, і це тенденція.

CITY РАНОК

дивіться по буднях

о 7:00

Ліцензія: серія НР № 0800-м від 19.05.2005

КАНАЛ
ТВОГО
МІСТА

www.city-tv.kiev.ua

АНАХРОНІЗМ

Генерали в телевізорі просто-рүкують, чи потрібен Україні масовий призов. Натомість журналі військової техніки стверджують: у світі панує не «гарматне м'ясо», а так звана «розумна» зброя. Посудіть самі: під час Другої світової війни знищення великого залізничного мосту потребувало 4,5 тис. літако-вильотів. 1999 року в Югославії для цього вистачало одного літака й однієї крилатої ракети. 75% зенітних комплексів ППО Мілошевича були ліквідовані американськими ракетами впродовж доби. На 900 об'єктів, які треба було атакувати, знадобилося 1,5 тис. ракет. А нас укотре нагодують обіцянками про професійну армію «уже за два роки». ■

Дмитро
Вовнянко

СИЛА БАТАРЕЙКА

Усе почалося, як буває, з хвилини сорому. Колись у Німеччині, не змигнувши оком, вкинула чотири використані батарейки з фотоапарата у звичайний контейнер для сміття. Виявилось, в цивілізованих країнах їх утилізують, а для цього здають там, де й купили: спеціальні бокси стоять у магазинах та інших громадських місцях. Відтоді вже в Україні збираю використані батарейки й по-зозулячому підкидаю до валіз своїм європейським друзям, коли ті їдуть додому. Нещодавно завдяки колезі дізналася, що в нас немає жодного (!) підприємства, яке б утилізувало батарейки. ■

Інна
Завгородня

КОНФЛІКТ ПОКОЛІНЬ

«Дивно, що твій батько, якому 74, задоволений цим часом, а його рідний брат, на 20 років молодший, сумує за тим, радянським», – дивувалася кузина: вона вислухала не одну дискусію своїх дядьків. Для мене, дарма, що батько чверть століття пробув секретарем партосередку, цей конфлікт поколінь зрозумілий давно. Він, народившись за три роки після Голодомору, переживши час війни (справжньої, а не її перцепції – свят «9 Мая»), ніколи не простив тому режимові його «перегинів». У дядька «забрали родину» зі стабільною зарплатою, ським-таким соцзахистом і «почті рідним руським». А голод батьків? «Але ж все-таки вижили!» ■

Роман
Кабачій

Дмитро
Губенко

Олена
Чекан

Олександр
Михельсон

ШТЕПСЕЛЬ БЕЗ ТАРАПУНЬКИ

Кілька років не дивився українського ТБ, аж доки захворів і провів через це вихідні перед «ящиком». Одрозу помітив нову тенденцію: якщо раніше в моді були двомовні дуети ведучих а-ля Штепсель і Тарапунька, то зараз у нових реалі- й талант-шоу навіть символічних Тарапуньок не залишилося – продюсери спокійно обходяться російськомовними Штепселями. Українська присутня лише у вигляді ритуально-урочистого голосу ведучого за кадром. У країні щонайменше половина населення розмовляє нею, але на ТБ цих людей не видно і їхньої мови практично не чути. Хіба що закадровий голос і назва шоу на декораціях... Зрештою, усе це дуже схоже на нашу державу загалом. Суцільна бутафорія. ■

ПІВНІЧНА СТОЛИЦЯ

Це в Києві майже весна, а в Чернігові гуляють завірюхи й хурделиці, зростають білі кучугури, мороз розцяцькує вікна. А ще Ендрю Сміт, Стів Каплан, Білл Бернатіс та, на жаль, уже давно «закордонні українці» Олег Полянський, Вадим Руденко, Микола Сук – гості XI Міжнародного фестивалю «Сіверські вечори». Господарі – блискучий симфонічний оркестр «Філармонія» і його фундатор та художній керівник, подвижник і патріот Микола Сукач. Коли вийшла на сцену світова зірка, японська скрипалька Маю Кішіма, сталося несподіване: зала раптово підхопилася й мовчки завмерла. І вона не рухалася. Тоненьке дівчисько в червоній сукні, обличчя – скам'яніла маска Но, тільки очі живі, а сліз нема. Чорнобиль – Фукусіма. ■

ТЕ, ЩО НЕ ЗРАДИТЬ

18 березня 2011-го. У місті Києві – концерт гурту DDT. Російський рок у палаці «Україна». Два місяці без двох днів – і Юрієві Шевчуку стукне 57. А тобі – лише 30. Але вперше ти почув це в 11 і вже тоді зрозумів, що це твоє. Так буває. Тпер ти слухаєш живого Шевчука, чий голос анітрохи не підсів із роками і з роком, і думаєш: а що слухатиме у свої 11 твоє власне дитинча? А у свої 30? А ти сам, коли тобі виповниться 57? Є підозра, що те самісіньке. Нахабний біс на прізвисько «ринковий формат» виявився незмірно сильнішим за давно сконале чортеня на ім'я «комуністична цензура», і нових Шевчуків уже не буде. Що ж, це життя. «Я для родини неактуален і опасен», – хрипко реве бард, і ти знаєш, що це твоє. ■

Покриття

184 країни,
в мережах GSM та 3G

Взяв з собою за кордон
свій мобільний телефон?
і ДЗВОНИТИ будеш всім?
Тоді для тебе ТревелСіМ!!

Безкоштовні вхідні

в 73 країнах,
в т.ч. Туреччина, Єгипет
та 43 країни Європи

Вихідні дзвінки

в 122 країнах
в межах \$0,29-\$1,00

Експрес-Звіт:

перегляд витрат
на екрані телефону,
не потребує
Інтернет-доступу

Варіанти поповнення

всі можливі

Тревел Тариф:
\$0,29
між абонентами
мережі ТревелСіМ
із 72 країн світу

Зручні послуги:

Передзвоніть Мені,
Переказ Коштів,
Локатор тощо

USA+Canada no problem!

пакет GSM-1900
з супер-тарифом :
вхідні \$0,00
вихідні \$0,45

Точки продажу

у всіх областях
України

Країна перебування	Вихід \$	Вхід	Країна перебування	Вихід \$	Вхід	Країна перебування	Вихід \$	Вхід
Австрія	0,39	0,00	Італія	0,59	0,00	Туреччина	0,55	0,00
Бельгія	0,59	0,00	Кіпр	0,29	0,00	Угорщина	0,59	0,00
Болгарія	0,75	0,20	Латвія, Литва	0,39	0,00	Фінляндія	0,39	0,00
Велика Британія	0,39	0,00	Німеччина	0,49	0,00	Франція	0,49	0,00
Греція	0,39	0,00	Польща	0,39	0,00	Хорватія	0,55	0,00
Грузія	0,55	0,00	Росія	0,45	0,00	Чехія	0,55	0,00
Єгипет	0,55	0,00	Словаччина	0,55	0,00	Швейцарія	0,65	0,00
Іспанія	0,59	0,00	Таїланд	0,85	0,25	Швеція	0,39	0,00

довідка та інформація про точки продажу:

(050) 800-1001 (044) 223-8008 (098) 800-1001

w.TravelSiM.ua

кращий
дилер
2007

платиновий
партнер
2008

платиновий
партнер
2009

ФРАНЦУЗЬКА ВЕСНА В УКРАЇНІ 2017

КИЇВ 5 квітня о 19.00

ДНІПРОПЕТРОВСЬК 7 квітня о 19.00

ДОНЕЦЬК 9 квітня о 18.00

ЛЬВІВ 11 квітня о 19.00

ОДЕСА 13 квітня о 19.00

СУЧАСНИЙ ЦИРК ВИСТАВА «КОРІННЯ»

ПОДРОБИЦІ НА WWW.IFU.COM.UA ТА WWW.AFUKRAINE.ORG

© stefanorighi.com

